

ΔΕΛΤΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

(NUTS2 — EL53)

Περίοδος αναφοράς: Μάρτιος 2026 - Οκτώβριος 2024

Έργο: «Κέντρο Καινοτομίας για το Λιανικό Εμπόριο» (κωδικός ΟΠΣ 6002934)

Υποέργο 1: «Σύγχρονες Υπηρεσίες προς τις ΠΜΕ & ΜΜΕ του Εμπορίου»

Πακέτο εργασίας ΠΕ 1.3.2: Επικαιροποίηση δεδομένων της «Γεωβάσης»

Το παρόν δελτίο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του υποέργου 1 «Σύγχρονες Υπηρεσίες προς τις ΠΜΕ & ΜΜΕ του Εμπορίου» της Πράξης: «Κέντρο Καινοτομίας για το Λιανικό Εμπόριο» (κωδικός ΟΠΣ 6002934), η οποία είναι ενταγμένη στο Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα 2021-2027» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ+) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
2021 – 2027

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 1 — Με Μια Ματιά	4
1.1 Διοικητικό και Γεωγραφικό Πλαίσιο	4
1.2 Αναλογία Επιχειρήσεων ανά Κάτοικο	4
1.3 Εμπορικός Τομέας: Βασικά Μεγέθη	4
1.4 Δείκτες Δυναμικής Εμπορίου	5
1.5 Συντελεστές Χωροθέτησης/Τοπικής Εξειδίκευσης (LQ)	6
1.6 Χωρική Κατανομή και Ανισοκατανομή.....	7
1.7 Δυναμική και Αναδυόμενες Ζώνες	9
1.8 Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)	11
Κεφάλαιο 2 — Γενική Εικόνα Επιχειρηματικότητας	12
2.1 Πλήθος και Σημασία	12
2.2 Δυναμική Εξέλιξη Επιχειρηματικής Δραστηριότητας	12
2.3 Νομικές Μορφές.....	14
2.4 Τομεακή Σύνθεση	15
2.5 Χωρική Συγκέντρωση και Ανισότητες	17
Σύνοψη Κεφαλαίου 2 — Προφίλ Δυτικής Μακεδονίας	19
Κεφάλαιο 3 — Χωρική Διάσταση Επιχειρηματικότητας	20
3.1 Επιχειρηματική Πυκνότητα	20
3.2 Κλαδική Σύνθεση ανά Δήμο.....	21
3.3 Τυπολογία Δήμων	23
3.4 Αναδυόμενες Εμπορικές Ζώνες.....	26
Κεφάλαιο 4 — Εμπορικός Τομέας Αναλυτικά	28
4.1.1 — Μέγεθος και Συμμετοχή	28
4.1.2 — Δείκτες Δυναμικής	29
4.2.1 — Γενική Επισκόπηση Λιανικού Εμπορίου	31
4.2.2 — Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Λιανικού	31
4.2.3 — Χωρική Κατανομή Λιανικού	34
4.2.4 — Εξειδίκευση και Ποικιλομορφία Λιανικού	35
4.2.5 — Χωρική Ανισότητα Λιανικού Εμπορίου	36
4.2.6 — Shift-Share Ανάλυση Λιανικού	37
4.2.7 — Κρίσιμα Σημεία Λιανικού Εμπορίου	40

4.3.1 — Γενική Επισκόπηση Χονδρικού Εμπορίου	41
4.3.2 — Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Χονδρικού Εμπορίου	41
4.3.3 — Χωρική Κατανομή Χονδρικού Εμπορίου	43
4.3.4 — Εξειδίκευση & Ποικιλομορφία Χονδρικού Εμπορίου.....	44
4.3.5 — Χωρική Ανισότητα Χονδρικού Εμπορίου	45
4.3.6 — Shift-Share Ανάλυση Χονδρικού Εμπορίου	46
4.3.7 — Κρίσιμα Σημεία Χονδρικού Εμπορίου	47
Κεφάλαιο 5 — Το Εμπόριο σε Αριθμούς: Συνθετική Ανάγνωση	50
5.1 Κυρίαρχοι Κλάδοι του Εμπορίου	50
5.2 Δυναμική και Μεταβολές.....	52
5.3 Σχέση με την Τοπική Οικονομία	54
5.4 Εμπορικές Ενότητες με Σημείο Αναφοράς.....	56
Κεφάλαιο 6 — Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)	58
6.1 Σύνθεση του Δείκτη	58
6.2 Κατάταξη Περιφερειών — Η Θέση της Δυτικής Μακεδονίας	58
6.3 Διαρθρωτική Ανάγνωση.....	60
Κεφάλαιο 7 — Σύνοψη	62
Μεθοδολογικές Επισημάνσεις	64
A. Πηγή Δεδομένων και Κάλυψη.....	64
B. Εκκαθάριση Μητρώου ΓΕΜΗ	64
Γ. Ομαδοποίηση Κατηγοριών ΣΤΑΚΟΔ	65
Δ. Δείκτες Ανισότητας και Συγκέντρωσης	65
Ε. Ανάλυση Shift-Share.....	66
ΣΤ. Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)	66
Ζ. Επιφυλάξεις Ερμηνείας	66

Κεφάλαιο 1 — Με Μια Ματιά

1.1 Διοικητικό και Γεωγραφικό Πλαίσιο

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (NUTS2: EL53), με **254.595** μόνιμους κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή ΕΛΣΤΑΤ 2021, αντιπροσωπεύει το **2,43%** του εθνικού πληθυσμού. Διοικητικά αποτελείται από **4 Περιφερειακές Ενότητες** (Κοζάνης, Καστοριάς, Φλώρινας, Γρεβενών), οι οποίες υποδιαιρούνται σε **13 Δήμους** και καλύπτουν γεωγραφική έκταση **9.451 km²**, η μεγαλύτερη ηπειρωτική Περιφέρεια της βορειοδυτικής Ελλάδας με κοινά σύνορα με τη Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας και την Αλβανία. Χαρακτηρίζεται από **έντονο ορεινό ανάγλυφο**, με ιδιαίτερα μεγάλο μέρος της έκτασής της να αποτελείται από ορεινές και ημιορεινές περιοχές, και **χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα** (27 κάτ./km²), στοιχεία που καθορίζουν σε σημαντικό βαθμό τη συγκέντρωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στους πεδινούς οικισμούς και τα διοικητικά κέντρα.

1.2 Αναλογία Επιχειρήσεων ανά Κάτοικο

Τον Μάρτιο του 2026 καταγράφονται συνολικά **20.560 ενεργές επιχειρήσεις** στην Περιφέρεια, αριθμός που αντιστοιχεί σε **80,8 επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους**, τιμή χαμηλότερη από τον εθνικό μέσο όρο (**94,3 επιχ./1.000 κατ.**). Το εύρημα είναι συμβατό με το προφίλ μιας ηπειρωτικής, αραιοκατοικημένης περιοχής με σημαντική ιστορική εξάρτηση από συγκεκριμένους παραγωγικούς κλάδους (ενέργεια, εξορυκτική δραστηριότητα): κλάδοι που λειτουργούν με κεντροποιημένη δομή και μεγάλες παραγωγικές μονάδες, με αποτέλεσμα η οικονομική δραστηριότητα να συγκεντρώνεται σε λίγες αλλά μεγαλύτερες επιχειρήσεις αντί να κατακερματίζεται σε πολυάριθμες μικρές μονάδες.

Πίνακας 1.1 — Βασικοί Δείκτες Περιφέρειας

Δείκτης	EL53	Εθνικό	Σχόλιο
Ενεργές επιχειρήσεις (Nt)	20.560	988.153	Μερίδιο 2,1% επί εθνικού
Επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους	80,8	94,3	Κάτω από εθνικό μέσο
CSTB — Μερίδιο εμπορίου	23,77%	24,68%	Κάτω από εθνικό μέσο
CGR — Ρυθμός ανάπτυξης εμπορίου	0,89%	8,79%	Κοντά στον εθνικό μέσο
LQ Εμπορίου (σύνολο)	0,96	1,00	Οριακή υποεκπροσώπηση
LQ Λιανικού	1,10	1,00	Σχεδόν στον εθνικό μέσο
LQ Χονδρικού	0,70	1,00	Σαφής υποεκπροσώπηση
Συντελεστής Gini (επίπεδο Δήμων)	0,533	—	Έντονη συγκέντρωση (Ιωάννινα)
Δείκτης Theil intra-zone	61,4%	—	Ανισοκατανομή κυρίως εντός ΠΕ
RBDI — Δείκτης Περιφ. Επιχ. Δυναμικής	0,327	—	Μέτρια δυναμική (9η/13)

1.3 Εμπορικός Τομέας: Βασικά Μεγέθη

Ο εμπορικός τομέας της Περιφέρειας αριθμεί **4.888 ενεργές επιχειρήσεις** τον Μάρτιο 2026, εκ των οποίων **3.706 δραστηριοποιούνται στο λιανικό εμπόριο** και **1.182 στο**

χονδρικό¹. Το εμπόριο αντιπροσωπεύει το **23,77%** του συνόλου της επιχειρηματικότητας (**CSTB** — Commerce Share on Total Business), ποσοστό **χαμηλότερο** από το εθνικό πρότυπο (**24,68%**) που μεταφράζεται σε οριακή υποεκπροσώπηση του συνολικού εμπορικού τομέα (LQ = 0,96), με σαφή διαφοροποίηση όμως μεταξύ λιανικού και χονδρικού εμπορίου: το μεν λιανικό εμπόριο εμφανίζει ελαφρά υπερεκπροσώπηση (LQ = 1,10), ενώ το χονδρικό σαφή υποεκπροσώπηση (LQ = 0,70), εικόνα συμβατή με την περιορισμένη εμβέλεια του χονδρικού εμπορίου σε Περιφέρειες χωρίς μεγάλο μητροπολιτικό κέντρο και χωρίς διαμετακομιστικό λιμάνι.

1.4 Δείκτες Δυναμικής Εμπορίου

Η δυναμική του εμπορικού τομέα την περίοδο Οκτώβριος 2024 - Μάρτιος 2026 χαρακτηρίζεται από έντονη κινητικότητα με ισχνή καθαρή ανάπτυξη. Ο ρυθμός ανάπτυξης (**CGR** — Commerce Growth Rate) ανέρχεται σε **+0,89%**, τιμή **δέκα φορές χαμηλότερη** από τον εθνικό μέσο όρο (**+8,79%**). Η εικόνα όμως δεν είναι στατική: η εξήγηση βρίσκεται στη συνύπαρξη δύο αντιρροπών δυνάμεων, υψηλού ρυθμού νέων εγγραφών εμπορικών επιχειρήσεων αλλά και υψηλού ρυθμού διαγραφών υφιστάμενων.

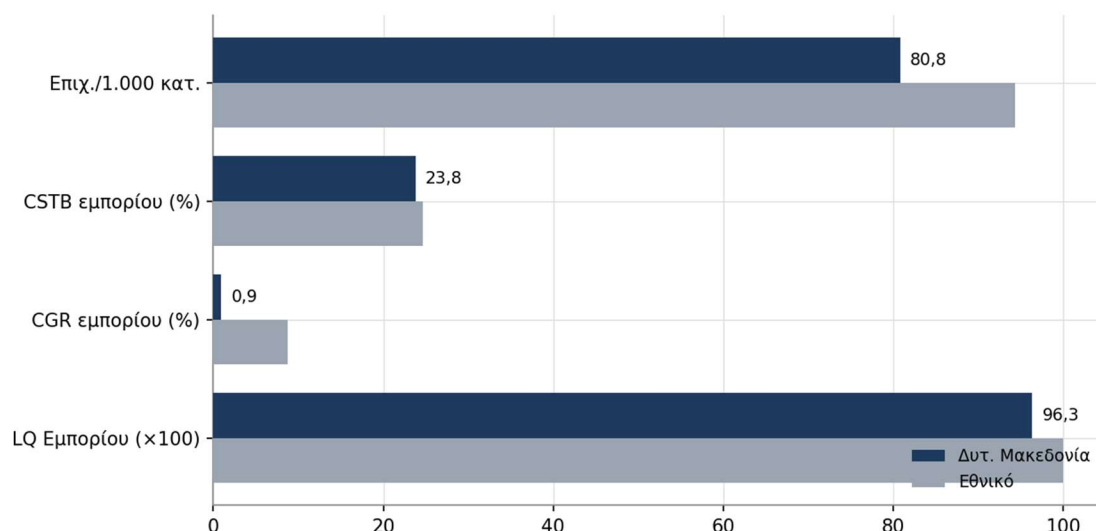
Στις **νέες εγγραφές**, ο ρυθμός ίδρυσης νέων εμπορικών επιχειρήσεων (**CBFR** — Commerce Business Formation Rate) διαμορφώνεται στο **57,69%**: σχεδόν **έξι στις δέκα νέες επιχειρήσεις** της περιόδου είναι εμπορικές. Το ποσοστό αυτό υπερβαίνει κατά σχεδόν 2,5 φορές το υφιστάμενο βάρος του εμπορίου στην τοπική οικονομία (CSTB = 23,77%), δηλαδή το εμπόριο εκπροσωπείται **δυσανάλογα υψηλά** στο νέο επιχειρηματικό κύμα της Περιφέρειας. Το μερίδιο των νέων εμπορικών εγγραφών κατανέμεται σε 47,5% λιανικό εμπόριο και 10,2% χονδρικό.

Στις **διαγραφές**, ο ρυθμός παύσης εμπορικών επιχειρήσεων (**CBCR** — Commerce Business Closure Rate) διαμορφώνεται στο **8,52%** (λιανικό εμπόριο: 8,96%, χονδρικό εμπόριο: 7,17%), περίπου **55% υψηλότερος** από τον εθνικό μέσο όρο (**5,48%** συνολικά· 5,89% λιανικό, 4,65% χονδρικό).

Η ταυτόχρονη παρουσία υψηλού CBFR και υψηλού CBCR εξηγεί το χαμηλό CGR: ο εμπορικός τομέας της Δυτικής Μακεδονίας εμφανίζει υψηλούς ρυθμούς νέων εγγραφών και διαγραφών, αλλά οι νέες προσθήκες μόλις και μετά βίας αντισταθμίζουν τις διαγραφές, αφήνοντας τον τομέα σε οριακή θετική τροχιά.

¹ Σύμβαση ταξινόμησης εμπορικών επιχειρήσεων: Ως εμπορικές νοούνται όσες έχουν κύριο ΚΑΔ ένα από τα 46.x.x (pure χονδρικό εμπόριο) ή 47.x.x (pure λιανικό εμπόριο), σύμφωνα με NACE Rev. 2 (ΣΤΑΚΟΔ 2008). Η κατηγορία 45.x.x (Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο Μηχανοκίνητων Οχημάτων) διατηρείται ξεχωριστά, συμβατή με master queries B10/B11 και cross-Π πρακτική.

Γράφημα 1.1 — Βασικοί Δείκτες Εμπορίου: Δυτ. Μακεδονία vs Εθνικό

1.5 Συντελεστές Χωροθέτησης/Τοπικής Εξειδίκευσης (LQ)

Οι **Συντελεστές Χωροθέτησης/Τοπικής Εξειδίκευσης (LQ — Location Quotient)** αποτυπώνουν τη σχετική θέση του εμπορικού τομέα της Περιφέρειας έναντι της εθνικής τομεακής κατανομής: τιμές $LQ > 1$ υποδηλώνουν υπερεκπροσώπηση, < 1 υποεκπροσώπηση. Η συνολική εμπορική δραστηριότητα της Δυτικής Μακεδονίας εμφανίζει **$LQ = 0,96$** , οριακά κάτω από την εθνική αναλογία. Η συνολική τιμή ωστόσο υποκρύπτει τη σαφή ασυμμετρία μεταξύ λιανικού (**$LQ = 1,10$**) και χονδρικού εμπορίου (**$LQ = 0,70$**): το λιανικό εμπόριο εμφανίζει ελαφρά υπερεκπροσώπηση, ενώ το χονδρικό σαφή υποεκπροσώπηση, εικόνα που **ενδεχομένως σχετίζεται** με την απουσία μητροπολιτικού κέντρου ή διαμετακομιστικής υποδομής που θα υποστήριζε εκτεταμένο χονδρεμπορικό ρόλο.

Από τις **20** ομαδοποιημένες κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ του εμπορικού τομέα (**11** λιανικού και **9** χονδρικού), **10 εμφανίζουν $LQ > 1$ (8 στο λιανικό και 2 στο χονδρικό εμπόριο)**. Στο λιανικό εμπόριο, η υπερεκπροσώπηση είναι ευρεία και αφορά κατηγορίες που εξυπηρετούν τοπικές καθημερινές ανάγκες: **Καύσιμα & Μεταφορές** ($LQ = 1,39$, η υψηλότερη τιμή), Οικιακός Εξοπλισμός & Δόμηση ($LQ = 1,25$), Τρόφιμα/Ποτά/Καπνός λιανικής ($LQ = 1,21$) και Υγεία & Ομορφιά ($LQ = 1,19$). Στο χονδρικό εμπόριο μόνο **δύο κατηγορίες** εμφανίζουν υπερεκπροσώπηση: τα **Γεωργικά Προϊόντα & Ζωοτροφές** ($LQ = 1,42$, η υψηλότερη τιμή για κλάδο χονδρικού εμπορίου σε περιφερειακό επίπεδο), εύρημα που **πιθανώς αντανακλά** την αγροτική παραγωγική βάση των πεδινών Δήμων (ιδίως Φλώρινας, Αμυνταίου, Άργους Ορεστικού, Σερβίων και Εορδαίας), και τα **Καύσιμα/Μέταλλα/Χημικά** ($LQ = 1,02$) που συνδέονται με την ιστορική παρουσία της λιγνιτικής/ενεργειακής βιομηχανίας. Στο **κάτω άκρο** εντοπίζονται τα Κοσμήματα & Ωρολόγια, με **$LQ = 0,16$** στο χονδρικό εμπόριο και **$0,62$** στο λιανικό, γεγονός που κατατάσσει την Περιφέρεια ως μία από εκείνες με τις χαμηλότερες επιδόσεις στον εν λόγω κλάδο συνολικά.

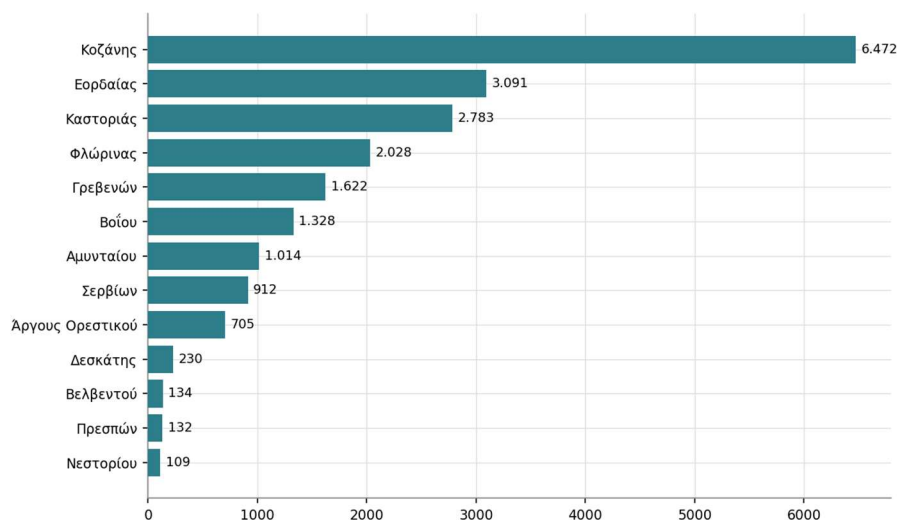
Πίνακας 1.2 — Σύνοψη LQ Εμπορικού Τομέα & Κατηγοριών

Κατηγορία	LQ	Παρατήρηση
Εμπορικός τομέας (σύνολο)	0,96	Οριακή υποεκπροσώπηση
Λιανικό εμπόριο	1,10	Ελαφρά υπερεκπροσώπηση
Χονδρικό εμπόριο	0,70	Σαφής υποεκπροσώπηση
Καύσιμα & Μεταφορές (RET_FUEL)	1,39	Υψηλότερη τιμή για κλάδους λιανικού εμπορίου
Κοσμήματα & Ωρολόγια (RET_JEWELRY)	0,62	Χαμηλότερη τιμή για κλάδους λιανικού εμπορίου
Γεωργικά Προϊόντα & Ζωοτροφές (WHO_AGRI)	1,42	Υψηλότερη τιμή για κλάδους χονδρικού εμπορίου
Κοσμήματα & Ωρολόγια (WHO_JEWELRY)	0,16	Χαμηλότερη τιμή για κλάδους χονδρικού εμπορίου

Πίνακας 1.2 — Σύνοψη LQ Εμπορικού Τομέα & Κατηγοριών

1.6 Χωρική Κατανομή και Ανισοκατανομή

Η χωρική κατανομή των επιχειρήσεων στην Περιφέρεια παρουσιάζει **ισχυρή συγκέντρωση στους πέντε μεγαλύτερους Δήμους**: ο **Δήμος Κοζάνης** συγκεντρώνει **6.472 επιχειρήσεις** (31,5% του συνόλου), ο **Δήμος Εορδαίας** ακολουθεί με **3.091** (15,0%), ενώ οι Δήμοι **Καστοριάς** (2.783 / 13,5%), **Φλώρινας** (2.028 / 9,9%) και **Γρεβενών** (1.622 / 7,9%) αποδίδουν συνδυαστικά άλλο 31,3%. Σημειώνεται ότι οι Δήμοι Κοζάνης και Εορδαίας, με κέντρα την **Κοζάνη** και την **Πτολεμαΐδα** αντίστοιχα, συγκροτούν το **αναπτυξιακό δίπολο Κοζάνης-Πτολεμαΐδας**, τον κύριο οικιστικό και παραγωγικό άξονα της Περιφέρειας. Συνολικά, οι πέντε αυτοί Δήμοι (που περιλαμβάνουν τις τέσσερις πρωτεύουσες των ΠΕ) καλύπτουν **77,8%** της επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας, εικόνα τυπική για περιφέρεια με χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα και ορεινό ανάγλυφο.

Γράφημα 1.2 — Κατανομή Επιχειρήσεων ανά Δήμο

Ο **Συντελεστής Gini (G — Gini Index)**² υπολογισμένος σε επίπεδο Δήμων ανέρχεται σε **0,533** για το σύνολο των επιχειρήσεων, τιμή που υποδηλώνει σημαντική ενδοπεριφερειακή ανισοκατανομή. Η αντίστοιχη τιμή για το **λιανικό εμπόριο** είναι **0,507**, ενώ για το **χονδρικό εμπόριο** μειώνεται περαιτέρω στο **0,413**, δηλαδή το χονδρικό εμπόριο εμφανίζεται γεωγραφικά πιο διάσπαρτο σε σχέση με το λιανικό, εικόνα που συνδέεται με την υπερεκπροσώπηση των κατηγοριών WHO_AGR1 (LQ = 1,42) και WHO_FUEL (LQ = 1,02) που είδαμε στην Παρ. 1.5. Ο **Δείκτης Hoover (H — Hoover Index)**³ διαμορφώνεται σε **0,071**, υποδηλώνοντας ότι θα απαιτείτο η μεταστέγηση σε άλλο Δήμο του **7,1% των επιχειρήσεων** για να επιτευχθεί πλήρης αναλογία με την πληθυσμιακή κατανομή. Πρόκειται για σχετικά χαμηλή τιμή, η οποία δείχνει ότι η επιχειρηματικότητα ακολουθεί σε γενικές γραμμές την πληθυσμιακή βάση. Συμπληρωματικά, ο **Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας (Weighted CV — Weighted Coefficient of Variation)**⁴ διαμορφώνεται σε **0,16** για το σύνολο των επιχειρήσεων, **0,36** για το λιανικό εμπόριο και **0,41** για το χονδρικό. Ο Weighted CV είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος σε ακραίες τιμές και αποτυπώνει εδώ την παρουσία λίγων Δήμων με δυσανάλογα μεγάλο μερίδιο χονδρικής δραστηριότητας: ο Δήμος Κοζάνης (314 χονδρικές επιχειρήσεις, 26,6% του χονδρικού της Περιφέρειας) και ο Δήμος Καστοριάς (232, 19,6%) συγκεντρώνουν μαζί **46,2%** του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας ανάμεσα σε μια ευρύτερη ομάδα Δήμων με χαμηλά απόλυτα νούμερα. Έτσι, ενώ ο Gini αναγνωρίζει την συνολικά πιο ομαλή γεωγραφική κατανομή στο χονδρικό, ο Weighted CV εντοπίζει την ταυτόχρονη ύπαρξη συγκεκριμένων ακραίων συγκεντρώσεων.

Πέραν των παραπάνω δεικτών, ο **Δείκτης Theil (T — Theil Index)**⁵ επιτρέπει την **αποάθροιση** της συνολικής ανισοκατανομής σε δύο συνιστώσες: την **intra-zone** (διαφορές

² Ο Συντελεστής Gini είναι ένας καθιερωμένος δείκτης ανισοκατανομής, που αναπτύχθηκε από τον Ιταλό στατιστικό Corrado Gini (1912) και χρησιμοποιείται διεθνώς τόσο σε μελέτες εισοδηματικής κατανομής όσο και σε γεωγραφικές αναλύσεις συγκεντρώσεων. Υπολογίζεται γεωμετρικά ως ο λόγος της επιφάνειας μεταξύ της καμπύλης Lorenz και της γραμμής ιδανικής ισοκατανομής, προς το συνολικό εμβαδόν κάτω από τη γραμμή ισοκατανομής. Λαμβάνει τιμές στο διάστημα [0,1]: τιμή 0 υποδηλώνει πλήρη ισοκατανομή, τιμή 1 μέγιστη συγκεντρώση. Ζώνες ερμηνείας: <0,30 χαμηλή ανισοκατανομή, 0,30–0,50 μέτρια, >0,50 σημαντική. Στο παρόν δελτίο, ο Συντελεστής Gini εφαρμόζεται στον αριθμό επιχειρήσεων ανά δήμο της Περιφέρειας.

³ Ο Δείκτης Hoover εκφράζει το ποσοστό μιας κατανομής που θα έπρεπε να ανακαταμεριστεί γεωγραφικά ώστε να ταυτιστεί με μια άλλη - εν προκειμένω, η κατανομή επιχειρήσεων σε σύγκριση με την πληθυσμιακή κατανομή των δήμων.

⁴ Ο Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας (Weighted CV) εκφράζει τη σχετική διασπορά μιας μεταβλητής γύρω από τον σταθμισμένο μέσο της, λαμβάνοντας υπόψη το πληθυσμιακό μέγεθος κάθε γεωγραφικής μονάδας. Σε σύγκριση με τους Gini και Theil, ο Weighted CV είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος στις ακραίες τιμές, και επομένως αναδεικνύει την ύπαρξη μερικών σημείων με δυσανάλογη συγκεντρώση.

⁵ Ο Δείκτης Theil ανήκει στην οικογένεια των εντροπικών δεικτών ανισοκατανομής και αναπτύχθηκε από τον Ολλανδό οικονομέτρη Henri Theil (1967). Σε αντίθεση με τον Συντελεστή Gini, ο Theil παρουσιάζει την κρίσιμη ιδιότητα της πλήρους αποαθροισμότητας: η συνολική ανισοκατανομή μπορεί να αναλυθεί σε δύο προσθετικές συνιστώσες, την inter-zone (διαφορές μεταξύ ΠΕ) και την intra-zone (διαφορές εντός ΠΕ). Λαμβάνει τιμές από 0 (πλήρης ισοκατανομή) έως $\ln(N)$, όπου N το πλήθος των γεωγραφικών μονάδων. Η

εντός κάθε ΠΕ, μεταξύ των Δήμων της) και την **inter-zone** (διαφορές μεταξύ των τεσσάρων ΠΕ).

Για το σύνολο της επιχειρηματικότητας, ο Δείκτης Theil ανέρχεται σε **0,674**, με το **61,4%** να αποδίδεται στην intra-zone συνιστώσα και το **38,6%** στην inter-zone. Δηλαδή οι σημαντικότερες ανισορροπίες εντοπίζονται εντός κάθε ΠΕ, μεταξύ της πρωτεύουσάς της και των μικρότερων Δήμων εντός της ίδιας ΠΕ, παρά μεταξύ των τεσσάρων ΠΕ μεταξύ τους. Στο λιανικό εμπόριο η εικόνα είναι παρόμοια (**63,5% / 36,5%**).

Στο χονδρικό εμπόριο, ωστόσο, η σχέση αντιστρέφεται (**40,2% / 59,8%**): οι διαφορές μεταξύ των τεσσάρων ΠΕ υπερτερούν των εσωτερικών τους διακυμάνσεων. Αυτό συνδέεται με τη συγκέντρωση χονδρεμπορικών δραστηριοτήτων στην ΠΕ Κοζάνης, η οποία συγκεντρώνει το **51,5%** του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας.

Πίνακας 1.3 — Δείκτες Ανισοκατανομής Εμπορίου ανά Επίπεδο

Δείκτης	Σύνολο	Λιανικό	Χονδρικό
Gini (επίπεδο Δήμων)	0,533	0,507	0,413
Gini (επίπεδο ΠΕ)	0,373	0,359	0,373
Hoover (Δήμοι)	0,071	0,139	0,161
Hoover (ΠΕ)	0,042	0,088	0,060
Weighted CV (Δήμοι)	0,164	0,357	0,414
Theil Total	0,674	0,597	0,425
Theil intra-zone (%)	61,4%	63,5%	40,2%
Theil inter-zone (%)	38,6%	36,5%	59,8%

Πίνακας 1.3 — Δείκτες Ανισοκατανομής Εμπορίου

1.7 Δυναμική και Αναδυόμενες Ζώνες

Η χωρική κατανομή της δυναμικής αποκαλύπτει σημαντικές διαφοροποιήσεις (βλ. Πίνακα 1.4). Στο **λιανικό εμπόριο**, τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης σε σημαντική απόλυτη βάση καταγράφει ο **Δήμος Καστοριάς** (CGR = +8,8%, με 531 επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου, **+43 νέες** σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο) και ο **Δήμος Άργους Ορεστικού** (+9,2%, με 131 επιχειρήσεις, **+11 νέες**), οι δύο πιο σημαντικοί Δήμοι ανάπτυξης λιανικού εμπορίου της Περιφέρειας. Ο **Δήμος Νεστορίου** εμφανίζει το υψηλότερο ονομαστικό ποσοστό (+15,4%), αλλά λόγω **πολύ μικρής απόλυτης βάσης** (15 επιχειρήσεις, **+2 νέες**) η μεταβολή έχει περιορισμένο νόημα συγκριτικά. Στον αντίποδα, ο **Δήμος Βελβεντού** (-14,8%) και ο **Δήμος Πρεσπών** (-10,5%) εμφανίζουν τη μεγαλύτερη ποσοστιαία συρρίκνωση, αν και σε απόλυτα νούμερα η μείωση παραμένει περιορισμένη (**-4** και **-2** επιχειρήσεις αντίστοιχα).

Στο **χονδρικό εμπόριο**, οι ποσοστιαίες μεταβολές αντανakλούν επίσης μικρές απόλυτες διαφορές: ο **Δήμος Σερβίων** προηγείται με CGR = +6,0% (**+3 νέες** χονδρικές επιχειρήσεις)

ιδιότητα της αποάθροισης τον καθιστά ιδιαίτερα χρήσιμο στη χωρική ανάλυση, καθώς απαντά στο ερώτημα «πού εντοπίζονται οι ανισορροπίες - μεταξύ ή εντός των διοικητικών υποομάδων;».

και ο **Δήμος Εορδαίας** ακολουθεί με +4,5% (+7 νέες). Συνολικά, **7 από τους 13 Δήμους** εμφανίζουν αρνητικό CGR στο λιανικό εμπόριο και **5** στο χονδρικό, εικόνα συμβατή με το χαμηλό συνολικό CGR της Περιφέρειας (0,89%) και με την έντονη κινητικότητα νέων εγγραφών και διαγραφών που εντοπίστηκε στην Παρ. 1.4. Η κατά τόπους ερμηνεία αυτών των τάσεων, με ιδιαίτερη αναφορά στις διαρθρωτικές αλλαγές που σχετίζονται με την **απολιγνιτοποίηση**, στις **έντονες διακυμάνσεις στη ζήτηση που καταγράφονται στον τομέα της γούνας**, και στην **ενίσχυση των διασυνοριακών μετακινήσεων προς τη Βόρεια Μακεδονία ακόμη και για είδη πρώτης ανάγκης**, αναπτύσσεται στα επόμενα κεφάλαια.

Γράφημα 1.3 — Ρυθμοί Ανάπτυξης Εμπορίου (CGR) ανά Δήμο

Πίνακας 1.4 — Ρυθμοί Ανάπτυξης Εμπορίου ανά Δήμο

Δήμος	ΠΕ	Nt λιαν.	CGR λιαν.	Nt χονδ.	CGR χονδ.
Δήμος Κοζάνης	Κοζάνης	1.086	+1,5%	314	+3,6%
Δήμος Εορδαίας	Κοζάνης	693	+1,5%	164	+4,5%
Δήμος Καστοριάς	Καστοριάς	531	+8,8%	232	+2,2%
Δήμος Φλώρινας	Φλώρινας	396	-2,9%	105	-4,5%
Δήμος Γρεβενών	Γρεβενών	255	-7,9%	101	-8,2%
Δήμος Βοΐου	Κοζάνης	207	-2,8%	75	-2,6%
Δήμος Αμυνταίου	Φλώρινας	176	+1,1%	59	+3,5%
Δήμος Σερβίων	Κοζάνης	131	-1,5%	53	+6,0%
Δήμος Άργους Ορεστικού	Καστοριάς	131	+9,2%	41	-2,4%
Δήμος Δεσκάτης	Γρεβενών	45	-6,2%	25	+0,0%
Δήμος Βελβεντού	Κοζάνης	23	-14,8%	3	-25,0%
Δήμος Πρεσπών	Φλώρινας	17	-10,5%	5	+0,0%
Δήμος Νεστορίου	Καστοριάς	15	+15,4%	5	+0,0%

1.8 Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)

Ο σύνθετος δείκτης **RBDI** (**RBDI** — Regional Business Dynamism Index) αποτιμά την επιχειρηματική δυναμική της Περιφέρειας με βάση τέσσερις συνιστώσες: τον ρυθμό δημιουργίας εμπορικών επιχειρήσεων (CBFR), τον ρυθμό διατήρησης υφιστάμενων (Retention Rate), τη σχετική εξειδίκευση στο εμπόριο (LQ) και την κλαδική ποικιλομορφία της τοπικής οικονομίας (Entropy Index)⁶. Για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, ο RBDI διαμορφώνεται σε **0,33**, τοποθετώντας την Περιφέρεια στην **11η θέση μεταξύ των δεκατριών περιφερειών της χώρας** και στην κατηγορία «Περιορισμένη Επιχειρηματική Δυναμική» (ζώνη 0,00–0,39).

Η κατάταξη αυτή οφείλεται κυρίως σε **μία διακριτή αδυναμία**: τον **χαμηλότερο πανελλαδικά Ρυθμό Διατήρησης Επιχειρήσεων** (Retention Rate = 0,919 — η χαμηλότερη τιμή μεταξύ των 13 Περιφερειών), που σημαίνει ότι η Περιφέρεια χάνει υφιστάμενες επιχειρήσεις με ταχύτερο ρυθμό από κάθε άλλη Περιφέρεια της χώρας. Σε αντίθεση με τις δύο Περιφέρειες που ακολουθούν στην κατάταξη, **Νότιο Αιγαίο** (12η, RBDI=0,32) και **Ιόνια Νησιά** (13η, RBDI=0,28), όπου η χαμηλή κατάταξη οφείλεται κυρίως στη χαμηλή κλαδική ποικιλομορφία λόγω τουριστικής μονοκαλλιέργειας, στη Δυτική Μακεδονία οι δύο διαρθρωτικές συνιστώσες κινούνται κοντά στον εθνικό μέσο όρο: η Εντροπία (3,24) τοποθετείται στο μέσο πανελλαδικά (πανελλαδικό εύρος: 2,93 Νότιο Αιγαίο – 3,54 Αττική) και ο LQ Εμπορίου (0,96) είναι σχεδόν στον εθνικό μέσο όρο. Επίσης ο **Ρυθμός Ίδρυσης Νέων Εμπορικών Επιχειρήσεων** (CBFR = 0,58, βλ. Παρ. 1.4) είναι κοντά στον εθνικό μέσο όρο, υποδηλώνοντας ότι νέες εμπορικές επιχειρήσεις εξακολουθούν να ιδρύονται με ικανοποιητικό ρυθμό, αλλά οι υφιστάμενες κλείνουν ταχύτερα. Το εύρημα σηματοδοτεί ότι η αδυναμία της Περιφέρειας **δεν είναι δομική αλλά δυναμική**, αποτυπώνει την εν εξελίξει μεταβατική περίοδο που σχετίζεται με την απολιγνιτοποίηση και την αναδιάρθρωση της τοπικής οικονομίας. Η αναλυτική ερμηνεία του δείκτη, η αποάθροιση των συνιστωσών και η συγκριτική τοποθέτηση της Περιφέρειας (βλ. Πίνακα 6.1 και αναλυτικότερη συζήτηση στο Κεφάλαιο 6).

⁶ Ο Δείκτης Εντροπίας (Shannon Entropy Index) μετρά την κλαδική ποικιλομορφία της τοπικής οικονομίας. Υπολογίζεται με τη φόρμουλα $H = -\sum (p_i \times \ln(p_i))$, όπου p_i είναι το μερίδιο των επιχειρήσεων του διψήφιου ΚΑΔ i επί του συνόλου. Λαμβάνει τιμές από 0 (μονοκαλλιέργεια) έως $\ln(N)$. Υψηλότερη τιμή σημαίνει μεγαλύτερη κλαδική ποικιλία. Για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, η εντροπία διαμορφώνεται σε 3,24, τιμή που τοποθετεί την Περιφέρεια στις μεσαίες πανελλαδικά (πανελλαδικό εύρος: 2,93 Νότιο Αιγαίο – 3,54 Αττική), αντανakλώντας μια οικονομική βάση χωρίς ακραία εξειδίκευση.

Κεφάλαιο 2 — Γενική Εικόνα Επιχειρηματικότητας

2.1 Πλήθος και Σημασία

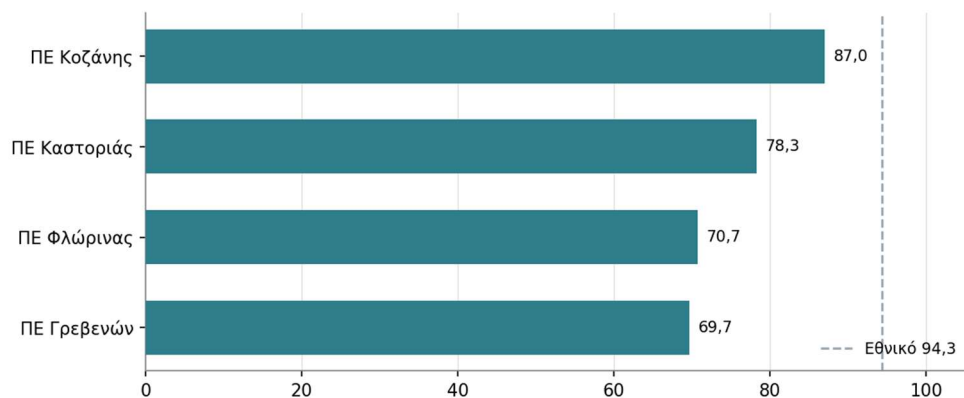
Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας αριθμεί συνολικά **20.560 ενεργές επιχειρήσεις** (Mar_26), κατανεμημένες σε **13 Δήμους** και **4 Περιφερειακές Ενότητες** (Κοζάνης, Καστοριάς, Φλώρινας και Γρεβενών) με συνολικό πληθυσμό **254.595 κατοίκους** (απογραφή 2021) και έκταση 9.451 τ.χλμ. Η αναλογία **80,8 επιχειρήσεις ανά 1.000 κατοίκους** τοποθετεί την Περιφέρεια σαφώς **κάτω από τον εθνικό μέσο όρο** (94,3 επιχειρήσεις/1.000 κατοίκους), διαφορά που αντανakλά την **αραιοκατοικημένη γεωγραφική φύση** της Περιφέρειας (πυκνότητα 27 κατ./τ.χλμ. έναντι ~80 πανελλαδικά).

Η ενδοπεριφερειακή κατανομή εμφανίζει ισχυρές διαφοροποιήσεις: η ΠΕ Κοζάνης συγκεντρώνει 137.210 κατοίκους και 11.937 επιχειρήσεις (87,0/1.000), η ΠΕ Καστοριάς 45.929/3.597 (78,3/1.000), η ΠΕ Φλώρινας 44.880/3.174 (70,7/1.000), και η ΠΕ Γρεβενών 26.576/1.852 (69,7/1.000). Όλες οι ΠΕ καταγράφουν αναλογίες **κάτω του εθνικού μέσου όρου**, με την ΠΕ Κοζάνης να εμφανίζει τη μεγαλύτερη επιχειρηματική πυκνότητα και την ΠΕ Γρεβενών τη χαμηλότερη.

Πίνακας 2.1 — Κατανομή Πληθυσμού & Επιχειρήσεων ανά ΠΕ

Περιφερειακή Ενότητα	Πληθυσμός 2021	% Πληθ.	Επιχειρήσεις (Nt)	Επιχ./1.000 κατ.
ΠΕ Κοζάνης	137.210	53,9%	11.937	87,0
ΠΕ Καστοριάς	45.929	18,0%	3.597	78,3
ΠΕ Φλώρινας	44.880	17,6%	3.174	70,7
ΠΕ Γρεβενών	26.576	10,4%	1.852	69,7
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (Σύνολο)	254.595	100,0%	20.560	80,8

Γράφημα 2.1 — Αναλογία Επιχειρήσεων ανά 1.000 κατοίκους ανά ΠΕ

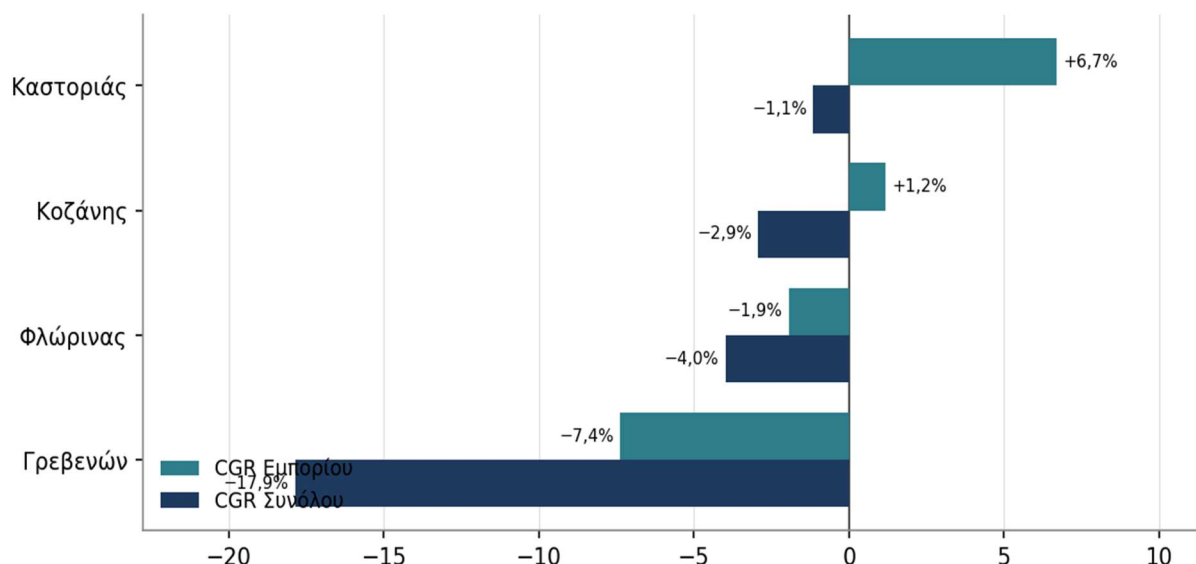

2.2 Δυναμική Εξέλιξη Επιχειρηματικής Δραστηριότητας

Στην περίοδο **Οκτώβριος 2024 έως Μάρτιος 2026**, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας εμφάνισε **CGR συνόλου -3,10%** (από 21.211 σε 20.560 επιχειρήσεις, μείωση 651 μονάδων), ενώ ο **CGR εμπορίου (KAD 46+47) ήταν +0,89%**, δραματικά διαφορετικός από τον CGR συνόλου.

Σημείωση μεθοδολογίας: Στην περίοδο Oct_24 → Mar_26 πραγματοποιήθηκε **εκκαθάριση του Γ.Ε.ΜΗ.** σε εθνικό επίπεδο, με τη διαγραφή 65.334 ανενεργών επιχειρήσεων (κυρίως Ατομικών Επιχειρήσεων που είχαν διακόψει τη δραστηριότητά τους χωρίς επίσημη παύση). Στη Δυτική Μακεδονία η εκκαθάριση μετέφερε τον αριθμό από **21.211 σε 20.560 (-651, -3,1%)**, με το βάρος να πέφτει στις Ατομικές (15.126 → 14.346, -780). Παράλληλα, οι **κεφαλαιουχικές μορφές αυξήθηκαν:** ΑΕ +5,1% (766 → 805), ΙΚΕ +3,0% (1.898 → 1.955), αποκαλύπτοντας μια **εκσυγχρόνιση της σύνθεσης** του επιχειρηματικού ιστού. Επομένως, οι αρνητικοί CGR συνόλου σε ΠΕ-επίπεδο (όπως -17,87% στα Γρεβενά) είναι **λογιστικά σωστοί αλλά ερμηνευτικά πλασματικοί**, καθώς αντικατοπτρίζουν κυρίως τη διαγραφή «κενών» καταχωρήσεων. Πιο **αξιόπιστη εικόνα** της πραγματικής επιχειρηματικής δυναμικής δίνει ο CGR εμπορίου, ο οποίος λειτουργεί ως δείκτης της ενεργής, οικονομικά λειτουργικής βάσης.

Γράφημα 2.2 — Ρυθμοί Ανάπτυξης ανά ΠΕ

Πίνακας 2.2 — Ρυθμοί Ανάπτυξης ανά ΠΕ: Σύνολο vs Εμπόριο

ΠΕ	CGR Συνόλου	CGR Εμπορίου	Σχόλιο
Π.Ε. Καστοριάς	-1,15%	+6,70%	Εμπόριο σαφώς πιο ανθεκτικό
Π.Ε. Κοζάνης	-2,94%	+1,18%	Εμπόριο πιο ανθεκτικό
Π.Ε. Φλώρινας	-3,99%	-1,94%	Εμπόριο πιο ανθεκτικό
Π.Ε. Γρεβενών	-17,87%	-7,39%	Εμπόριο πιο ανθεκτικό
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	-3,10%	+0,89%	Σταθμισμένος μέσος

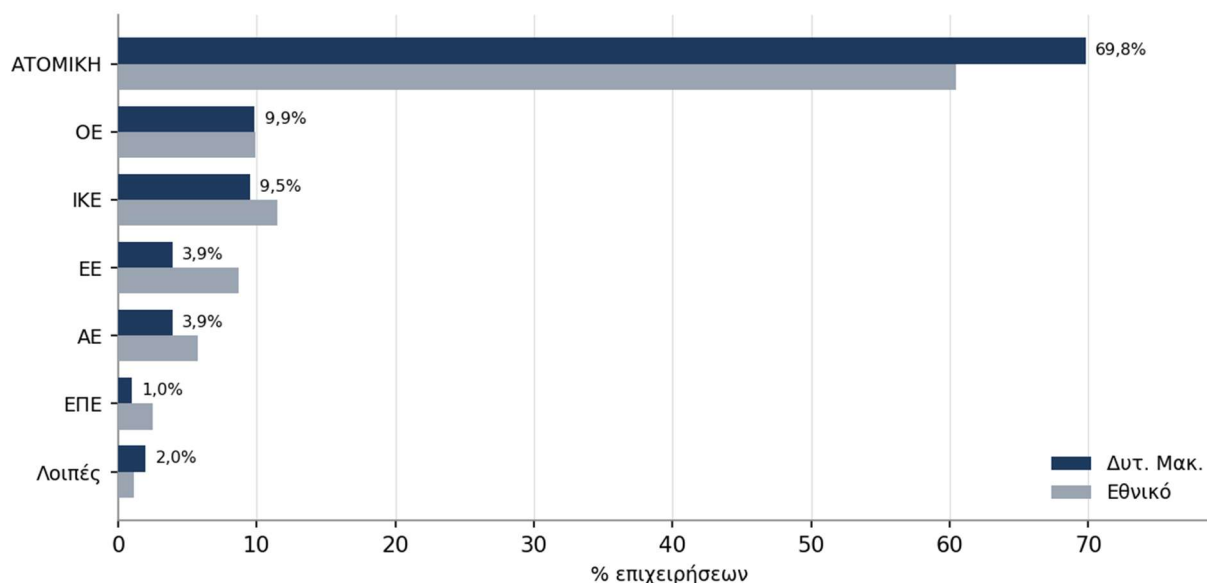
Σε όλες τις ΠΕ ο CGR εμπορίου είναι **υψηλότερος** του CGR συνόλου, υποδεικνύοντας ότι ο εμπορικός τομέας λειτούργησε ως **σταθεροποιητικός παράγοντας** σε μια περίοδο γενικότερης συρρίκνωσης του επιχειρηματικού ιστού.

2.3 Νομικές Μορφές

Η ανάλυση των νομικών μορφών της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας αποκαλύπτει ένα **έντονα ατομικό επιχειρηματικό πρότυπο**. Οι **Ατομικές Επιχειρήσεις** συγκεντρώνουν **14.346 εγγραφές (69,77% του συνόλου)**, ποσοστό σημαντικά **υψηλότερο** από το εθνικό πρότυπο (60,48%). Η διαφορά **+9,29%** αποτελεί τη **μεγαλύτερη απόκλιση μεταξύ όλων των νομικών μορφών** της Περιφέρειας από τον εθνικό μέσο όρο. Ακολουθούν οι **Ομόρρυθμες Εταιρείες (ΟΕ)** με **2.026 εγγραφές (9,85%)** και οι **Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρείες (ΙΚΕ)** με **1.955 εγγραφές (9,51%)**. Οι υπόλοιπες νομικές μορφές κατανέμονται ως εξής: **Ανώνυμες Εταιρείες (ΑΕ)** 805 (3,91%), **Ετερόρρυθμες Εταιρείες (ΕΕ)** 805 (3,91%), **Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ)** 202 (0,98%), και **λοιπές νομικές μορφές** 421 (2,05%), εκ των οποίων ξεχωρίζουν **284 Ενεργειακές Κοινότητες** που σχετίζονται άμεσα με το ενεργειακό προφίλ της Περιφέρειας.

Η εικόνα αυτή είναι συμβατή με το προφίλ μιας **παραδοσιακής, αραιοκατοικημένης** τοπικής οικονομίας, όπου κυριαρχούν **μικρής κλίμακας επιχειρήσεις** με περιορισμένη παρουσία σύγχρονων εταιρικών σχημάτων. Όλες οι κεφαλαιουχικές μορφές (**ΙΚΕ, ΑΕ, ΕΠΕ**) εμφανίζουν υποεκπροσώπηση, με την **ΕΕ** να καταγράφει τη μεγαλύτερη αρνητική απόκλιση (**-4,81%**) και την **ΙΚΕ** ακολούθως (**-1,99%**), αν και αξιοσημείωτο πως η ΙΚΕ, νομοθετηθείσα το 2012, αποτελεί τον πιο σύγχρονο κεφαλαιουχικό θεσμό. Η ισχυρή υπερεκπροσώπηση των **Ατομικών** επιχειρήσεων (+9,29%) σε συνδυασμό με τη χαμηλή παρουσία ΙΚΕ ενισχύει την υπόθεση μιας τοπικής αγοράς όπου η μετάβαση σε εκσυγχρονισμένα εταιρικά σχήματα προχωρά πιο αργά από τον εθνικό μέσο όρο.

Γράφημα 2.3 — Κατανομή Νομικών Μορφών: Δυτ. Μακ. vs Εθνικό

Πίνακας 2.3 — Νομικές Μορφές με Σύγκριση Εθνικού Ποσοστού

Νομική Μορφή	Δυτ. Μακ. (Nt)	Δυτ. Μακ. (%)	Εθνικό (%)	Διαφορά (%)
Ατομικές Επιχειρήσεις	14.346	69,77%	60,48%	+9,29%
Ομόρρυθμες Εταιρείες (ΟΕ)	2.026	9,85%	9,91%	-0,06%
Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρείες (ΙΚΕ)	1.955	9,51%	11,50%	-1,99%
Ανώνυμες Εταιρείες (ΑΕ)	805	3,91%	5,75%	-1,84%
Ετερόρρυθμες Εταιρείες (ΕΕ)	805	3,91%	8,72%	-4,81%
Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ)	202	0,98%	2,51%	-1,53%
Λοιπές νομικές μορφές ⁷	421	2,05%	1,13%	+0,92%
ΣΥΝΟΛΟ	20.560	100,00%	100,00%	—

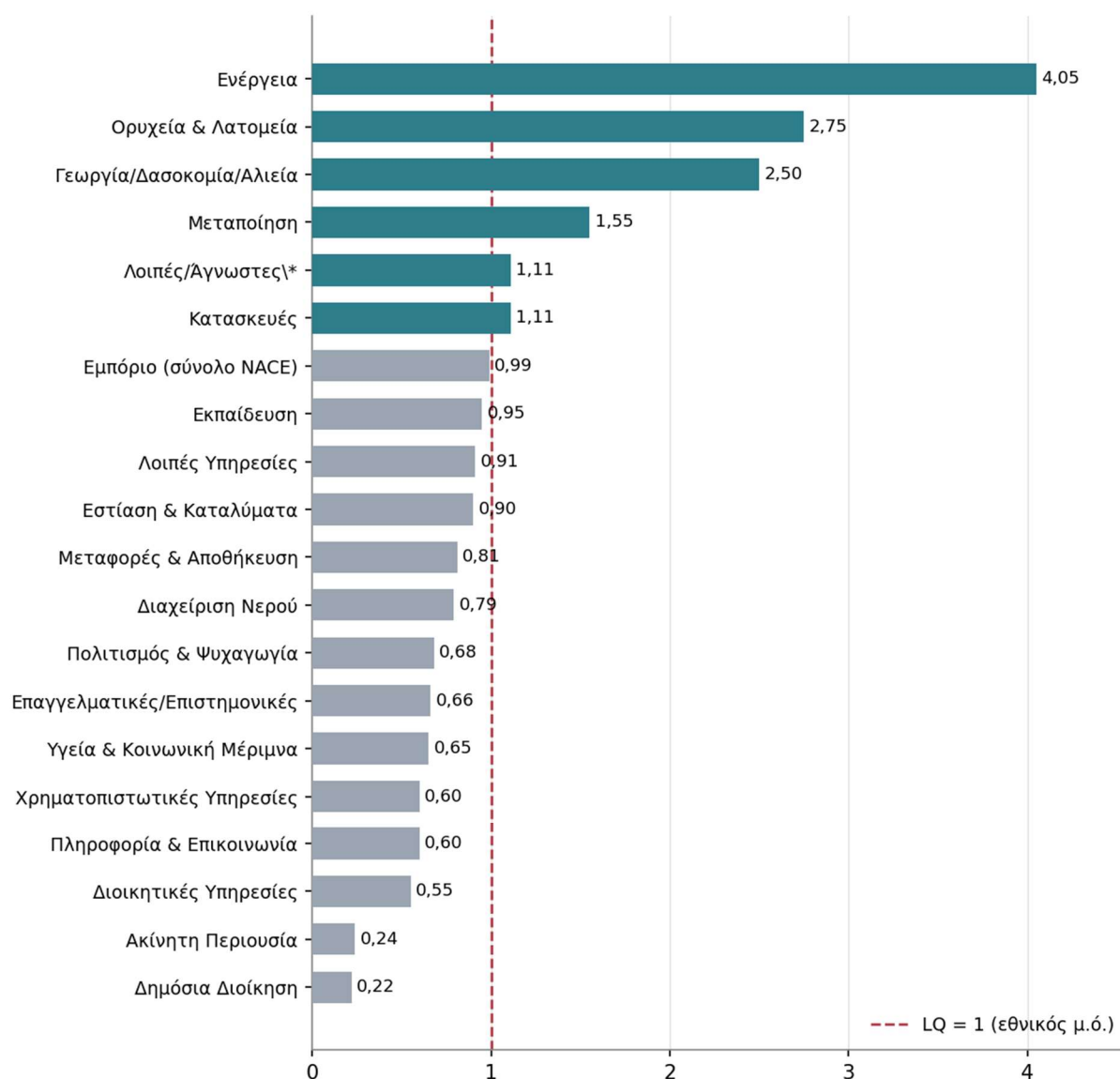
2.4 Τομεακή Σύνθεση

Η τομεακή ανάλυση κατά **NACE** αποκαλύπτει το σαφώς **βιομηχανικό-ενεργειακό προφίλ** της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Με κατάφωρη υπεροχή έναντι κάθε άλλης τομεακής δραστηριότητας, ο **τομέας Δ (Ενέργεια)** αριθμεί **1.796 επιχειρήσεις** (8,76% του συνόλου) με **LQ = 4,05**, η **υψηλότερη τομεακή υπερεκπροσώπηση** της Περιφέρειας. Από αυτές, οι **1.768 (98,4%)** δραστηριοποιούνται ειδικά στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας (**ΣΤΑΚΟΔ 35.11**), κατανεμημένες κυρίως στους Δήμους Κοζάνης (711), Εορδαίας (195), Γρεβενών (191), Σερβίων (186) και Φλώρινας (180). Ακολουθούν με ισχυρή υπερεκπροσώπηση τα **Ορυχεία & Λατομεία** (Β, LQ=2,75), η **Γεωργία/Δασοκομία/Αλιεία** (Α, LQ=2,50 — 620 επιχειρήσεις) και η **Μεταποίηση** (Γ, LQ=1,55 — 2.330 επιχ.).

Σημαντική παράμετρος της μεταποιητικής δραστηριότητας είναι η **βιομηχανία γούνας** στην ΠΕ Καστοριάς: **658 επιχειρήσεις** σε όλη την Περιφέρεια ασχολούνται με την κατασκευή ειδών από γούνα (**ΣΤΑΚΟΔ 14.20**), από τις οποίες **416 εδρεύουν στον Δήμο Καστοριάς**, διαμορφώνοντας έναν **μοναδικό πανελλαδικά κλαδικό πόλο**. Η εξειδίκευση αυτή αποτυπώνεται στους χονδρεμπορικούς δείκτες της ΠΕ Καστοριάς, όπου ο κλάδος WHO_FASHION εμφανίζει **LQ = 3,03**, η υψηλότερη τιμή κλαδικού LQ ΠΕ-επιπέδου σε όλη τη Δυτική Μακεδονία.

⁷ Συμπεριλαμβάνει 284 Ενεργειακές Κοινότητες (1,38% του συνόλου).

Γράφημα 2.4 — LQ ανά Τομέα Δραστηριότητας

Το συνολικό προφίλ διαφοροποιείται έντονα από το εθνικό πρότυπο: η Δυτική Μακεδονία εμφανίζει **υπερεκπροσώπηση στους ενεργειακούς, εξορυκτικούς, αγροτικούς και μεταποιητικούς κλάδους** ($LQ > 1,5$), και αντίστοιχη **υποεκπροσώπηση στους τομείς υπηρεσιών υψηλής εξειδίκευσης**: Ακίνητη Περιουσία (Λ, $LQ=0,24$), Διοικητικές Υπηρεσίες (Ν, $LQ=0,55$), Πληροφορία/Επικοινωνία (Ι, $LQ=0,60$), Χρηματοπιστωτικές (Κ, $LQ=0,60$). Ακόμη και η **Εστίαση** (Θ), που σε νησιωτικές/τουριστικές περιφέρειες κυριαρχεί με $LQ > 2$, εμφανίζεται εδώ **οριακά υποεκπροσωπημένη** ($LQ=0,90$, 2.968 επιχ., 14,44%). Συνολικά η εικόνα συγκλίνει με μια **οικονομία με ισχυρό πρωτογενή και δευτερογενή τομέα και υστερούσα τριτογενή ανάπτυξη**, χαρακτηριστικό προφίλ ηπειρωτικής, **ενεργειακά παραγωγικής** Περιφέρειας σε φάση αναδιάρθρωσης.

Πίνακας 2.4 — Κλαδική Σύνθεση Δυτ. Μακεδονίας (NACE Sections)

Section	Όνομα	Nt	%	Εθν. %	LQ
Δ	Ενέργεια	1.796	8,76%	2,16%	4,05
B	Ορυχεία & Λατομεία	45	0,22%	0,08%	2,75
A	Γεωργία/Δασοκομία/Αλιεία	620	3,02%	1,21%	2,50
Γ	Μεταποίηση	2.330	11,33%	7,33%	1,55
ΣΤ	Κατασκευές	2.054	9,99%	8,97%	1,11
Z	Εμπόριο (σύνολο NACE)	5.727	27,85%	28,27%	0,99
O	Εκπαίδευση	382	1,86%	1,96%	0,95
Σ	Λοιπές Υπηρεσίες	802	3,90%	4,28%	0,91
Θ	Εστίαση & Καταλύματα	2.968	14,44%	16,05%	0,90
H	Μεταφορές & Αποθήκευση	918	4,46%	5,53%	0,81
E	Διαχείριση Νερού	46	0,22%	0,28%	0,79
P	Πολιτισμός & Ψυχαγωγία	315	1,53%	2,25%	0,68
M	Επαγγελματικές/Επιστημονικές	986	4,80%	7,29%	0,66
Π	Υγεία & Κοινωνική Μέριμνα	223	1,08%	1,68%	0,65
I	Πληροφορία & Επικοινωνία	387	1,88%	3,12%	0,60
K	Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες	297	1,44%	2,39%	0,60
N	Διοικητικές Υπηρεσίες	386	1,88%	3,44%	0,55
Λ	Ακίνητη Περιουσία	153	0,74%	3,10%	0,24
Ξ	Δημόσια Διοίκηση	4	0,02%	0,09%	0,22
Ω	Λοιπές/Άγνωστες ⁸	121	0,59%	0,53%	1,11
ΣΥΝΟΛΟ		20.560	100,00%	100,00%	—

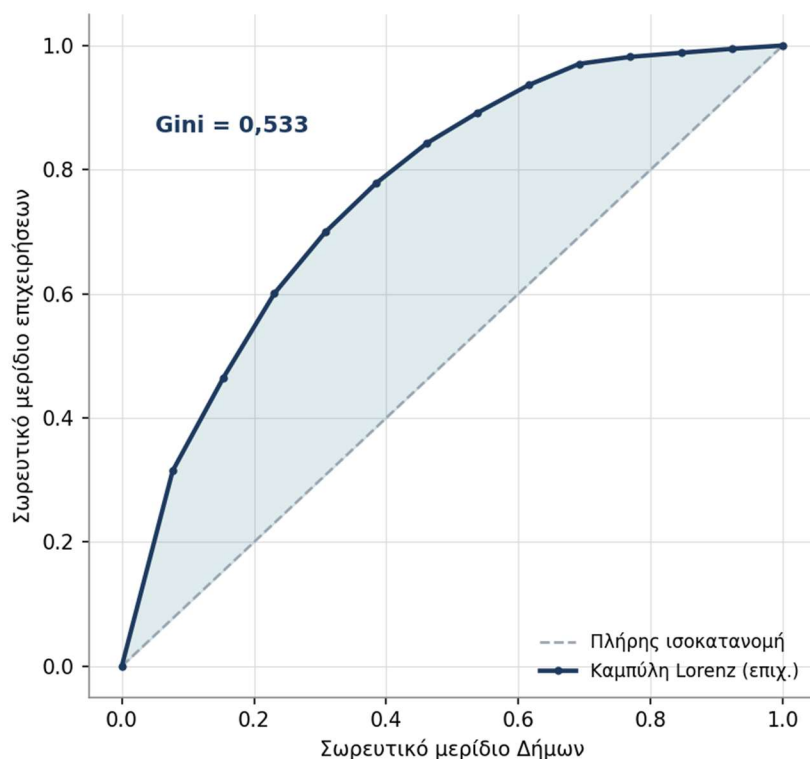
2.5 Χωρική Συγκέντρωση και Ανισότητες

Όπως αναφέρθηκε στο Κεφάλαιο 1.6, η κατανομή των επιχειρήσεων στην Περιφέρεια παρουσιάζει σημαντική ενδοπεριφερειακή ανισοκατανομή (Gini = 0,533, Theil = 0,674, Hoover = 0,071). Η παρούσα ενότητα εμβαθύνει στη χωρική σύνθεση αυτής της ανισοκατανομής με έμφαση στη συγκέντρωση ανά Δήμο.

Η Περιφέρεια οργανώνεται γύρω από **έναν κυρίαρχο πόλο**: τον **Δήμο Κοζάνης** (έδρα της Περιφέρειας) με **6.472 επιχειρήσεις (31,5%** του συνόλου). Προσθέτοντας τους τρεις επόμενους μεγαλύτερους Δήμους (Εορδαίας 15,0%, Καστοριάς 13,5%, Φλώρινας 9,9%), οι **τέσσερις μεγαλύτεροι Δήμοι** καλύπτουν συνδυαστικά **69,9%** της επιχειρηματικότητας, αφήνοντας 30,1% για τους υπόλοιπους εννέα Δήμους.

⁸ «Ω Λοιπές/Άγνωστες» = Τ Νοικοκυριά (39) + Φ Άγνωστη (73) + αταξινόμητες (9). Εθνικό % εκτίμηση.

Γράφημα 2.5 — Καμπύλη Lorenz Κατανομής Επιχειρήσεων

Η **καμπύλη Lorenz** αποτυπώνει αυτήν τη συγκέντρωση: η γραμμή κατανομής απέχει αισθητά από τη γραμμή της ιδανικής ισοκατανομής, με την απόκλιση να διευρύνεται έντονα στα υψηλότερα δεκατημόρια όπου εντοπίζεται ο Δήμος Κοζάνης.

Σε επίπεδο **εσωτερικής δομής κάθε ΠΕ**, το χωρικό πρότυπο διαφοροποιείται σημαντικά. Η **ΠΕ Κοζάνης** (5 Δήμοι) δεν εμφανίζει μονοπολική δομή αλλά **αναπτυξιακό δίπολο Κοζάνης-Πτολεμαΐδας**: οι Δήμοι Κοζάνης (54,2% της ΠΕ) και Εορδαίας (25,9%, με έδρα την Πτολεμαΐδα) συγκεντρώνουν αθροιστικά το **80,1%** της επιχειρηματικότητας της ΠΕ, αφήνοντας μόλις 19,9% για τους Δήμους Βοΐου, Σερβίων και Βελβεντού. Στην **ΠΕ Καστοριάς** (3 Δήμοι), ο Δήμος Καστοριάς (έδρα της ΠΕ) συγκεντρώνει το **77,4%**, η εντονότερη μονοπολική συγκέντρωση μεταξύ των ΠΕ της Περιφέρειας με τρεις ή περισσότερους Δήμους. Η **ΠΕ Φλώρινας** (3 Δήμοι) εμφανίζει ηπιότερη δυναμική κέντρου-περιφέρειας, με τον Δήμο Φλώρινας (έδρα της ΠΕ) στο 63,9%. Τέλος, η **ΠΕ Γρεβενών** αποτελεί **μία από τις λίγες ηπειρωτικές Περιφερειακές Ενότητες** της χώρας με μόλις δύο Δήμους (Γρεβενών 87,6%, Δεσκάτης 12,4%), όπου η κατανομή ακολουθεί σχετικά αναλογικά τη σχέση πληθυσμών των δύο Δήμων (80,6% / 19,4%).

Πίνακας 2.5 — Συγκέντρωση Επιχειρηματικότητας ανά Δήμο

Δήμος	ΠΕ	Πληθ.	Nt	% Περιφέρειας	Σωρευτικό %
Δήμος Κοζάνης	Κοζάνης	67.224	6.472	31,5%	31,5%
Δήμος Εορδαίας	Κοζάνης	42.515	3.091	15,0%	46,5%
Δήμος Καστοριάς	Καστοριάς	33.095	2.783	13,5%	60,0%

Δήμος	ΠΕ	Πληθ.	Nt	% Περιφέρειας	Σωρευτικό %
Δήμος Φλώρινας	Φλώρινας	29.500	2.028	9,9%	69,9%
Δήμος Γρεβενών	Γρεβενών	21.421	1.622	7,9%	77,8%
Δήμος Βοΐου	Κοζάνης	14.947	1.328	6,5%	84,3%
Δήμος Αμυνταίου	Φλώρινας	14.169	1.014	4,9%	89,2%
Δήμος Σερβίων	Κοζάνης	9.467	912	4,4%	93,6%
Δήμος Άργους Ορεστικού	Καστοριάς	10.685	705	3,4%	97,1%
Δήμος Δεσκάτης	Γρεβενών	5.155	230	1,1%	98,2%
Δήμος Βελβεντού	Κοζάνης	3.057	134	0,7%	98,8%
Δήμος Πρεσπών	Φλώρινας	1.211	132	0,6%	99,5%
Δήμος Νεστορίου	Καστοριάς	2.149	109	0,5%	100,0%
ΣΥΝΟΛΟ	—	254.595	20.560	100,0%	—

Σύνοψη Κεφαλαίου 2 — Προφίλ Δυτικής Μακεδονίας

Η Δυτική Μακεδονία είναι μια ηπειρωτική, αραιοκατοικημένη, ενεργειακά παραγωγική Περιφέρεια σε φάση αναδιάρθρωσης, με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

1. **Πλήθος:** 20.560 επιχ. (80,8/1.000 — κάτω εθνικού 94,3)
2. **Δυναμική:** CGR συν. -3,1% (πλασματικά λόγω εκκαθάρισης ΓΕΜΗ), CGR εμπορίου +0,89%
3. **Νομικές μορφές:** Ισχυρά ατομικό πρότυπο (Ατομικές 69,77% vs εθνικό 60,48%)
4. **Τομεακή σύνθεση:** Δομικός ρόλος Ενέργειας (LQ=4,05), σημαντικοί κλάδοι γουναρικών (Καστοριά LQ=3,03)
5. **Χωρικά:** Μονοπολική κυριαρχία Δ. Κοζάνης (31,5%) με εσωτερικά διαφοροποιημένη δομή ΠΕ

Κεφάλαιο 3 — Χωρική Διάσταση Επιχειρηματικότητας

3.1 Επιχειρηματική Πυκνότητα

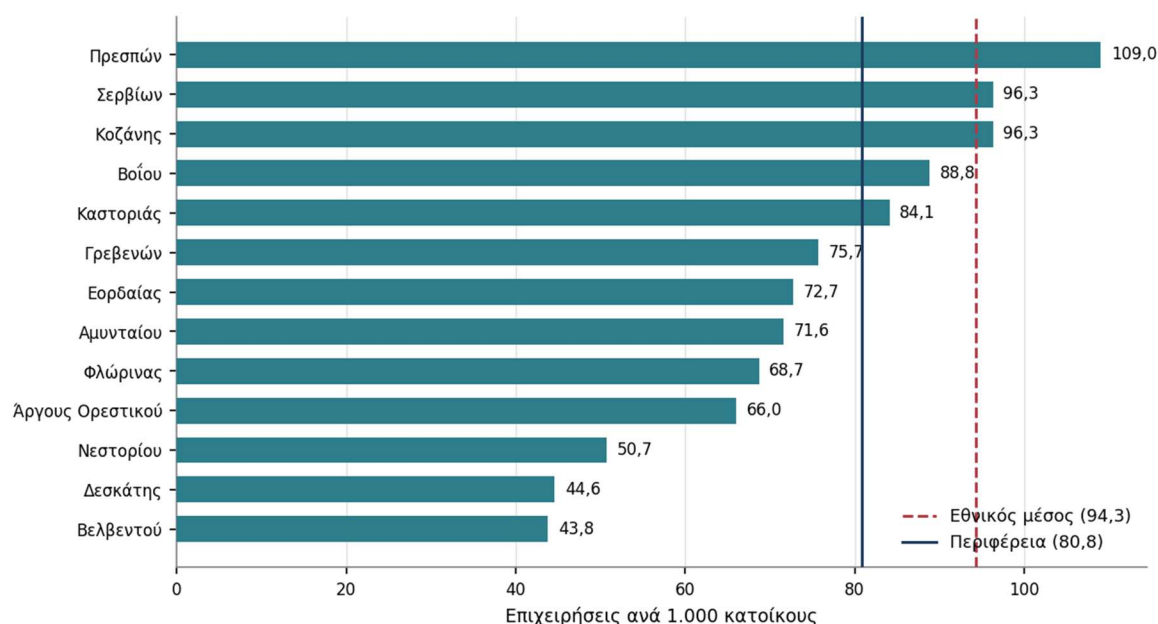
Η επιχειρηματική πυκνότητα ανά Δήμο αποτελεί θεμελιώδη δείκτη χωρικής ανάλυσης, καθώς αποτυπώνει την αναλογική παρουσία της οικονομικής δραστηριότητας σε σχέση με τον μόνιμο πληθυσμό. Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας εμφανίζει μέσο όρο **80,8 επιχ./1.000 κατ.** — τιμή σαφώς **χαμηλότερη** του εθνικού μέσου όρου (**94,3**), επιβεβαιώνοντας σε δημοτικό επίπεδο τη γενική εικόνα του Κεφαλαίου 2.1.

Πίνακας 3.1 — Επιχειρηματική Πυκνότητα ανά Δήμο

Δήμος	Πληθυσμός	Nt	Πυκνότητα (ανά 1.000)
Πρεσπών	1.211	132	109,0
Κοζάνης	67.224	6.472	96,3
Σερβίων	9.467	912	96,3
Βοΐου	14.947	1.328	88,8
Καστοριάς	33.095	2.783	84,1
Γρεβενών	21.421	1.622	75,7
Εορδαίας	42.515	3.091	72,7
Αμυνταίου	14.169	1.014	71,6
Φλώρινας	29.500	2.028	68,7
Άργους Ορεστικού	10.685	705	66,0
Νεστορίου	2.149	109	50,7
Δεσκάτης	5.155	230	44,6
Βελβεντού	3.057	134	43,8
Περιφέρεια Δυτ. Μακεδονίας	254.595	20.560	80,8

Η ενδοπεριφερειακή κατανομή εμφανίζει σχετικά περιορισμένο εύρος, αλλά με σαφές πρότυπο. Ο **Δήμος Πρεσπών** κατέχει τη μοναδική τιμή πάνω από τον εθνικό μέσο όρο (**109,0 επιχ./1.000 κατ.**) — εύρημα που οφείλεται στον πολύ μικρό πληθυσμό του Δήμου (1.211 κατοίκους) σε συνδυασμό με την παρουσία 132 επιχειρήσεων. Ακολουθούν στην ίδια ενδιάμεση ζώνη ο **Δήμος Σερβίων** και ο **Δήμος Κοζάνης** (έδρα της Περιφέρειας) με την ίδια τιμή **96,3** — οριακά πάνω από τον εθνικό μέσο όρο. Στη συνέχεια, ο **Δήμος Βοΐου** εμφανίζει 88,8, ο **Δήμος Καστοριάς** (έδρα της ομώνυμης ΠΕ) 84,1 και ο **Δήμος Γρεβενών** (έδρα της ομώνυμης ΠΕ) 75,7. Στη χαμηλότερη ζώνη εντοπίζονται οι **Δήμοι Δεσκάτης** (44,6) και **Βελβεντού** (43,8) — οι δύο χαμηλότερες τιμές της Περιφέρειας. Συνολικά, **έντεκα από τους δεκατρείς Δήμους** της Περιφέρειας εμφανίζουν πυκνότητες κάτω από τον εθνικό μέσο όρο.

Γράφημα 3.1 — Πυκνότητα Επιχειρήσεων ανά Δήμο

Η εικόνα αναδεικνύει μια **σχετικά ομοιογενή — αν και χαμηλή — επιχειρηματική παρουσία** στους Δήμους της Περιφέρειας. Οι **Δήμοι Φλώρινας και Γρεβενών** (έδρες των ομώνυμων ΠΕ, με τιμές 68,7 και 75,7 αντίστοιχα), όπως και η έδρα της Περιφέρειας Δ. Κοζάνης (96,3), δεν αποκλίνουν σημαντικά από τον περιφερειακό μέσο, εικόνα που διαφέρει από τα μεγάλα αστικά κέντρα άλλων περιφερειών όπου η πυκνότητα είναι σαφώς υψηλότερη. Η μοναδική εξαίρεση του Δήμου Πρεσπών συνδέεται με τον πολύ μικρό πληθυσμό του και δεν αντανακλά αυξημένη επιχειρηματική δραστηριότητα.

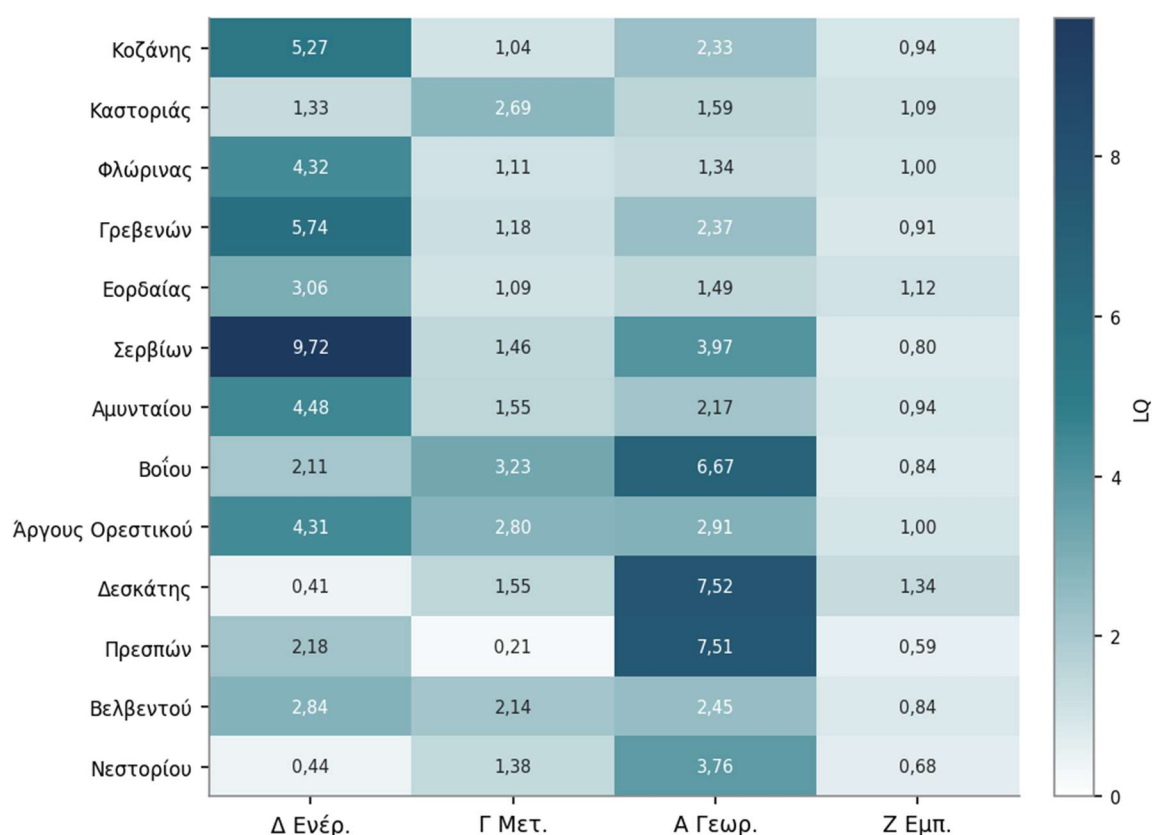
3.2 Κλαδική Σύνθεση ανά Δήμο

Η ανάλυση σε επίπεδο Δήμου αναδεικνύει σαφώς διαφοροποιημένες κλαδικές συγκεντρώσεις εντός της Περιφέρειας. Για την παρουσίαση επιλέγονται **τέσσερις κορυφαίοι κλάδοι** οι οποίοι διαμορφώνουν τη **βιομηχανική-ενεργειακή ταυτότητα της Δυτικής Μακεδονίας**, παρά το ότι αθροιστικά συγκεντρώνουν το **50,9%** της συνολικής επιχειρηματικής δραστηριότητας: ο **τομέας Δ (Ενέργεια)** ως κυρίαρχη υπερεκπροσώπηση της Περιφέρειας, ο **τομέας Γ (Μεταποίηση)** ως δεύτερος ισχυρός κλάδος, ο **τομέας Α (Γεωργία/Δασοκομία/Αλιεία)** ως τρίτος κλάδος υπερεκπροσώπησης, και ο **τομέας Ζ (Εμπόριο)** ως αντικείμενο εστίασης του παρόντος δελτίου. Επόμενοι σημαντικοί κλάδοι σε απόλυτους όρους είναι η **Εστίαση & Καταλύματα (Θ)** με 2.968 επιχειρήσεις (14,4%) και οι **Κατασκευές (ΣΤ)** με 2.054 επιχειρήσεις (10,0%), οι οποίοι ωστόσο δεν παρουσιάζουν σαφές γεωγραφικό πρότυπο σε επίπεδο Δήμων — με εξαίρεση την αυξημένη Εστίαση στον **Δήμο Πρεσπών** (LQ=2,68) που σχετίζεται πιθανώς με τη διασυνοριακή θέση και τη λίμνη Πρεσπών ως πόλο οικοτουρισμού.

Ο κυρίαρχος τομέας **Δ (Ενέργεια)**, ο οποίος σε περιφερειακό επίπεδο εμφανίζει LQ=4,05 (Κεφ. 2.4), παρουσιάζει **σχεδόν καθολική υπερεκπροσώπηση** σε επίπεδο Δήμων. Δέκα

από τους δεκατρείς Δήμους της Περιφέρειας εμφανίζουν LQ Ενέργειας πάνω από 2,0, με κορυφαία τιμή τον **Δήμο Σερβίων (LQ=9,72)** — η υψηλότερη ενεργειακή υπερεκπροσώπηση της Περιφέρειας, που αντιστοιχεί σε συγκέντρωση 186 ενεργειακών επιχειρήσεων σε ένα συνολικό μέγεθος μόλις 909. Ακολουθούν οι **Δήμοι Γρεβενών (5,74), Κοζάνης (5,27), Αμυνταίου (4,48), Φλώρινας (4,32)** και **Άργους Ορεστικού (4,31)**. Ο **Δήμος Εορδαίας (LQ=3,06)** — με έδρα την Πτολεμαΐδα — εμφανίζει χαμηλότερο σχετικό LQ από τον Δ. Σερβίων λόγω της μεγάλης απόλυτης βάσης του (3.091 επιχ. συνολικά), ωστόσο σε απόλυτους όρους συγκεντρώνει το δεύτερο μεγαλύτερο πλήθος ενεργειακών επιχειρήσεων (199) μετά τον **Δ. Κοζάνης (717)**. Στον αντίποδα, ο **Δήμος Καστοριάς (LQ=1,33)**, ο **Δήμος Νεστορίου (0,44)** και ο **Δήμος Δεσκάτης (0,41)** εμφανίζουν περιορισμένη ενεργειακή παρουσία.

Γράφημα 3.2 — Συντελεστής Χωροθέτησης Κορυφαίων Τομέων ανά Δήμο

Ο τομέας **Γ (Μεταποίηση)** εμφανίζει εντελώς διαφορετικό χωρικό πρότυπο, με την υπερεκπροσώπηση να συγκεντρώνεται **ξεκάθαρα στην ΠΕ Καστοριάς** λόγω της βιομηχανίας γούνας. Οι **Δήμοι Βοΐου (LQ=3,23, με 314 μεταποιητικές επιχειρήσεις, 23,7% του Δήμου), Άργους Ορεστικού (2,80)** και **Καστοριάς (2,69)** εμφανίζουν τις υψηλότερες τιμές. Σημαντικό εύρημα αποτελεί ότι ο **Δήμος Βοΐου**, παρόλο που ανήκει διοικητικά στην ΠΕ Κοζάνης, εμφανίζει την υψηλότερη μεταποιητική υπερεκπροσώπηση ολόκληρης της Περιφέρειας — ένδειξη ότι η ζώνη γουνοποιίας εμφανίζεται και σε **γειτνιάζοντες Δήμους πέρα από τα διοικητικά όρια** της ΠΕ Καστοριάς.

Ο τομέας **A (Γεωργία/Δασοκομία/Αλιεία)** εμφανίζει υπερεκπροσώπηση σε **όλους τους Δήμους** της Περιφέρειας, με κορυφαίους τους ορεινούς και αραιοκατοικημένους Δήμους: **Δεσκάτης** (LQ=7,52), **Πρεσπών** (7,51), **Βοΐου** (6,67), **Σερβίων** (3,97) και **Νεστορίου** (3,76). Το πρότυπο επιβεβαιώνει την αγροτική-κτηνοτροφική ταυτότητα των ορεινών Δήμων της Περιφέρειας.

Τέλος, ο τομέας **Z (Εμπόριο)**, που σε περιφερειακό επίπεδο εμφανίζει LQ=0,99 (Κεφ. 2.4), διαμορφώνει σχετικά ομοιογενές πρότυπο σε δημοτικό επίπεδο — με όλους τους Δήμους να κυμαίνονται μεταξύ 0,59 και 1,34, χωρίς ισχυρά εμπορικά clusters. Ο Δήμος Δεσκάτης (LQ=1,34) εμφανίζει την υψηλότερη εμπορική εξειδίκευση, ενώ ο **Δήμος Πρεσπών** (0,59) τη χαμηλότερη.

Πίνακας 3.2 — Συντελεστές Χωροθέτησης (LQ) ανά Δήμο και Τομέα

Δήμος	ΠΕ	Δ Ενέργεια	Γ Μεταποίηση	Α Γεωργία	Ζ Εμπόριο
Σερβίων	Κοζάνης	9,72	1,46	3,97	0,80
Γρεβενών	Γρεβενών	5,74	1,18	2,37	0,91
Κοζάνης	Κοζάνης	5,27	1,04	2,33	0,94
Αμυνταίου	Φλώρινας	4,48	1,55	2,17	0,94
Φλώρινας	Φλώρινας	4,32	1,11	1,34	1,00
Άργους Ορεστικού	Καστοριάς	4,31	2,80	2,91	1,00
Εορδαίας	Κοζάνης	3,06	1,09	1,49	1,12
Βελβεντού	Κοζάνης	2,84	2,14	2,45	0,84
Πρεσπών	Φλώρινας	2,18	0,21	7,51	0,59
Βοΐου	Κοζάνης	2,11	3,23	6,67	0,84
Καστοριάς	Καστοριάς	1,33	2,69	1,59	1,09
Νεστορίου	Καστοριάς	0,44	1,38	3,76	0,68
Δεσκάτης	Γρεβενών	0,41	1,55	7,52	1,34
Περιφέρεια Δυτ. Μακ.	—	4,05	1,55	2,50	0,99

3.3 Τυπολογία Δήμων

Η συνδυαστική ανάλυση των δομικών χαρακτηριστικών (έδρα Περιφέρειας/ΠΕ, **απόλυτο πλήθος επιχειρήσεων Nt**) και των τομεακών εξειδικεύσεων (Παρ. 3.2) επιτρέπει τη συγκρότηση μιας **τυπολογίας πέντε κατηγοριών** για τους δεκατρείς Δήμους της Περιφέρειας. Η τυπολογία βασίζεται σε σαφή ποσοτικά κριτήρια ώστε να είναι αναπαραγώγιμη και σε επόμενες περιόδους αναφοράς.

Στον **Τύπο Α — Πρωτεύον Διοικητικό-Εμπορικό Κέντρο** εντάσσεται η έδρα της Περιφέρειας με απόλυτη επιχειρηματική βάση $Nt \geq 5.000$. Στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας ανήκει εδώ μόνο ο **Δήμος Κοζάνης** ($Nt=6.472$, πληθυσμός 67.224 κάτοικοι), ο οποίος συγκεντρώνει το **31,5%** της επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας. Αποτελεί έδρα τόσο της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας όσο και της ΠΕ Κοζάνης, και λειτουργεί ως το βασικό αστικό κέντρο διοικητικής, εμπορικής και ενεργειακής δραστηριότητας. Συγκεντρώνει το **μεγαλύτερο απόλυτο πλήθος ενεργειακών επιχειρήσεων** της

Περιφέρειας (717), ενώ παρουσιάζει LQ Εμπορίου 0,94 — τιμή κοντά στον εθνικό μέσο όρο, που αντικατοπτρίζει τον σύνθετο λειτουργικό χαρακτήρα του Δήμου.

Στον **Τύπο Β — Δευτερεύοντα Διοικητικά Κέντρα** εντάσσονται οι έδρες ΠΕ με $1.000 \leq Nt < 5.000$: ο **Δήμος Καστοριάς** ($Nt=2.783$, πληθ. 33.095), ο **Δήμος Φλώρινας** ($Nt=2.028$, πληθ. 29.500) και ο **Δήμος Γρεβενών** ($Nt=1.622$, πληθ. 21.421). Διατηρούν τον διοικητικό τους ρόλο σε επίπεδο ΠΕ αλλά σε μικρότερη κλίμακα από το Πρωτεύον Κέντρο. Διαφοροποιούνται ωστόσο σαφώς ως προς το τομεακό τους προφίλ: ο **Δήμος Καστοριάς** ξεχωρίζει για την υψηλή μεταποιητική εξειδίκευση ($LQ \Gamma=2,69$) λόγω της παραδοσιακής βιομηχανίας γούνας, ενώ οι **Δήμοι Φλώρινας και Γρεβενών** χαρακτηρίζονται από ισχυρή ενεργειακή υπερεκπροσώπηση ($LQ \Delta$ Ενέργειας 4,32 και 5,74 αντίστοιχα). Αξιοσημείωτο εύρημα αποτελεί η ενεργειακή παρουσία στον **Δήμο Γρεβενών** (196 επιχειρήσεις), ο οποίος βρίσκεται εκτός του λιγνιτικού άξονα της Περιφέρειας. Εν προκειμένω, οι 196 επιχειρήσεις παραγωγής ενέργειας (ΣΤΑΚΟΔ 35.11) που συγκεντρώνονται στον Δήμο αξίζει να διερευνηθεί αν αφορούν μονάδες **Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας** (φωτοβολταϊκά, αιολικά, μικρά υδροηλεκτρικά) ή αν πρόκειται για **συστημικό λάθος στη βάση του ΓΕΜΗ** που ενδεχομένως θα διορθωθεί σε επόμενες επικαιροποιήσεις.

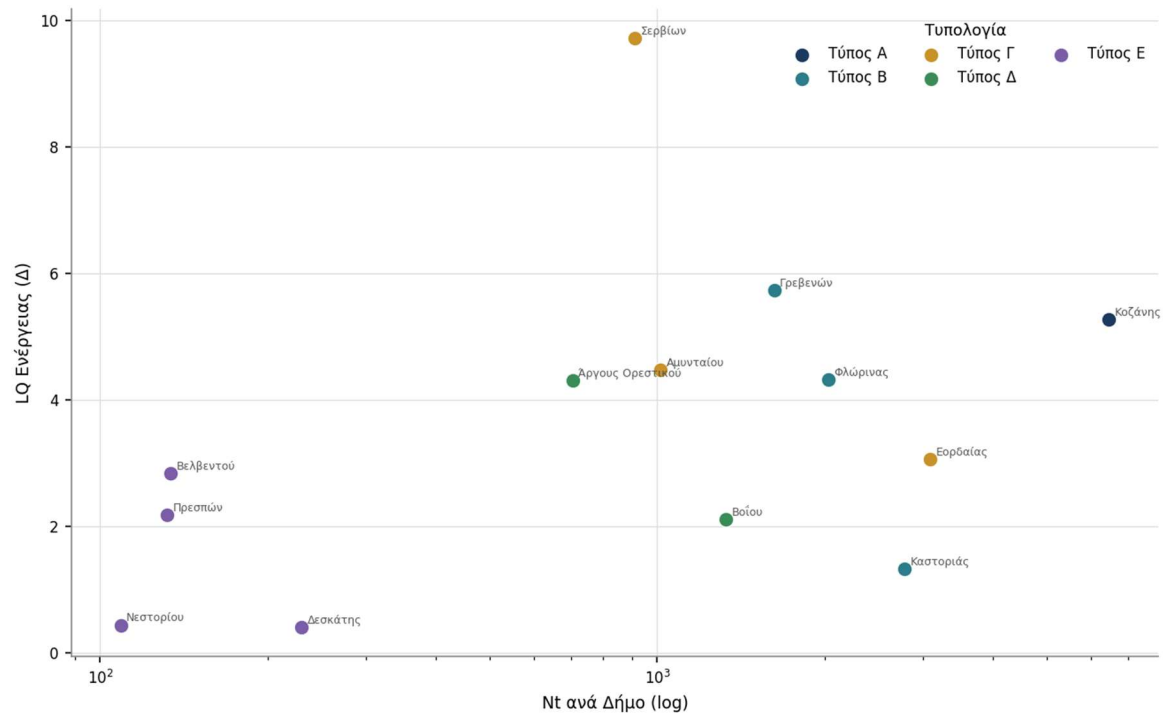
Στον **Τύπο Γ — Ενεργειακοί Πόλοι** εντάσσονται οι Δήμοι με LQ Ενέργειας $\geq 3,0$ και $Nt \geq 900$ που δεν αποτελούν έδρες ΠΕ. Στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας εντοπίζονται τρεις Δήμοι: ο **Δήμος Εορδαίας** ($Nt=3.091$, $LQ \Delta=3,06$) με έδρα την Πτολεμαΐδα — ιστορικό κέντρο της λιγνιτικής δραστηριότητας της Περιφέρειας, ο **Δήμος Σερβίων** ($Nt=912$, $LQ \Delta=9,72$), ο οποίος καταγράφει την υψηλότερη ενεργειακή υπερεκπροσώπηση ολόκληρης της Περιφέρειας, και ο **Δήμος Αμυνταίου** ($Nt=1.014$, $LQ \Delta=4,48$) στην ΠΕ Φλώρινας. Ο τύπος αυτός αποτυπώνει την επέκταση της ενεργειακής δραστηριότητας σε πολλούς Δήμους πέρα από τα διοικητικά κέντρα, αναδεικνύοντας με αυτόν τον τρόπο την παραγωγική ταυτότητα της Περιφέρειας.

Στον **Τύπο Δ — Δήμοι Μεταποιητικής Εξειδίκευσης (Γουνοποιία)** εντάσσονται οι Δήμοι με LQ Μεταποίησης $\geq 2,5$ που δεν αποτελούν έδρες ΠΕ. Στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας εντοπίζονται δύο Δήμοι: ο **Δήμος Βοΐου** ($Nt=1.328$, $LQ \Gamma=3,23$, με 314 μεταποιητικές επιχειρήσεις) και ο **Δήμος Άργους Ορεστικού** ($Nt=705$, $LQ \Gamma=2,80$). Παρότι ο Δήμος Βοΐου ανήκει διοικητικά στην ΠΕ Κοζάνης, η μεταποιητική του εξειδίκευση συνδέεται γεωγραφικά με τη ζώνη γουνοποιίας της ΠΕ Καστοριάς. Ο τύπος αυτός αντικατοπτρίζει την κληρονομιά της παραδοσιακής βιοτεχνίας γούνας ως διακριτικό χαρακτηριστικό της οικονομίας της Δυτικής Μακεδονίας.

Στον **Τύπο Ε — Αγροτικοί / Μικροί Δήμοι** εντάσσονται οι μικρότεροι Δήμοι της Περιφέρειας με $Nt < 600$ που εμφανίζουν χαρακτηριστικά αγροτικής εξειδίκευσης ή χαμηλότερης κλίμακας δραστηριότητα. Στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας εντοπίζονται τέσσερις Δήμοι: ο **Δήμος Δεσκάτης** ($Nt=230$, $LQ A=7,52$), ο **Δήμος Πρεσπών** ($Nt=132$, $LQ A=7,51$), ο **Δήμος Βελβεντού** ($Nt=134$) και ο **Δήμος Νεστορίου** ($Nt=109$). Παρά την κοινή κατηγοριοποίηση, τα προφίλ τους διαφέρουν: οι Δήμοι **Δεσκάτης και Πρεσπών** διακρίνονται για την ισχυρή αγροτική τους εξειδίκευση ($LQ A$ άνω του 7,5), ενώ οι Δήμοι **Βελβεντού και Νεστορίου** εμφανίζουν περισσότερο διεσπαρμένη παραγωγική βάση.

Σημειώνεται ότι η παραδοσιακή ροδακινοπαραγωγή του **Δήμου Βελβεντού** δεν αποτυπώνεται ευκρινώς στα δεδομένα του ΓΕΜΗ, καθώς η αγροτική δραστηριότητα συχνά διεξάγεται από Φυσικά Πρόσωπα μη εγγεγραμμένα στο εμπορικό μητρώο. Πρόκειται συνολικά για ορεινούς ή αραιοκατοικημένους Δήμους με περιορισμένη απόλυτη βάση, όπου οι σχετικοί δείκτες χρήζουν προσοχής στην ερμηνεία τους λόγω του μικρού δείγματος.

Γράφημα 3.3 — Διασπορά Δήμων κατά Νt × LQ Ενέργειας

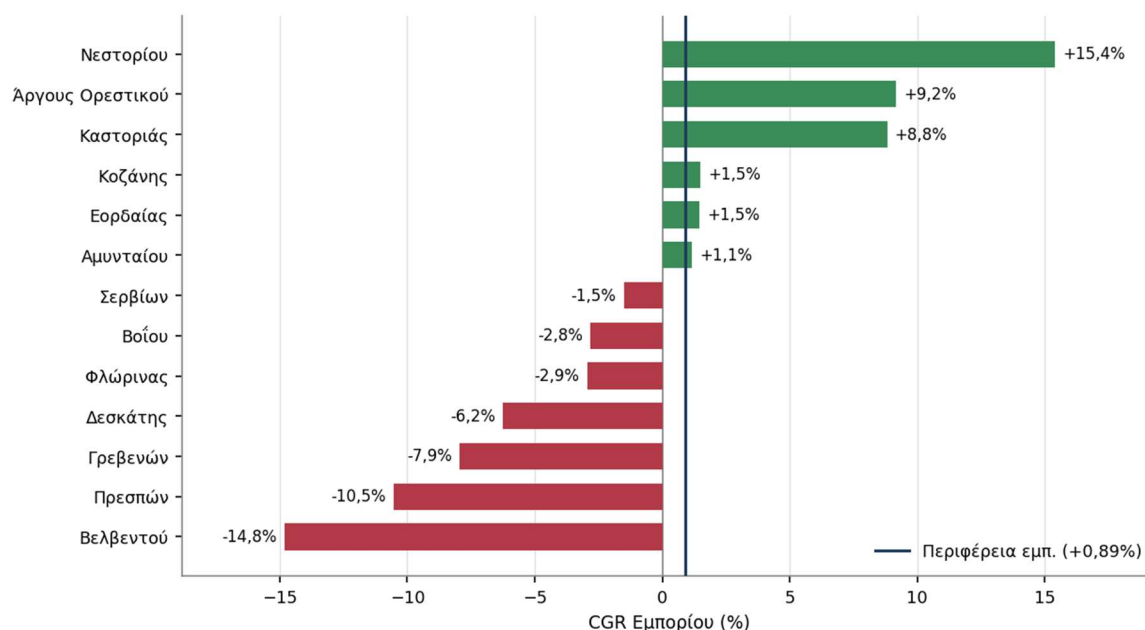
Πίνακας 3.3 — Τυπολογία Δήμων Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Τύπος	Δήμος	ΠΕ	Nt	Πληθ.	Πυκν.	LQ_Δ	LQ_Γ	LQ_Α
A	Κοζάνης	Κοζάνης	6.472	67.224	96,3	5,27	1,04	2,33
B	Καστοριάς	Καστοριάς	2.783	33.095	84,1	1,33	2,69	1,59
B	Φλώρινας	Φλώρινας	2.028	29.500	68,7	4,32	1,11	1,34
B	Γρεβενών	Γρεβενών	1.622	21.421	75,7	5,74	1,18	2,37
Γ	Εορδαίας	Κοζάνης	3.091	42.515	72,7	3,06	1,09	1,49
Γ	Σερβίων	Κοζάνης	912	9.467	96,3	9,72	1,46	3,97
Γ	Αμυνταίου	Φλώρινας	1.014	14.169	71,6	4,48	1,55	2,17
Δ	Βοΐου	Κοζάνης	1.328	14.947	88,8	2,11	3,23	6,67
Δ	Άργους Ορεστικού	Καστοριάς	705	10.685	66,0	4,31	2,80	2,91
E	Δεσκάτης	Γρεβενών	230	5.155	44,6	0,41	1,55	7,52
E	Πρεσπών	Φλώρινας	132	1.211	109,0	2,18	0,21	7,51
E	Βελβεντού	Κοζάνης	134	3.057	43,8	2,84	2,14	2,45
E	Νεστορίου	Καστοριάς	109	2.149	50,7	0,44	1,38	3,76

3.4 Αναδυόμενες Εμπορικές Ζώνες

Στην ανάλυση των ρυθμών ανάπτυξης ανά Δήμο της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας εντοπίζεται μια αξιοσημείωτη γεωγραφική συγκέντρωση θετικών CGR εμπορίου (ΣΤΑΚΟΔ 46+47) στην ΠΕ Καστοριάς. Σε αντίθεση με τη γενική εικόνα της Περιφέρειας — όπου ο συνολικός ρυθμός είναι αρνητικός (CGR συν. **-3,1%**, Κεφ. 2.2) λόγω της εκκαθάρισης του ΓΕΜΗ — το εμπόριο της ΠΕ Καστοριάς εμφανίζει σταθερά θετικούς ρυθμούς: ο **Δήμος Νεστορίου** καταγράφει CGR εμπ. **+15,4%**, ο **Δήμος Άργους Ορεστικού** **+9,2%** και ο **Δήμος Καστοριάς** **+8,8%**. Παράλληλα, ο **Δήμος Σερβίων** εμφανίζει αξιοσημείωτη δυναμική στο χονδρεμπόριο (+6,0%) παρά την οριακή πτώση στο σύνολο του εμπορίου (-1,5%). Εξαιρώντας τον Δήμο Νεστορίου που εμφανίζει αυξημένη μεταβλητότητα λόγω του μικρού δείγματος, η **ΠΕ Καστοριάς συγκεντρώνει τους Δήμους** με τους ισχυρότερους θετικούς ρυθμούς εμπορίου ολόκληρης της Περιφέρειας.

Γράφημα 3.4 — CGR Εμπορίου ανά Δήμο

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι οι θετικοί αυτοί ρυθμοί προκύπτουν από **σχετικά μικρή απόλυτη βάση**: ο Δήμος Άργους Ορεστικού διαθέτει **705 επιχειρήσεις** συνολικά, ο Δήμος Νεστορίου μόλις **109**, και ο Δήμος Σερβίων **912**. Σε απόλυτους όρους, η αύξηση του εμπορίου στον Δήμο Καστοριάς (+8,8% σε βάση 2.783 επιχειρήσεων) αντιστοιχεί σε **περίπου 88 νέες εμπορικές επιχειρήσεις** την περίοδο αναφοράς, ενώ του Δήμου Άργους Ορεστικού σε περίπου **22 νέες επιχειρήσεις** εμπορίου (+9,2% σε βάση 705). Πρόκειται για ποσοτικά μέτριες αλλά αναλογικά σημαντικές προσθήκες, ιδίως δεδομένης της γενικότερης αρνητικής δυναμικής της Περιφέρειας.

Οι τρεις αυτοί Δήμοι της ΠΕ Καστοριάς (Καστοριάς, Άργους Ορεστικού, Νεστορίου) παρουσιάζουν παράλληλα **πυκνότητες κάτω του εθνικού μέσου όρου** (84,1, 66,0 και 50,7 αντίστοιχα). Η συνύπαρξη χαμηλής αρχικής εμπορικής βάσης και θετικού ρυθμού

ανάπτυξης ενδέχεται να υποδηλώνει διαδικασία επιχειρηματικής **σύγκλισης της ΠΕ Καστοριάς προς τον εθνικό μέσο όρο**. Το εμπόριο, που μέχρι σήμερα υπολειπόταν έναντι της κυρίαρχης μεταποιητικής βάσης (γουναρικά), εμφανίζει ταχύτερη ανάπτυξη — εξέλιξη που, εφόσον διατηρηθεί, θα ενισχύσει σταδιακά τη συνολική εμπορική εικόνα της ΠΕ.

Η συνέχιση ή μη αυτής της δυναμικής **αποτελεί αντικείμενο προς διερεύνηση** για τις επόμενες περιόδους αναφοράς. Η διαχρονική παρακολούθηση των τριών Δήμων της ΠΕ Καστοριάς θα επιτρέψει να διαπιστωθεί αν πρόκειται για **εδραιωμένη τάση επιχειρηματικής αναβάθμισης** ή για **παροδικό φαινόμενο** που σχετίζεται με συγκυρίες της εξεταζόμενης περιόδου.

Πίνακας 3.4 — Δήμοι με θετικό CGR Εμπορίου

Δήμος	ΠΕ	Πληθ.	Πυκν.	Ντ συν.	CGR συν.	CGR εμπ.	CGR χονδρ.
Νεστορίου	Καστοριάς	2.149	50,7	109	+11,1%	+15,4%	0,0%
Άργους Ορεστικού	Καστοριάς	10.685	66,0	705	+6,2%	+9,2%	-2,4%
Καστοριάς	Καστοριάς	33.095	84,1	2.783	+6,7%	+8,8%	+2,2%
Σερβίων	Κοζάνης	9.467	96,3	912	+0,6%	-1,5%	+6,0%
Περιφέρεια Δυτ. Μακ.	—	254.595	80,8	20.560	-3,1%	+0,89%	—

Κεφάλαιο 4 — Εμπορικός Τομέας Αναλυτικά

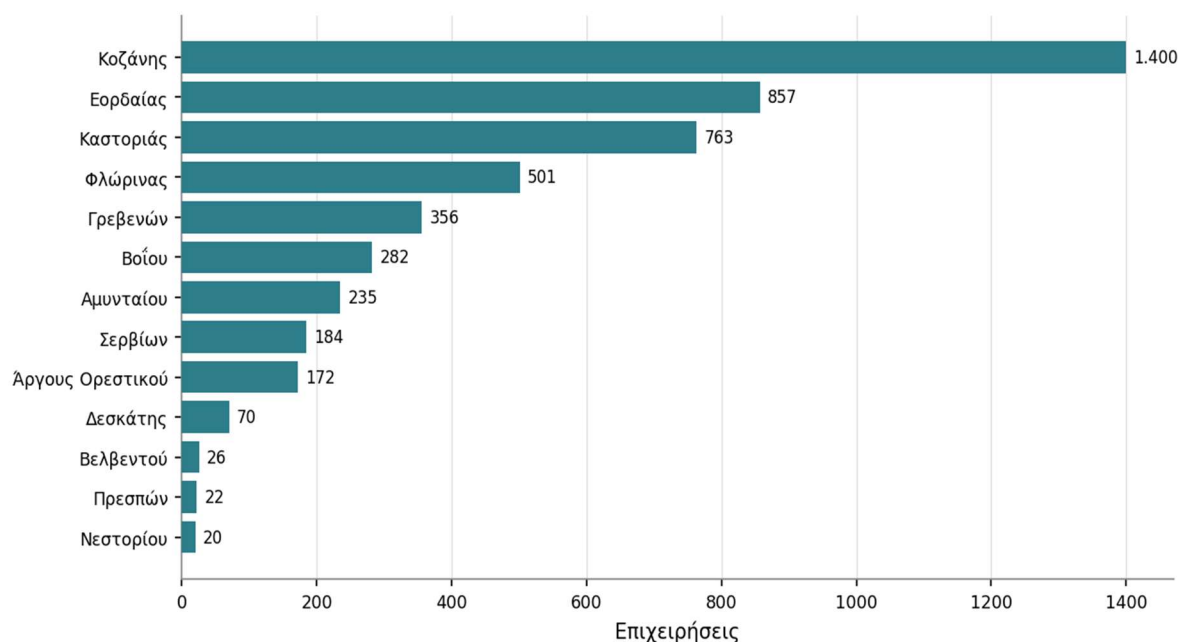
4.1.1 — Μέγεθος και Συμμετοχή

Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζεται αναλυτικά ο εμπορικός τομέας της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, ο οποίος εμφανίζει συμμετοχή πολύ κοντά στο εθνικό πρότυπο (**23,78%** έναντι **24,68%**, βλ. Κεφ. 1) και αποτελεί τον **μεγαλύτερο επιχειρηματικό τομέα της Περιφέρειας**.

Ο εμπορικός τομέας στη Δυτική Μακεδονία αριθμεί **4.888 ενεργές επιχειρήσεις** τον Μάρτιο 2026, με τις **3.706** να αφορούν επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου (**75,8%**) και τις **1.182** χονδρικού εμπορίου (**24,2%**). Η αναλογία λιανικού προς χονδρικό (**3,14:1**) είναι **υψηλότερη από την εθνική (2,00:1)**, εύρημα που υποδηλώνει εμπορική δραστηριότητα **κυρίως τοπικού προσανατολισμού**, χωρίς ισχυρή χονδρεμπορική σύνδεση με γειτονικές Περιφέρειες.

Η κατανομή των εμπορικών επιχειρήσεων ανά Δήμο επιβεβαιώνει πρότυπο **έντονης συγκέντρωσης τύπου Pareto**: το **79,3%** του εμπορίου συγκεντρώνεται σε **πέντε Δήμους** (38% των Δήμων της Περιφέρειας) — τον **Δήμο Κοζάνης** (1.400 εμπορικές επιχειρήσεις, 28,6%), τον **Δήμο Εορδαίας** (857, 17,5%), τον **Δήμο Καστοριάς** (763, 15,6%), τον **Δήμο Φλώρινας** (501, 10,2%) και τον **Δήμο Γρεβενών** (356, 7,3%). Πρόκειται για το **Πρωτεύον Διοικητικό-Εμπορικό Κέντρο** (Παρ. 3.3, Τύπος Α), τα **τρία Δευτερεύοντα Διοικητικά Κέντρα** (Τύπος Β) και τον σημαντικότερο **Ενεργειακό Πόλο** της Περιφέρειας (Τύπος Γ — Δ. Εορδαίας με την Πτολεμαΐδα). Στους υπόλοιπους **οκτώ Δήμους** (62% των Δήμων) αναλογεί συνολικά μόλις το **20,7%** του εμπορίου.

Γράφημα 4.1α — Κατανομή Εμπορίου (Λιανικό+Χονδρικό) ανά Δήμο

Πίνακας 4.1 — Εμπόριο ανά Δήμο (Mar_26)

Δήμος	Λιανικό	Χονδρικό	Σύνολο	%	Σωρευτ. %
Κοζάνης	1.086	314	1.400	28,6%	28,6%
Εορδαίας	693	164	857	17,5%	46,1%
Καστοριάς	531	232	763	15,6%	61,7%
Φλώρινας	396	105	501	10,2%	71,9%
Γρεβενών	255	101	356	7,3%	79,3%
Βοΐου	207	75	282	5,8%	85,1%
Αμυνταίου	176	59	235	4,8%	89,9%
Σερβίων	131	53	184	3,8%	93,6%
Άργους Ορεστικού	131	41	172	3,5%	97,2%
Δεσκάτης	45	25	70	1,4%	98,6%
Βελβεντού	23	3	26	0,5%	99,1%
Πρεσπών	17	5	22	0,5%	99,6%
Νεστορίου	15	5	20	0,4%	100,0%
ΣΥΝΟΛΟ	3.706	1.182	4.888	100%	—

4.1.2 — Δείκτες Δυναμικής

Η δυναμική του εμπορικού τομέα στη Δυτική Μακεδονία την περίοδο Οκτ. 2024 → Μάρτ. 2026 αποτυπώνεται σε **ηπίως θετικό αναπτυξιακό ρυθμό**, που ωστόσο αναδεικνύει σημαντικές επιμέρους δομικές διαφοροποιήσεις μεταξύ λιανικού και χονδρικού εμπορίου.

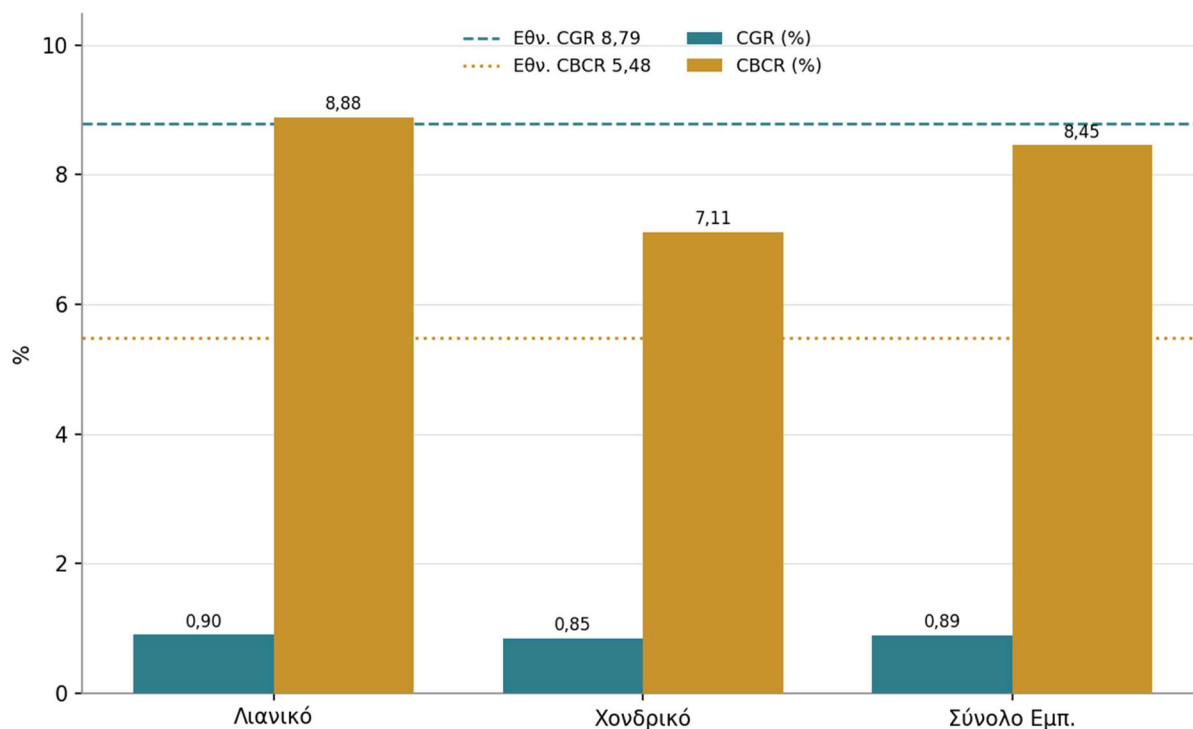
Σε επίπεδο συνολικού εμπορίου, ο **Συντελεστής Συνολικής Ανάπτυξης (CGR)** διαμορφώνεται στο **+0,89%**, με το λιανικό εμπόριο στο **+0,90%** και το χονδρικό στο **+0,85%**. Οι τιμές αυτές είναι **σαφώς χαμηλότερες** από αντίστοιχες άλλων Περιφερειών (πχ Ιόνιο: λιανικό +8,25% / χονδρικό +16,23%) και αντανakλούν την ηπιότερη επιχειρηματική δυναμική της Δυτικής Μακεδονίας ως διαρθρωτικά διαφοροποιημένης Περιφέρειας με κυρίαρχο ενεργειακό-βιομηχανικό προφίλ.

Είναι **κρίσιμο** να σημειωθεί ότι ο **CGR εμπορίου παραμένει θετικός**, παρά το γενικότερο αρνητικό CGR της Περιφέρειας (**-3,1%**, βλ. Κεφ. 2.2), το οποίο **ενδεχομένως οφείλεται στην εκκαθάριση του ΓΕΜΗ**. Ωστόσο, θα πρέπει να διερευνηθεί στις επόμενες εκδόσεις του δελτίου αν αυτή η εικόνα αποτελεί **παγιωμένη τάση ή συγκυριακό εύρημα** που σχετίζεται αποκλειστικά με την παρούσα περίοδο αναφοράς. Σε κάθε περίπτωση, η σαφής απόκλιση μεταξύ συνολικού και εμπορικού CGR επιβεβαιώνει ότι **ο εμπορικός τομέας δεν επηρεάστηκε ουσιαστικά** από την εκκαθάριση των ανενεργών ατομικών επιχειρήσεων.

Οι **ροές ιδρύσεων (CBFR)** και **διαγραφών (CBCR)** εμφανίζουν διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο τομέων. Το **λιανικό εμπόριο** χαρακτηρίζεται από υψηλότερη επιχειρηματική κίνηση (**CBFR=9,66%, CBCR=8,88%**) με θετική διαφορά (**+0,78%**) που εξηγεί τον θετικό CGR του. Το **χονδρικό εμπόριο**, αντιθέτως, εμφανίζει χαμηλότερη κίνηση (**CBFR=6,51%, CBCR=7,11%**) με τις διαγραφές να υπερβαίνουν οριακά τις ιδρύσεις (διαφορά **-0,60%**). Παρά την οριακά αρνητική αυτή ροή, ο CGR χονδρικού παραμένει θετικός (+0,85%) —

εύρημα που χρήζει περαιτέρω διερεύνησης σε επόμενες εκδόσεις του δελτίου, καθώς ενδέχεται να σχετίζεται με ενδιάμεσες μεταβολές στις εγγραφές των επιχειρήσεων (πχ ανακατατάξεις ΣΤΑΚΟΔ) που δεν αποτυπώνονται πλήρως στις απλές ροές ιδρύσεων-διαγραφών.

Γράφημα 4.2 — CBFR vs CBCR Λιανικού & Χονδρικού

Πίνακας 4.2 — Δείκτες Δυναμικής Εμπορίου Δυτικής Μακεδονίας

Δείκτης	Λιανικό	Χονδρικό	Σύνολο Εμπορίου
Nt (Mar_26)	3.706	1.182	4.888
Nt-1 (Oct_24)	3.673	1.172	4.845
At (ιδρύσεις)	358	77	435
Bt (διαγραφές)	329	84	413
CGR	+0,90%	+0,85%	+0,89%
CBFR	9,66%	6,51%	8,90%
CBCR	8,88%	7,11%	8,45%
CBSR	1,0090	1,0085	1,0089

4.2.1 — Γενική Επισκόπηση Λιανικού Εμπορίου

Το λιανικό εμπόριο στη Δυτική Μακεδονία αριθμεί **3.706 ενεργές επιχειρήσεις** τον Μάρτιο 2026, αντιπροσωπεύοντας το **75,8%** του εμπορικού τομέα και το **18,03%** του συνόλου της περιφερειακής επιχειρηματικότητας (4.888 επιχ. εμπορίου επί συνόλου 20.560 επιχ. της Περιφέρειας). Αποτελεί τον **μεγαλύτερο επιμέρους κλάδο** της Περιφέρειας σε απόλυτους αριθμούς, υπερβαίνοντας ακόμη και την Εστίαση/Καταλύματα (2.968 επιχ.) αλλά και τις Κατασκευές (2.054 επιχ.).

Ο **Συντελεστής Χωροθέτησης/Τοπικής Εξειδίκευσης (LQ — Location Quotient)** του λιανικού εμπορίου διαμορφώνεται στο **1,10**, υποδεικνύοντας **οριακά υψηλότερη συμμετοχή** του τομέα στη Δυτική Μακεδονία σε σύγκριση με το εθνικό πρότυπο (15,91%). Η εικόνα αυτή επιβεβαιώνει ότι, παρά το έντονο βιομηχανικό-ενεργειακό προφίλ της Περιφέρειας (Κεφ. 2.4), το λιανικό εμπόριο διατηρεί **ισχυρή θέση** στην περιφερειακή επιχειρηματικότητα, εξυπηρετώντας κυρίως την τοπική κατανάλωση.

4.2.2 — Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Λιανικού

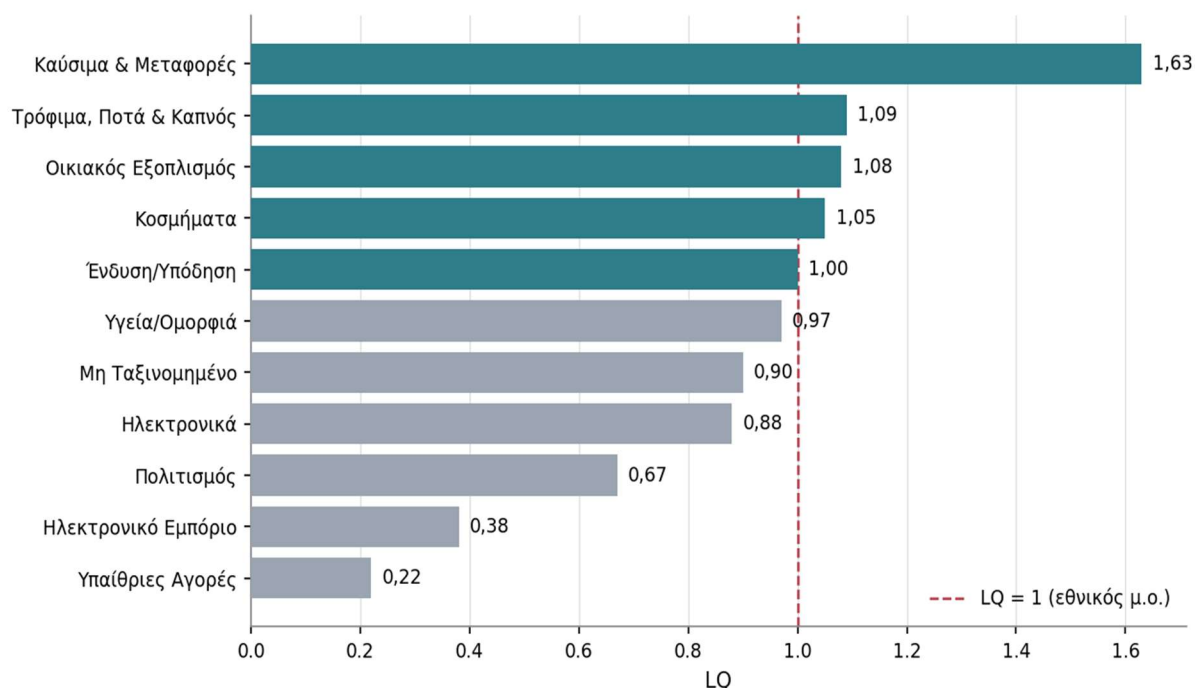
Ο κλάδος του λιανικού εμπορίου είναι ιδιαίτερα κατακερματισμένος, γεγονός που από τη μία αναδεικνύει την πολυμορφία της δραστηριότητας, από την άλλη δυσχεραίνει τη συγκριτική ανάλυση χωρίς προηγούμενη ομαδοποίηση των επιμέρους κλάδων. Ως εκ τούτου, υιοθετείται η ομαδοποίησή του σε **11 ομοιογενείς εμπορικές κατηγορίες⁹**, που επιτρέπει τη συστηματική ανάλυση δομής, εξειδίκευσης και δυναμικής.

Η εσωτερική κατανομή των **3.706 επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου** της Δυτικής Μακεδονίας εμφανίζει **έντονη συγκέντρωση τύπου Pareto**: το **64,3%** των επιχειρήσεων συγκεντρώνεται σε μόλις **τρεις κατηγορίες** — τα **Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός** (1.078 επιχ., 29,1%), τον **Οικιακό Εξοπλισμό, Δόμηση & Κήπος** (721, 19,5%) και την **Ένδυση, Υπόδηση & Αθλητικά** (582, 15,7%). Οι υπόλοιπες οκτώ κατηγορίες αναλογούν αθροιστικά στο 35,7% του τοπικού λιανικού εμπορίου.

Η ανάλυση κατά **Συντελεστή Χωροθέτησης** αποκαλύπτει διαφοροποιημένο πρότυπο εξειδίκευσης. Τα **Καύσιμα & Μεταφορές** εμφανίζουν τη σαφώς υψηλότερη υπερεκπροσώπηση (**LQ=1,63**), εύρημα που ενδεχομένως συνδέεται με την αυξημένη ζήτηση πετρελαίου θέρμανσης λόγω των **ιδιαίτερων κλιματολογικών συνθηκών** της Περιφέρειας. Με οριακή υπερεκπροσώπηση κινούνται τα **Τρόφιμα** (1,09), ο **Οικιακός Εξοπλισμός** (1,08) και η **Ένδυση** (1,00). Στο κάτω άκρο του φάσματος εντάσσονται το **Ηλεκτρονικό Εμπόριο** (LQ=0,38) και οι **Υπαίθριες Αγορές** (LQ=0,22), ευρήματα που πιθανώς αντανakλούν τη **γενικότερη χαμηλότερη ψηφιακή διείσδυση εκτός των μεγάλων αστικών κέντρων** της χώρας.

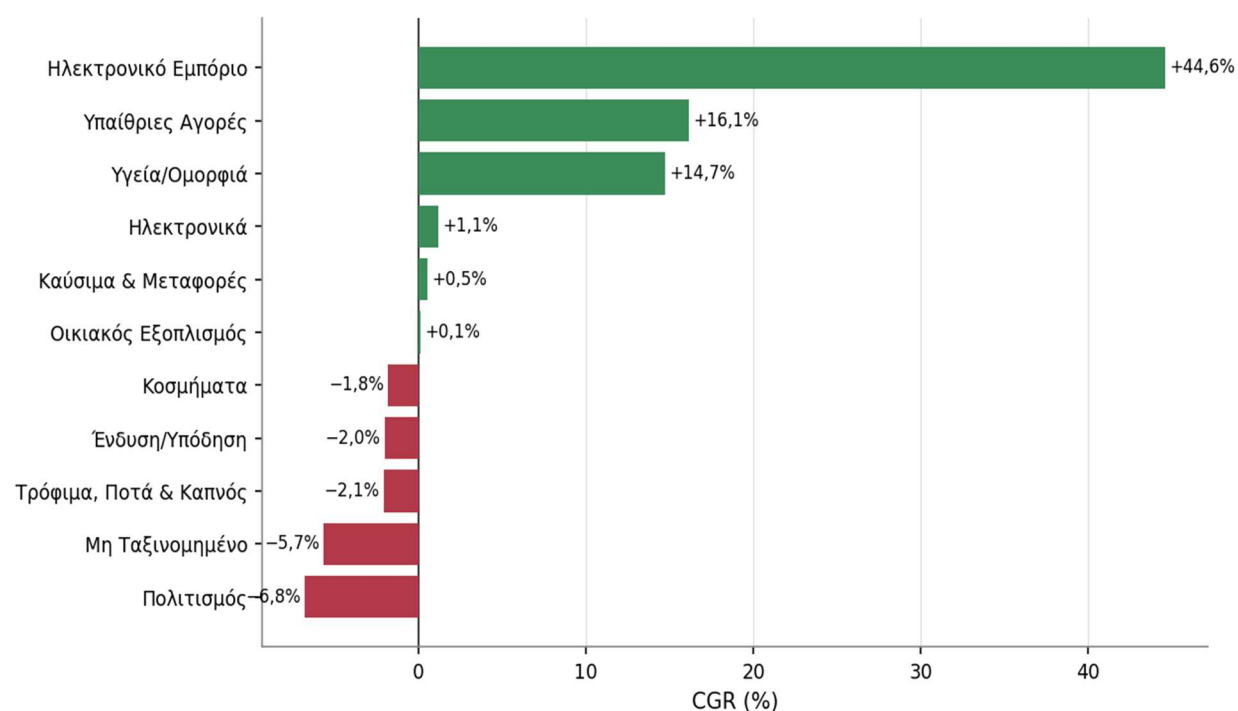
⁹ Η ομαδοποίηση των 37 διψήφιων ΚΑΔ λιανικού σε 11 κατηγορίες αποσκοπεί στη μέγιστη δυνατή ομοιογένεια των επιμέρους κλάδων εντός κάθε κατηγορίας (βλ. Μεθοδολογικές Σημειώσεις).

Γράφημα 4.2α — LQ Κατηγοριών Λιανικού Εμπορίου

Από την άποψη της **δυναμικής**, οι μικρότερες σε μέγεθος κατηγορίες εμφανίζουν τους ταχύτερους ρυθμούς ανάπτυξης. Το **Ηλεκτρονικό Εμπόριο** καταγράφει την υψηλότερη μεγέθυνση (CGR **+44,58%**, από 83 σε 120 επιχειρήσεις) — εύρημα που, παρά τη χαμηλή σχετική βάση εκκίνησης, υποδεικνύει **σταδιακή προσαρμογή** του τοπικού λιανικού στα ψηφιακά κανάλια. Ακολουθούν οι **Υπαίθριες Αγορές** (+16,13%) και η **Υγεία & Ομορφιά** (+14,74%, από 285 σε 327 επιχ.). Στις μεγαλύτερες κατηγορίες σε όγκο, αντιθέτως, καταγράφονται μικρές αρνητικές μεταβολές: τα **Τρόφιμα** (-2,09%) και η **Ένδυση** (-2,02%), ενώ ο **Οικιακός Εξοπλισμός** παραμένει σχεδόν στάσιμος (+0,14%). Οι μεγαλύτερες αρνητικές μεταβολές καταγράφονται στις κατηγορίες **Πολιτισμός/Ψυχαγωγία** (-6,78%) και **Μη Ταξινομημένο Λιανικό** (-5,67%).

Γράφημα 4.2β — CGR Κατηγοριών Λιανικού Εμπορίου

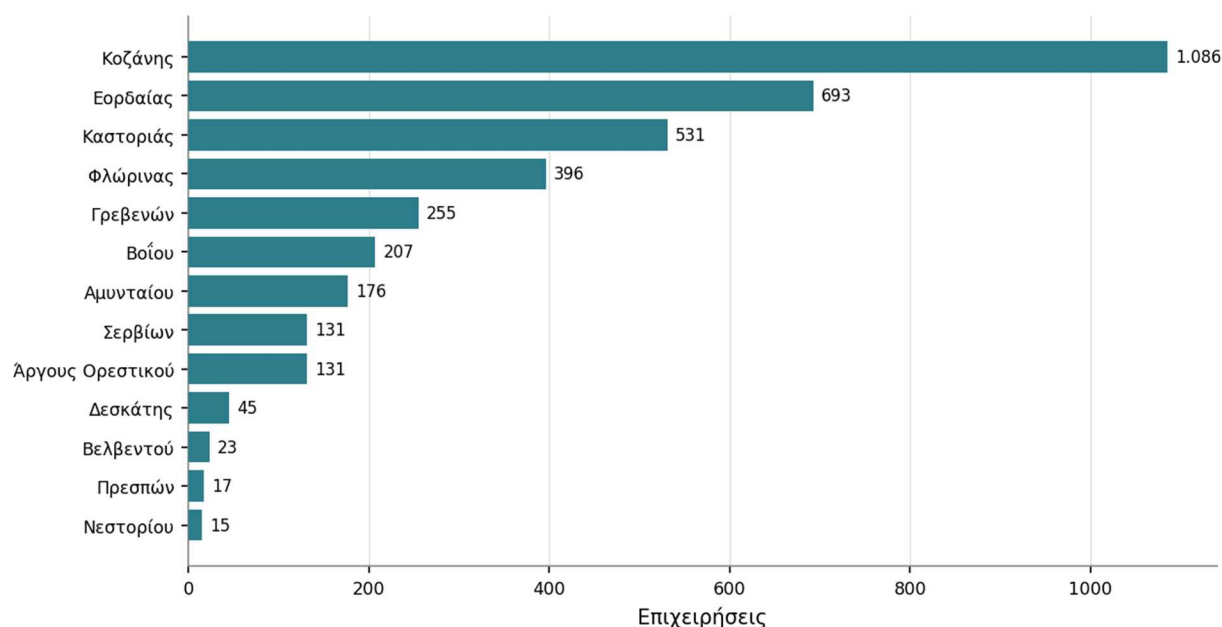
Πίνακας 4.3 — Λιανικό Εμπόριο ανά Κατηγορία ΣΤΑΚΟΔ

Κατηγορία	Nt	%	Nt-1	At	Bt	CGR	LQ
RET_FOOD Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός	1.078	29,1%	1.101	79	97	-2,09%	1,09
RET_HOME Οικιακός Εξοπλισμός	721	19,5%	720	54	58	+0,14%	1,08
RET_FASHION Ένδυση/Υπόδηση	582	15,7%	594	52	66	-2,02%	1,00
RET_MISC Μη Ταξινομημένο	333	9,0%	353	28	46	-5,67%	0,90
RET_HEALTH Υγεία/Ομορφιά	327	8,8%	285	54	15	+14,74%	0,97
RET_FUEL Καύσιμα & Μεταφορές	185	5,0%	184	9	9	+0,54%	1,63
RET_ECOM Ηλεκτρονικό Εμπόριο	120	3,2%	83	46	9	+44,58%	0,38
RET_CULTURE Πολιτισμός	110	3,0%	118	5	13	-6,78%	0,67
RET_OTHER Υπαίθριες Αγορές	108	2,9%	93	22	6	+16,13%	0,22
RET_TECH Ηλεκτρονικά	88	2,4%	87	7	7	+1,15%	0,88
RET_JEWELRY Κοσμήματα	54	1,5%	55	2	3	-1,82%	1,05
ΣΥΝΟΛΟ	3.706	100%	3.673	358	329	+0,90%	1,10

4.2.3 — Χωρική Κατανομή Λιανικού

Η χωρική κατανομή του λιανικού εμπορίου εμφανίζει **έντονη συγκέντρωση τύπου Pareto**: το **79,9%** των επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου συγκεντρώνεται στους **πέντε μεγαλύτερους Δήμους** της Περιφέρειας. Ο **Δήμος Κοζάνης** συγκεντρώνει **1.086 επιχειρήσεις** (29,3% του περιφερειακού λιανικού εμπορίου), ο **Δήμος Εορδαίας** **693** (18,7%), ο **Δήμος Καστοριάς** **531** (14,3%), ο **Δήμος Φλώρινας** **396** (10,7%) και ο **Δήμος Γρεβενών** **255** (6,9%). Στους υπόλοιπους οκτώ Δήμους αναλογεί συνολικά μόλις το **20,1%** του τοπικού λιανικού εμπορίου.

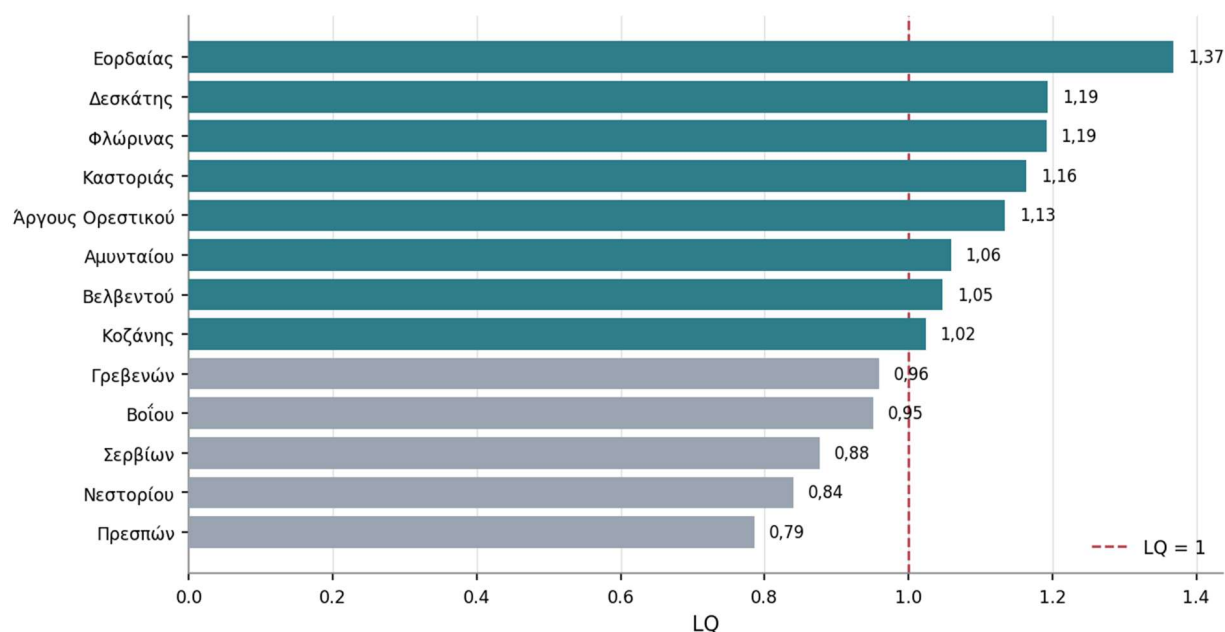
Γράφημα 4.2γ — Λιανικό Εμπόριο ανά Δήμο

Η ανάλυση κατά **Συντελεστή Χωροθέτησης** αναδεικνύει εικόνα που αποκλίνει αξιοσημείωτα από αυτή του απόλυτου μεγέθους. Το **υψηλότερο LQ Λιανικού της Περιφέρειας εμφανίζεται στην Πτολεμαΐδα** (Δήμος Εορδαίας) με τιμή **1,41**, ξεπερνώντας όλους τους υπόλοιπους σημαντικούς οικιστικούς πόλους της Περιφέρειας — **ακόμη και την έδρα της, την Κοζάνη** ($LQ=1,06$). Παρά την κυρίαρχη ενεργειακή ταυτότητα του Δήμου Εορδαίας (LQ Ενέργειας 3,06, Παρ. 3.3), η Πτολεμαΐδα λειτουργεί παράλληλα ως **ισχυρός εμπορικός κόμβος** για το νότιο τμήμα της ΠΕ Κοζάνης.

Οι έδρες των ΠΕ **Φλώρινας** ($LQ=1,23$) και **Καστοριάς** (1,20) ακολουθούν με παρόμοιες τιμές υπερεκπροσώπησης. Σε αντίθεση, ο **Δήμος Γρεβενών** ($LQ=0,99$) αναδεικνύεται ως η **εμπορικά ασθενέστερη έδρα ΠΕ** της Περιφέρειας — εύρημα συμβατό με τον μικρότερο πληθυσμό του (21.421 κάτοικοι) και τη μικρότερη συνολική επιχειρηματική βάση (1.622 επιχειρήσεις).

Γράφημα 4.2δ — LQ Λιανικού Εμπορίου ανά Δήμο

Μια παρατήρηση που χρήζει ιδιαίτερης αναφοράς είναι **η σχετικά χαμηλή τιμή που καταγράφεται στον Δήμο Κοζάνης (LQ=1,06)** — εύρημα που δεν αντικατοπτρίζει εμπορική αδυναμία, αλλά τη **διαφοροποιημένη επιχειρηματική βάση** της έδρας της Περιφέρειας, όπου η συγκέντρωση ενεργειακών, διοικητικών και επαγγελματικών δραστηριοτήτων **μειώνει αναλογικά** τη συμμετοχή του λιανικού εμπορίου. Σε **απόλυτους αριθμούς**, ο Δήμος Κοζάνης παραμένει με διαφορά ο μεγαλύτερος εμπορικός Δήμος της Περιφέρειας (1.086 λιανικές επιχειρήσεις). Στο κάτω άκρο της κατανομής, οι Δήμοι **Πρεσπών** (LQ=0,81) και **Νεστορίου** (0,87) εμφανίζουν τις χαμηλότερες τιμές, ευρήματα που πιθανώς σχετίζονται με την πολύ μικρή απόλυτη βάση τους (132 και 109 επιχειρήσεις αντίστοιχα).

4.2.4 — Εξειδίκευση και Ποικιλομορφία Λιανικού

Πέραν της κατανομής και της εξειδίκευσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει και η **εσωτερική ποικιλομορφία λιανικού εμπορίου**. Ο **Δείκτης Εντροπίας** (Entropy Index)¹⁰ παρέχει ένα μέτρο του βαθμού στον οποίο η δραστηριότητα κατανέμεται ομοιόμορφα στις 11 ομάδες — όσο υψηλότερη η τιμή, τόσο μεγαλύτερη η ποικιλομορφία.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας ο Δείκτης Εντροπίας του λιανικού εμπορίου διαμορφώνεται σε **2,02** έναντι **2,07** που σημειώνεται σε εθνικό επίπεδο — τιμές που αντιστοιχούν σε **84%** και **86%** της μέγιστης δυνατής ποικιλομορφίας αντίστοιχα. Η

¹⁰ Ο Δείκτης Εντροπίας υπολογίζεται ως $E = - \sum p_i \times \ln(p_i)$, όπου p_i είναι το μερίδιο της i -οστής κατηγορίας στο σύνολο του λιανικού εμπορίου. Η μέγιστη δυνατή τιμή για 11 κατηγορίες είναι $\ln(11) \approx 2,398$, και αντιστοιχεί σε ομοιόμορφη κατανομή.

Περιφέρεια εμφανίζει επομένως **οριακά χαμηλότερη εσωτερική ποικιλομορφία λιανικού εμπορίου** σε σχέση με το εθνικό πρότυπο.

Το εύρημα συνδέεται άμεσα με την **έντονη συγκέντρωση τύπου Pareto** που αναδείχθηκε στην Παρ. 4.2.2: στη Δυτική Μακεδονία, οι **δύο μεγαλύτερες κατηγορίες** (Τρόφιμα + Οικιακός Εξοπλισμός) συγκεντρώνουν αθροιστικά το **48,6%** του τοπικού λιανικού εμπορίου. Η εικόνα αντανakλά μια αγορά λιανικού εμπορίου **σχετικά ισορροπημένη**, εστιασμένη στις βασικές καταναλωτικές ανάγκες του μόνιμου πληθυσμού (τρόφιμα, οικιακός εξοπλισμός, ένδυση) — προφίλ συμβατό με τον περιορισμένο ρόλο του τουρισμού στην τοπική οικονομία (Κεφ. 2.4).

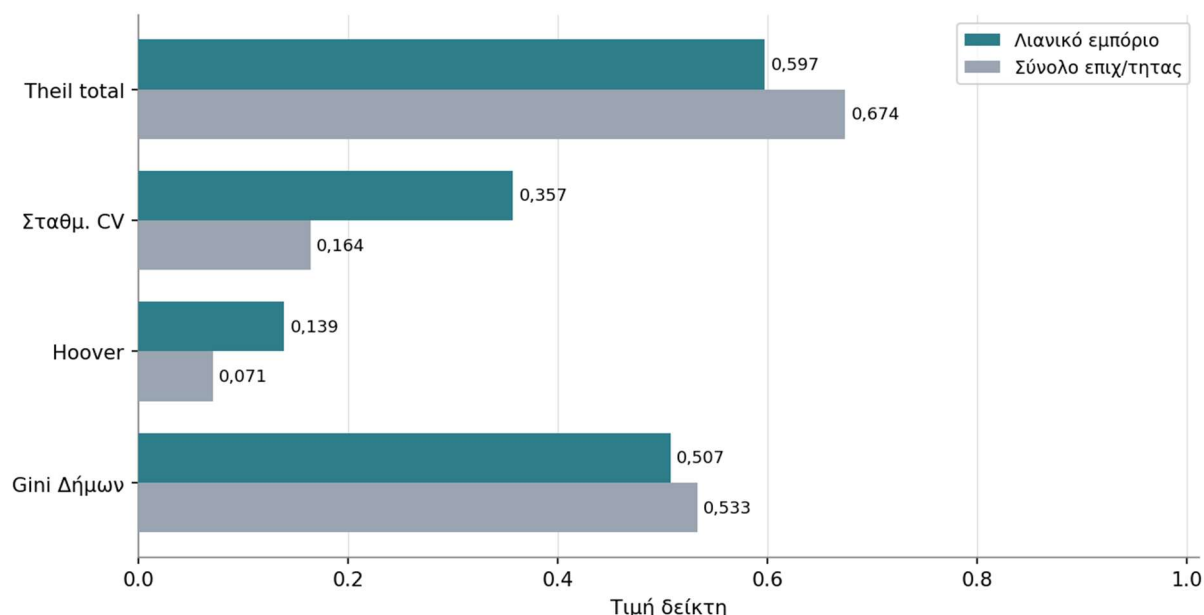
4.2.5 — Χωρική Ανισότητα Λιανικού Εμπορίου

Η χωρική ανισότητα του λιανικού εμπορίου εξετάζεται μέσω **τεσσάρων συμπληρωματικών δεικτών**: του **Gini** για συνολική εικόνα της ανισοκατανομής, του **Theil** για αποάθροιση¹¹ της ανισότητας μεταξύ και εντός ΠΕ, του **Hoover** ως μέτρου αναγκαίας ανακατανομής για ισοκατανομή σε σχέση με τον πληθυσμό, και του σταθμισμένου **Συντελεστή Μεταβλητότητας (Weighted CV)** ως μέτρου της διασποράς γύρω από τον περιφερειακό μέσο.

Σε επίπεδο **Δήμου**, ο **Gini Λιανικού Εμπορίου διαμορφώνεται σε 0,507**, τιμή που υποδηλώνει σημαντική ανισοκατανομή — εύρημα συνεπές με την έντονη συγκέντρωση τύπου Pareto που αναδείχθηκε στην Παρ. 4.2.3 (top-5 Δήμοι 79,9%). Σε επίπεδο **ΠΕ**, ο Gini Λιανικού Εμπορίου πέφτει στο **0,359**, αντανakλώντας πιο ομαλή κατανομή μεταξύ των τεσσάρων ΠΕ της Περιφέρειας. Η διαφορά αυτή υποδεικνύει ότι **οι σημαντικότερες αποκλίσεις στο λιανικό εμπόριο εντοπίζονται μεταξύ Δήμων εντός της ίδιας ΠΕ**, όχι μεταξύ διαφορετικών ΠΕ.

¹¹ Η αποάθροιση Theil (Theil decomposition) διασπά τη συνολική ανισότητα σε δύο συνιστώσες: ανισότητα **μεταξύ** των ΠΕ (between) και ανισότητα **εντός** κάθε ΠΕ (within). Άθροισμα between+within = συνολική ανισότητα.

Γράφημα 4.2ε — Δείκτες Χωρικής Ανισότητας Λιανικού Εμπορίου

Η **αποάθροιση του Δείκτη Theil** (συνολική τιμή 0,597) επιβεβαιώνει το παραπάνω εύρημα: το **63,5%** της ανισότητας προέρχεται από αποκλίσεις **εντός ΠΕ** και μόνο το **36,5%** από διαφορές μεταξύ ΠΕ. Πρόκειται για χαρακτηριστικό πρότυπο Περιφέρειας με **εσωτερικά ετερογενείς ΠΕ**. Ειδικότερα, στην ΠΕ Κοζάνης συνυπάρχουν το Πρωτεύον Διοικητικό-Εμπορικό Κέντρο (Δήμος Κοζάνης), ο σημαντικότερος Ενεργειακός Πόλος (Δήμος Εορδαίας με την Πτολεμαΐδα), αλλά και τρεις μικρότεροι Δήμοι.

Ο **Hoover Index του λιανικού εμπορίου** διαμορφώνεται σε **0,139**, τιμή που υποδεικνύει ότι το **13,9%** των επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου θα έπρεπε να μετακινηθεί για να επιτευχθεί ισοκατανομή ως προς τον πληθυσμό. Αξιοσημείωτη είναι η σύγκριση με την εικόνα του συνόλου της επιχειρηματικότητας στην Περιφέρεια (Hoover=0,071, Κεφ. 2.5): **το λιανικό εμπόριο αποκλίνει περισσότερο από την πληθυσμιακή κατανομή σε σχέση με τη συνολική επιχειρηματική δραστηριότητα**. Το εύρημα ενδεχομένως σχετίζεται με τη συγκέντρωση της εμπορικής δραστηριότητας στο **αναπτυξιακό δίπολο** της Περιφέρειας — **Δήμος Κοζάνης και Δήμος Εορδαίας (Πτολεμαΐδα)** — που αθροιστικά συγκεντρώνει το 48,0% του περιφερειακού λιανικού εμπορίου ενώ καλύπτει το 43,1% του πληθυσμού. Ο σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας (CV=0,357) επιβεβαιώνει τη σχετικά ευρεία διασπορά του λιανικού εμπορίου γύρω από τον περιφερειακό μέσο.

4.2.6 — Shift-Share Ανάλυση Λιανικού

Η ανάλυση **Shift-Share** αποτελεί εργαλείο που **αποαθροίζει** την παρατηρηθείσα μεταβολή των επιχειρήσεων μιας περιφέρειας σε **τρεις συνιστώσες**: την **εθνική** (αύξηση που θα συνέβαινε αν η περιφέρεια ακολουθούσε το συνολικό εθνικό growth rate), τη **διαρθρωτική / industry mix** (αύξηση/μείωση που οφείλεται στην κλαδική σύνθεση της περιφέρειας) και

τη **διαφορική** ή **ανταγωνιστική** (τη συνεισφορά της τοπικής ανταγωνιστικότητας πέραν εθνικών και κλαδικών παραγόντων)¹².

Στο λιανικό εμπόριο της Δυτικής Μακεδονίας, η συνολική καθαρή μεταβολή είναι μόλις +33 επιχειρήσεις. Η εθνική συνιστώσα (+302,87) δείχνει την αύξηση που θα κατέγραφε η Περιφέρεια αν αναπτυσσόταν με τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης του λιανικού εμπορίου (+8,25%), πολύ μεγαλύτερη από την πραγματική. Η διαρθρωτική είναι οριακά αρνητική (-4,48). Η διαφορική (ανταγωνιστική) συνιστώσα είναι έντονα αρνητική (-265,39): το λιανικό εμπόριο αναπτύχθηκε με ρυθμό σαφώς χαμηλότερο του εθνικού (CGR +0,90% έναντι +8,25%), εύρημα που υποδηλώνει υστέρηση της τοπικής δυναμικής έναντι του εθνικού προτύπου.

Πίνακας 4.4 — Shift-Share Λιανικού Εμπορίου ανά Κατηγορία ΣΤΑΚΟΔ

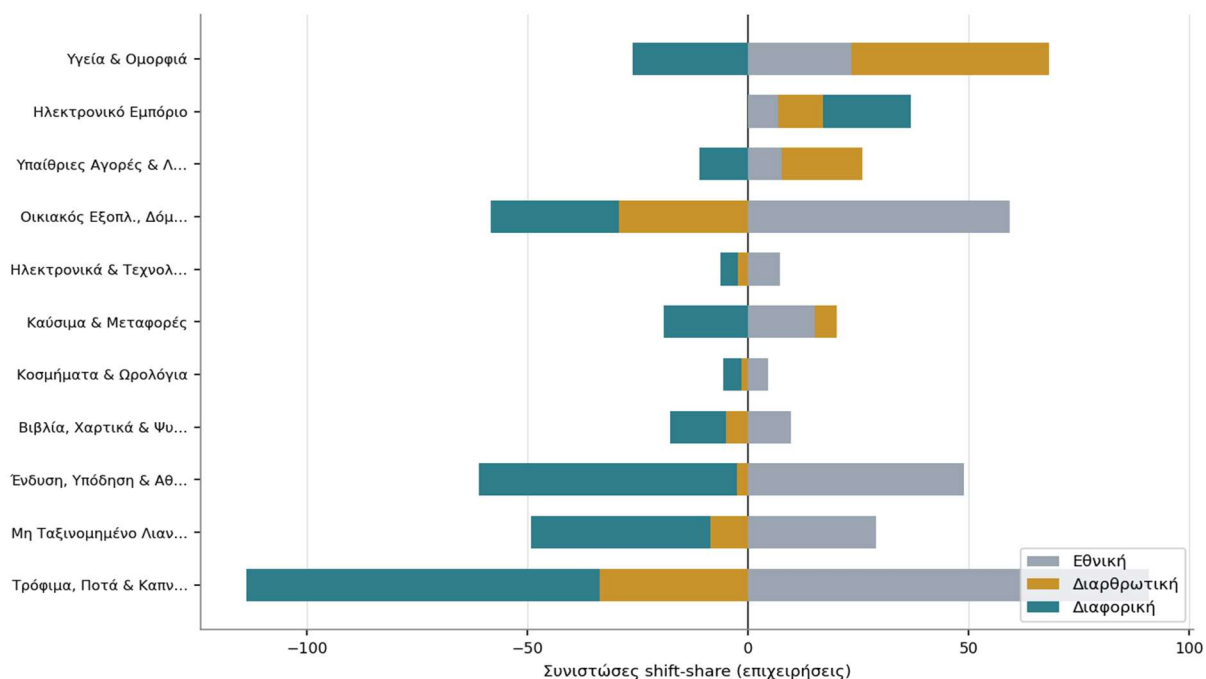
#	Κατηγορία	Καθαρή Μεταβολή	Εθνική	Διαρθρωτική	Διαφορική
1	Υγεία & Ομορφιά	+42	+23,50	+44,70	-26,20
2	Ηλεκτρονικό Εμπόριο	+37	+6,84	+10,17	+19,98
3	Υπαίθριες Αγορές & Λοιπό Λιανικό	+15	+7,67	+18,28	-10,95
4	Οικιακός Εξοπλισμός, Δόμηση & Κήπος	+1	+59,37	-29,31	-29,06
5	Καύσιμα & Μεταφορές	+1	+15,17	+5,01	-19,19
6	Ηλεκτρονικά & Τεχνολογία	+1	+7,17	-2,20	-3,98
7	Κοσμήματα & Ωρολόγια	-1	+4,54	-1,53	-4,01
8	Βιβλία, Χαρτικά, Πολιτισμός & Ψυχαγωγία	-8	+9,73	-5,09	-12,64
9	Ένδυση, Υπόδηση & Αθλητικά	-12	+48,98	-2,51	-58,47
10	Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο	-20	+29,11	-8,45	-40,66
11	Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός	-23	+90,79	-33,56	-80,23
	ΣΥΝΟΛΟ ΛΙΑΝΙΚΟΥ	+33	+302,87	-4,48	-265,39

Η ανάλυση κατά κατηγορία ΣΤΑΚΟΔ δείχνει ότι η αρνητική διαφορική συνιστώσα δεν περιορίζεται σε λίγες κατηγορίες αλλά διαπερνά σχεδόν ολόκληρο τον τομέα: δέκα από τις έντεκα κατηγορίες λιανικού εμπορίου εμφανίζουν αρνητική τοπική συνεισφορά. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί το Ηλεκτρονικό Εμπόριο (διαφορική συνιστώσα +19,98), το οποίο αναπτύχθηκε στην Περιφέρεια με ρυθμό πολύ υψηλότερο από τον αντίστοιχο εθνικό ρυθμό του κλάδου (περιφερειακός CGR +44,58%, βλ. Παρ. 4.2.2). Αξιοσημείωτο είναι ότι

¹² Η ανάλυση Shift-Share αποσπασματίζει τη συνολική μεταβολή κατά: Εθνική (E) = αναμενόμενη αύξηση αν η περιφέρεια ακολουθούσε το εθνικό CGR συνόλου επιχειρήσεων· Διαρθρωτική (IM) = επιπλέον αύξηση/μείωση λόγω της κλαδικής σύνθεσης· Διαφορική (C) = το υπόλοιπο που εκφράζει την τοπική ανταγωνιστικότητα. Ισχύει: Actual = E + IM + C.

σε αρκετές κατηγορίες η αρνητική διαφορική συνιστώσα συνυπάρχει με έντονα θετική διαρθρωτική συνιστώσα. Χαρακτηριστικά, στην Υγεία και Ομορφιά (διαρθρωτική +44,70 έναντι διαφορικής -26,20) και στις Υπαίθριες Αγορές (διαρθρωτική +18,28 έναντι -10,95) η κλαδική σύνθεση είναι ευνοϊκή για την Περιφέρεια, η πραγματική όμως επίδοση υπολείπεται του εθνικού ρυθμού. Η υστέρηση επομένως δεν οφείλεται στη διάρθρωση του τομέα, που σε αρκετές περιπτώσεις είναι ευνοϊκή, αλλά στη χαμηλότερη τοπική ανταγωνιστικότητα. Οι μεγαλύτερες αρνητικές αποκλίσεις καταγράφονται στις βαρύνουσες κατηγορίες: στα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός (-80,23), στην Ένδυση, Υπόδηση και Αθλητικά (-58,47) και στο Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο (-40,66).

Γράφημα 4.2στ — Διαφορική Συνιστώσα Shift-Share ανά Κατηγορία Λιανικού

Η συγκρατημένη αυτή επίδοση συνδέεται με δομικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας. Ο Ρυθμός Ανάπτυξης του λιανικού εμπορίου (CGR +0,90%) είναι ο χαμηλότερος μεταξύ των κλάδων και υπολείπεται κατά πολύ του εθνικού (+8,25%), σε μια τοπική οικονομία που παραμένει ιστορικά προσανατολισμένη στην ενέργεια και τη μεταποίηση και αναπτύσσεται σε συνθήκες πληθυσμιακής συρρίκνωσης. Παράλληλα, μέρος της αρνητικής διαφορικής συνιστώσας αποτελεί διοικητικό φαινόμενο, καθώς ο υψηλός Ρυθμός Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων του λιανικού εμπορίου (CBCR 8,96%) συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με την εκκαθάριση του μητρώου του ΓΕΜΗ, η οποία αύξησε τις καταγεγραμμένες παύσεις και συμπίεσε την καθαρή μεταβολή. Η εικόνα χρήζει διαχρονικής παρακολούθησης σε επόμενες περιόδους αναφοράς, ώστε να διαπιστωθεί αν αντανάκλα εδραιωμένη τάση ή συγκυριακό φαινόμενο σχετιζόμενο με την εκκαθάριση.

4.2.7 — Κρίσιμα Σημεία Λιανικού Εμπορίου

Η ανάλυση του λιανικού εμπορίου της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας αναδεικνύει τα ακόλουθα κρίσιμα σημεία:

- **Οριακή υπερεκπροσώπηση με ηπίως θετική δυναμική.** Το λιανικό εμπόριο εμφανίζει **LQ=1,10** στη Δυτική Μακεδονία — οριακά υψηλότερο από το εθνικό πρότυπο — με **ηπίως θετικό ρυθμό ανάπτυξης (+0,90%)**.
- **Έντονη συγκέντρωση τύπου Pareto σε δύο επίπεδα.** Το **79,9%** των επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου συγκεντρώνεται σε πέντε Δήμους (Δήμος Κοζάνης, Δήμος Εορδαίας, Δήμος Καστοριάς, Δήμος Φλώρινας, Δήμος Γρεβενών) και το **64,3%** σε τρεις κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ (Τρόφιμα, Οικιακός Εξοπλισμός, Ένδυση).
- **Σχετικά ισορροπημένη εσωτερική ποικιλομορφία.** Ο Δείκτης Εντροπίας του λιανικού εμπορίου (**2,02**) προσεγγίζει τον εθνικό μέσο όρο (**2,07**) — εικόνα συμβατή με αγορά λιανικού εμπορίου εστιασμένη στις βασικές καταναλωτικές ανάγκες του μόνιμου πληθυσμού.
- **Πτολεμαΐδα ως ισχυρός εμπορικός κόμβος.** Ο **Δήμος Εορδαίας** εμφανίζει το **υψηλότερο LQ Λιανικού της Περιφέρειας (1,41)**, ξεπερνώντας ακόμη και την έδρα της Περιφέρειας (Δήμος Κοζάνης, LQ=1,06) — εύρημα που αντικατοπτρίζει τον ρόλο της Πτολεμαΐδας ως δευτερεύοντος αστικού-εμπορικού πόλου παρά την κυρίαρχη ενεργειακή ταυτότητα του Δήμου.
- **Υστέρηση της τοπικής δυναμικής έναντι του εθνικού ρυθμού.** Από τη συνολική καθαρή μεταβολή των +33 επιχειρήσεων, η εθνική συνιστώσα συνεισφέρει +302,87 ενώ η διαφορική (τοπική) συνιστώσα είναι έντονα αρνητική (-265,39): το λιανικό εμπόριο αναπτύχθηκε με ρυθμό (CGR +0,90%) πολύ χαμηλότερο του εθνικού (+8,25%), με αποτέλεσμα η αύξηση να οφείλεται αποκλειστικά στην εθνική δυναμική και όχι σε εγγενή τοπικά πλεονεκτήματα.
- **Μοναδική κατηγορία με θετική τοπική ανταγωνιστικότητα: το Ηλεκτρονικό Εμπόριο (+19,98).** Είναι η μόνη από τις έντεκα κατηγορίες με θετική διαφορική συνιστώσα· οι υπόλοιπες, συμπεριλαμβανομένου του Οικιακού Εξοπλισμού και Δόμησης (-29,06), εμφανίζουν αρνητική διαφορική συνιστώσα. Σε κατηγορίες όπως η Υγεία και Ομορφιά και οι Υπαίθριες Αγορές, η αρνητική διαφορική συνυπάρχει με ευνοϊκή διαρθρωτική συνιστώσα, ένδειξη ότι η Περιφέρεια υστερεί ακόμη και σε κλάδους εθνικά δυναμικούς.
- **Χωρική κατανομή που αποκλίνει από τον πληθυσμό.** Ο Hoover Index του λιανικού εμπορίου (**0,139**) υπερβαίνει τον αντίστοιχο της συνολικής επιχειρηματικότητας (**0,071**), εύρημα που σχετίζεται με την υπερσυγκέντρωση εμπορικής δραστηριότητας στο **αναπτυξιακό δίπολο Δήμου Κοζάνης – Δήμου Εορδαίας (Πτολεμαΐδα)** (48,0% του λιανικού εμπορίου σε 43,1% του πληθυσμού).

• **Ανισότητα κυρίως εντός ΠΕ.** Η αποάθροιση Theil αποκαλύπτει ότι το **63,5%** της χωρικής ανισότητας του λιανικού εμπορίου προέρχεται από αποκλίσεις εντός κάθε ΠΕ — πρότυπο χαρακτηριστικό Περιφέρειας με εσωτερικά ετερογενείς ΠΕ.

4.3.1 — Γενική Επισκόπηση Χονδρικού Εμπορίου

Το χονδρικό εμπόριο στη Δυτική Μακεδονία αριθμεί **1.182 ενεργές επιχειρήσεις** τον Μάρτιο 2026, αντιπροσωπεύοντας το **24,2%** του εμπορικού τομέα και το **5,75%** του συνόλου της περιφερειακής επιχειρηματικότητας. Η αναλογία λιανικού:χονδρικού εμπορίου διαμορφώνεται στο **3,14:1**, σημαντικά υψηλότερη από την αντίστοιχη εθνική (**2,00:1**) — εύρημα συμβατό με την υπολειπόμενη παρουσία χονδρικού εμπορίου στην Περιφέρεια.

Ο **Συντελεστής Χωροθέτησης/Τοπικής Εξειδίκευσης (LQ)** του χονδρικού εμπορίου διαμορφώνεται στο **0,70**, υποδεικνύοντας **σαφή υπολειπόμενη παρουσία** του τομέα στη Δυτική Μακεδονία σε σύγκριση με το εθνικό πρότυπο. Η εικόνα αυτή αντικατοπτρίζει την περιορισμένη πληθυσμιακή βάση της Περιφέρειας (254.595 κάτοικοι, 2,4% του εθνικού πληθυσμού), η οποία ενδεχομένως περιορίζει την ανάπτυξη χονδρεμπορικών δραστηριοτήτων που λειτουργούν συνήθως ως προμηθευτικοί κρίκοι ευρύτερων αγορών.

4.3.2 — Κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ Χονδρικού Εμπορίου

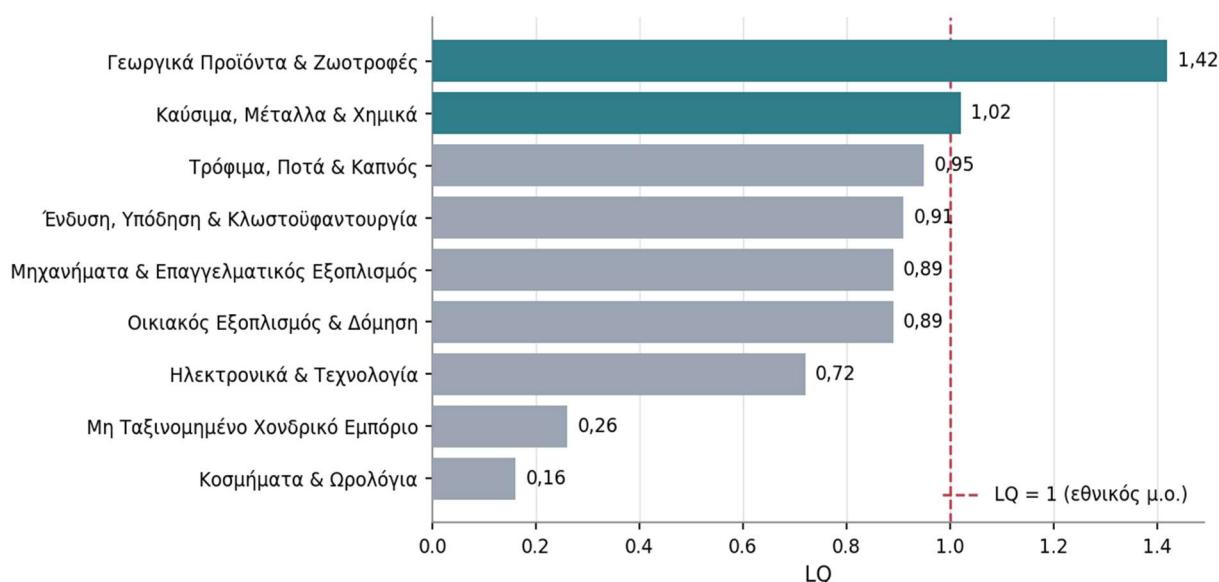
Ακολουθώντας την αντίστοιχη μεθοδολογική προσέγγιση με το λιανικό εμπόριο, οι κατηγορίες χονδρικού εμπορίου ομαδοποιούνται σε **9 ομοιογενείς εμπορικές κατηγορίες**¹³.

Η εσωτερική κατανομή των **1.182 επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου** της Δυτικής Μακεδονίας εμφανίζει **έντονη συγκέντρωση τύπου Pareto**: το **63,5%** των επιχειρήσεων συγκεντρώνεται σε **τρεις κατηγορίες** — τον **Οικιακό Εξοπλισμό & Δόμηση** (330 επιχ., 27,9%), τα **Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός** (280, 23,7%) και την **Ένδυση, Υπόδηση & Κλωστοϋφαντουργία** (140, 11,8%). Οι υπόλοιπες έξι κατηγορίες αναλογούν αθροιστικά στο 36,5% του τοπικού χονδρικού εμπορίου.

Η ανάλυση κατά **Συντελεστή Χωροθέτησης** αποκαλύπτει ισχυρή υπολειπόμενη παρουσία στις περισσότερες κατηγορίες. Μοναδική κατηγορία με σαφή υπερεκπροσώπηση είναι τα **Γεωργικά Προϊόντα & Ζωοτροφές (LQ=1,42)**, εύρημα συμβατό με την έντονη γεωργική-κτηνοτροφική παρουσία στις ΠΕ Φλώρινας και Γρεβενών. Οριακή ισορροπία εμφανίζουν τα **Καύσιμα, Μέταλλα & Χημικά (LQ=1,02)**. Στο κάτω άκρο εντοπίζονται τα **Κοσμήματα & Ωρολόγια (LQ=0,16, μόλις 3 επιχειρήσεις)** και το **Μη Ταξινομημένο Χονδρικό Εμπόριο (LQ=0,26)**.

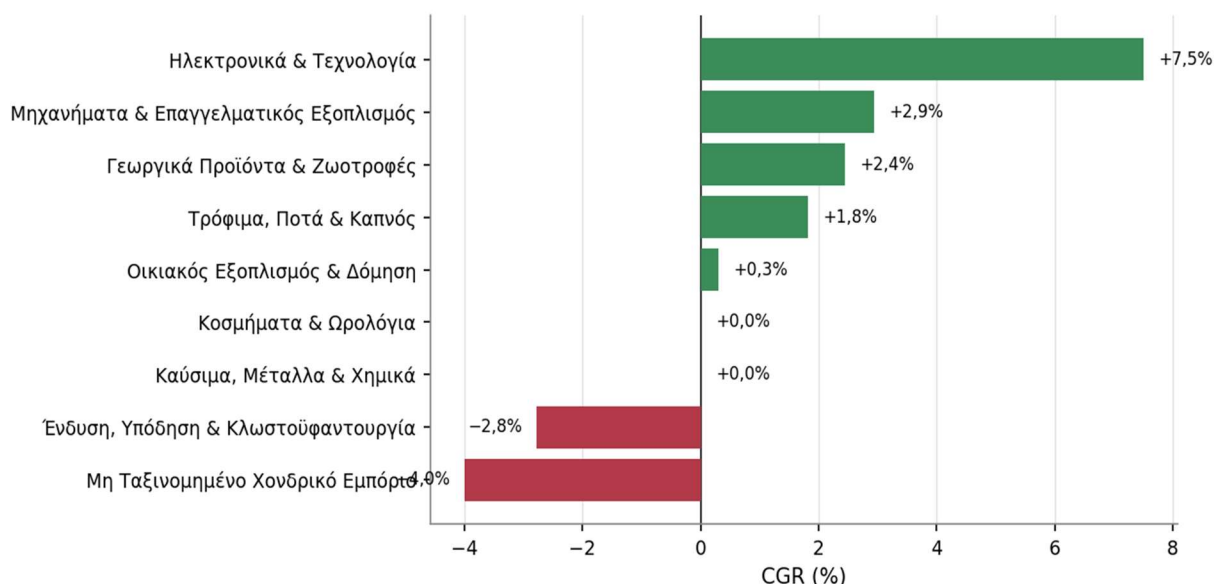
¹³ Η ομαδοποίηση των διψήφιων ΚΑΔ χονδρικού σε 9 κατηγορίες αποσκοπεί στη μέγιστη δυνατή ομοιογένεια των επιμέρους κλάδων εντός κάθε κατηγορίας (βλ. Μεθοδολογικές Σημειώσεις).

Γράφημα 4.3α — LQ Κατηγοριών Χονδρικού Εμπορίου

Από την άποψη της **δυναμικής**, οι κατηγορίες παρουσιάζουν διαφοροποιημένα πρότυπα. Τις υψηλότερες θετικές μεταβολές καταγράφουν τα **Ηλεκτρονικά & Τεχνολογία** (CGR +7,50%), τα **Μηχανήματα & Επαγγελματικός Εξοπλισμός** (+2,94%) και τα **Γεωργικά Προϊόντα & Ζωοτροφές** (+2,44%). Στις αρνητικές μεταβολές, η **Ένδυση, Υπόδηση & Κλωστοϋφαντουργία** καταγράφει -2,78% — εύρημα **αξιοσημείωτο** δεδομένης της ιδιαίτερης παρουσίας ειδών γούνας στην ΠΕ Καστοριάς. Το **Μη Ταξινομημένο Χονδρικό Εμπόριο** εμφανίζει -4,00%.

Γράφημα 4.3β — CGR Κατηγοριών Χονδρικού Εμπορίου

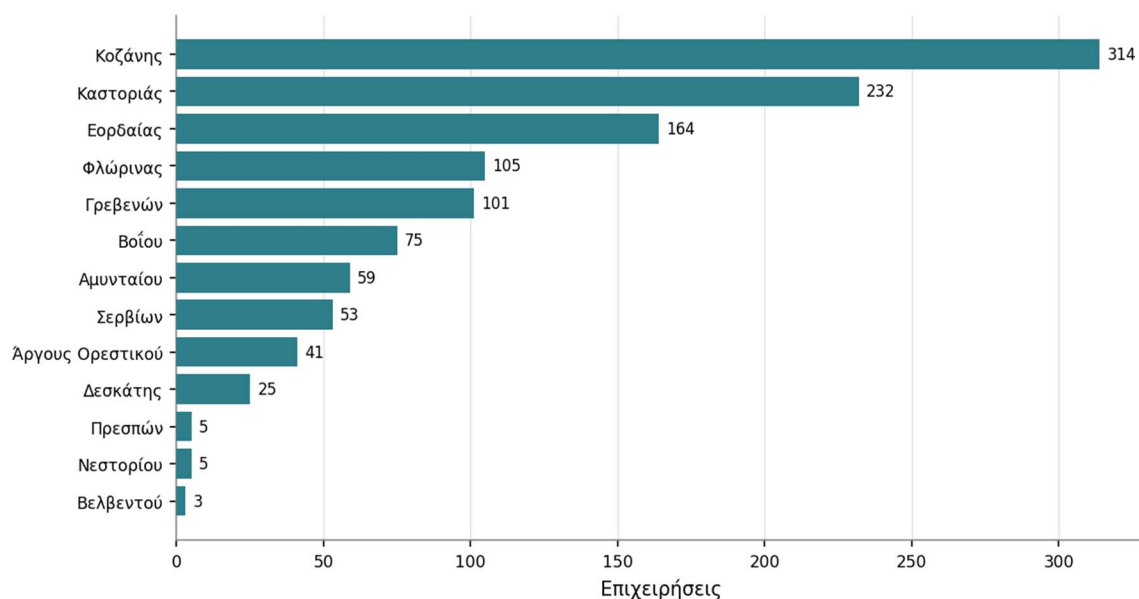

Πίνακας 4.6 — Χονδρικό Εμπόριο ανά Κατηγορία ΣΤΑΚΟΔ

#	Κατηγορία	Επιχειρήσεις	% Συνόλου	LQ	CGR
1	Οικιακός Εξοπλισμός & Δόμηση	330	27,9%	0,89	+0,30%
2	Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός	280	23,7%	0,95	+1,82%
3	Ένδυση, Υπόδηση & Κλωστοϋφαντουργία	140	11,8%	0,91	-2,78%
4	Γεωργικά Προϊόντα & Ζωοτροφές	90	7,6%	1,42	+2,44%
5	Καύσιμα, Μέταλλα & Χημικά	56	4,7%	1,02	0,00%
6	Μηχανήματα & Επαγγελματικός Εξοπλισμός	48	4,1%	0,89	+2,94%
7	Μη Ταξινομημένο Χονδρικό Εμπόριο	19	1,6%	0,26	-4,00%
8	Ηλεκτρονικά & Τεχνολογία	18	1,5%	0,72	+7,50%
9	Κοσμήματα & Ωρολόγια	3	0,3%	0,16	0,00%
	ΣΥΝΟΛΟ	1.182	100%	—	+0,85%

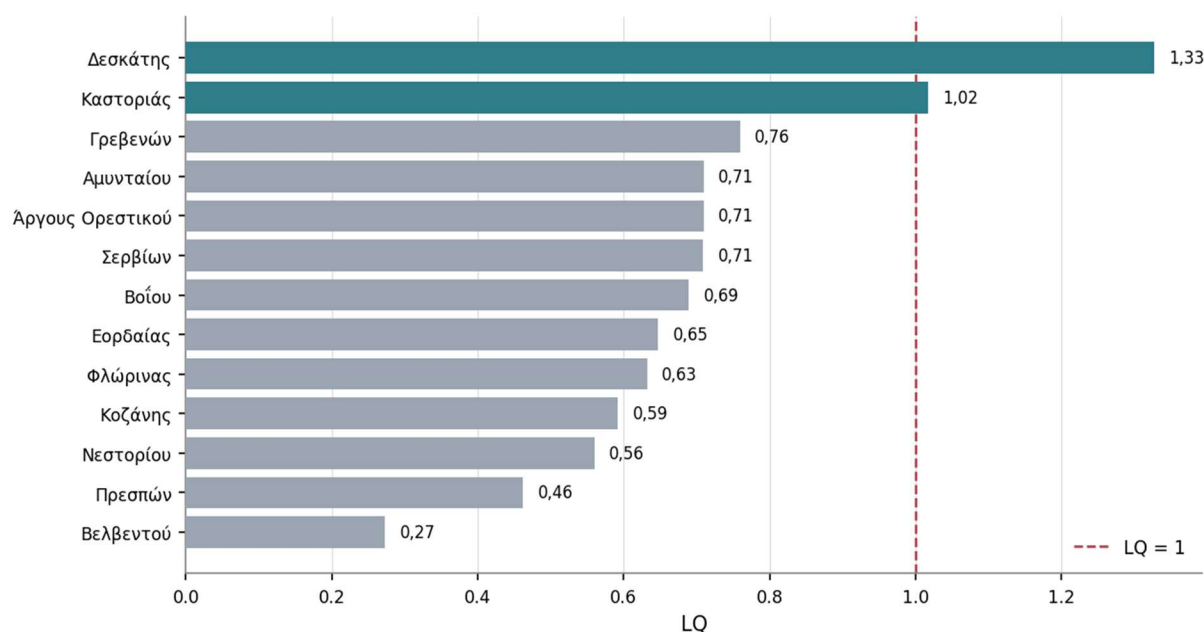
4.3.3 — Χωρική Κατανομή Χονδρικού Εμπορίου

Η χωρική κατανομή του χονδρικού εμπορίου στη Δυτική Μακεδονία εμφανίζει **δύο διακριτούς πόλους** και έντονη συγκέντρωση. Πέντε Δήμοι συγκεντρώνουν αθροιστικά το **77,5%** του χονδρικού εμπορίου: ο **Δήμος Κοζάνης** (314 επιχ., 26,6%), ο **Δήμος Καστοριάς** (232, 19,6%), ο **Δήμος Εορδαίας** (164, 13,9%), ο **Δήμος Φλώρινας** (105, 8,9%) και ο **Δήμος Γρεβενών** (101, 8,5%).

Γράφημα 4.3γ — Χονδρικό Εμπόριο ανά Δήμο

Αξιοσημείωτη είναι η ιεραρχία των κορυφαίων Δήμων: ο **Δήμος Καστοριάς** εμφανίζεται **2ος** σε χονδρικό εμπόριο — έναντι της **3ης** θέσης που κατέχει στο λιανικό εμπόριο. Πρόκειται για τον μοναδικό Δήμο της Περιφέρειας που εμφανίζει LQ Χονδρικού οριακά υπερεκπροσώπησης (**LQ=1,01**) — εύρημα συμβατό με την ιδιαίτερη παρουσία ειδών γούνας στην ΠΕ Καστοριάς. Ο **Δήμος Κοζάνης** (έδρα της Περιφέρειας) διατηρεί την πρωτεύουσα θέση σε απόλυτο μέγεθος (LQ=0,59), ενώ ο **Δήμος Εορδαίας** (Πτολεμαΐδα) — που στο λιανικό εμπόριο εμφάνιζε το υψηλότερο LQ της Περιφέρειας (1,41) — στο χονδρικό εμπόριο διαμορφώνεται με LQ=0,64.

Γράφημα 4.3δ — LQ Χονδρικού Εμπορίου ανά Δήμο

Πέραν του Δήμου Καστοριάς, μόνο ο **Δήμος Δεσκάτης** εμφανίζει LQ Χονδρικού >1 (1,32) — ωστόσο πρόκειται για μικρή απόλυτη βάση (25 επιχειρήσεις) που καθιστά τον δείκτη ευαίσθητο σε στατιστικές διακυμάνσεις. Όλοι οι υπόλοιποι Δήμοι κινούνται σε LQ Χονδρικού < 0,80, αποτυπώνοντας τη γενικότερη υπολειπόμενη παρουσία του κλάδου στην Περιφέρεια.

4.3.4 — Εξειδίκευση & Ποικιλομορφία Χονδρικού Εμπορίου

Η ανάλυση εξειδίκευσης και ποικιλομορφίας του χονδρικού εμπορίου επιτρέπει την αξιολόγηση της εσωτερικής δομής του κλάδου σε σχέση με το εθνικό πρότυπο.

Ο **Δείκτης Εντροπίας** (Shannon) του χονδρικού εμπορίου της Δυτικής Μακεδονίας διαμορφώνεται σε **1,86** επί μέγιστης δυνατής τιμής **2,197** (ln 9). Αυτό αντιστοιχεί σε **84,6%** της μέγιστης δυνατής τιμής, ποσοστό σχεδόν ταυτόσημο με αυτό του λιανικού εμπορίου (84,3%) — εύρημα που υποδεικνύει σχετικά **ισορροπημένη εσωτερική κατανομή** μεταξύ των κατηγοριών χονδρικού εμπορίου, παρά τη μικρότερη απόλυτη βάση και τη μικρότερη ποικιλία (9 κατηγορίες χονδρικού έναντι 11 του λιανικού).

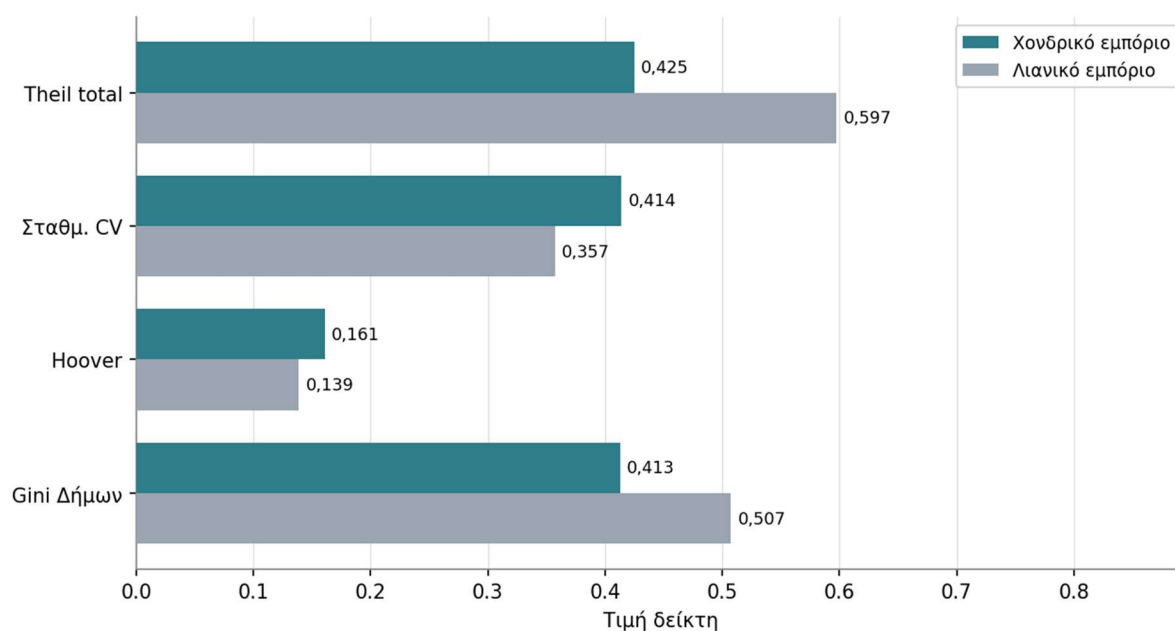
Η μοναδική σαφής εξειδίκευση εντοπίζεται στα **Γεωργικά Προϊόντα & Ζωοτροφές** (LQ=1,42), αντικατοπτρίζοντας τη γεωργική-κτηνοτροφική ταυτότητα μέρους της Περιφέρειας. Ωστόσο, η περιορισμένη συμμετοχή της κατηγορίας στο σύνολο του χονδρικού εμπορίου (7,6%) δεν επαρκεί ώστε να καθορίσει συνολικά τη δομή του κλάδου ως «εξειδικευμένη».

4.3.5 — Χωρική Ανισότητα Χονδρικού Εμπορίου

Η ανάλυση χωρικής ανισότητας του χονδρικού εμπορίου συμπληρώνει την εικόνα της χωρικής κατανομής (Παρ. 4.3.3) με ποσοτικά μέτρα συγκέντρωσης και απόκλισης από τον πληθυσμό.

Ο **Δείκτης Gini** του χονδρικού εμπορίου ανά Δήμο διαμορφώνεται στο **0,413** — σαφώς **χαμηλότερος** από τον αντίστοιχο του λιανικού εμπορίου (0,507). Σε επίπεδο ΠΕ, ο Gini πέφτει στο **0,373**. Η εικόνα αυτή υποδεικνύει σχετικά **πιο ομοιόμορφη κατανομή** μεταξύ των Δήμων στο χονδρικό εμπόριο σε σχέση με το λιανικό.

Γράφημα 4.3ε — Δείκτες Χωρικής Ανισότητας Χονδρικού Εμπορίου

Αντίθετα, ο **Hoover Index** του χονδρικού εμπορίου (**0,161**) υπερβαίνει τόσο τον αντίστοιχο του λιανικού εμπορίου (0,139) όσο και της συνολικής επιχειρηματικότητας (0,071). Η αντίφαση μεταξύ Gini (μικρότερος στο χονδρικό) και Hoover (μεγαλύτερος στο χονδρικό) είναι **ενδεικτική διαφορετικής λογικής χωρικής οργάνωσης**: το χονδρικό εμπόριο κατανέμεται μεν πιο ομοιόμορφα **μεταξύ Δήμων** (μικρότερος Gini), αλλά αποκλίνει εντονότερα **από τον πληθυσμό** (μεγαλύτερος Hoover) — πρότυπο συμβατό με τη λειτουργία του ως οικονομικού κλάδου που εξυπηρετεί logistics και διοικητικά-εμπορικά κέντρα, όχι την πληθυσμιακή ζήτηση.

Η **αποάθροιση Theil** αναδεικνύει εξαιρετικά διαφοροποιημένο πρότυπο σε σχέση με το λιανικό εμπόριο: το **59,8%** της χωρικής ανισότητας προέρχεται από αποκλίσεις **μεταξύ ΠΕ** (between) και μόλις **40,2%** από αποκλίσεις **εντός ΠΕ** (within). Πρόκειται για **αντίστροφο πρότυπο** από το λιανικό (within=63,5% / between=36,5%), αντικατοπτρίζοντας την έντονη εξειδίκευση της ΠΕ Καστοριάς στον χονδρικό κλάδο.

4.3.6 — Shift-Share Ανάλυση Χονδρικού Εμπορίου

Η ανάλυση **Shift-Share** εφαρμόζεται και στο χονδρικό εμπόριο, ακολουθώντας την ίδια μεθοδολογική προσέγγιση με το λιανικό εμπόριο (Παρ. 4.2.6).

Στο χονδρικό εμπόριο της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, η συνολική καθαρή μεταβολή είναι μόλις +10 επιχειρήσεις. Η εθνική συνιστώσα (+116,14) αποτελεί τον κύριο μοχλό και αντιστοιχεί στην αύξηση που θα κατέγραφε η Περιφέρεια αν αναπτυσσόταν με τον εθνικό ρυθμό ανάπτυξης του χονδρικού εμπορίου (+9,91%). Η διαρθρωτική συνιστώσα είναι πρακτικά μηδενική (-0,11). Η διαφορική (ανταγωνιστική) συνιστώσα είναι έντονα αρνητική (-106,03): όπως και στο λιανικό, το χονδρικό εμπόριο αναπτύχθηκε με ρυθμό σαφώς χαμηλότερο του εθνικού (CGR +0,85% έναντι +9,91%), εύρημα που υποδηλώνει υστέρηση της τοπικής δυναμικής έναντι του εθνικού προτύπου.

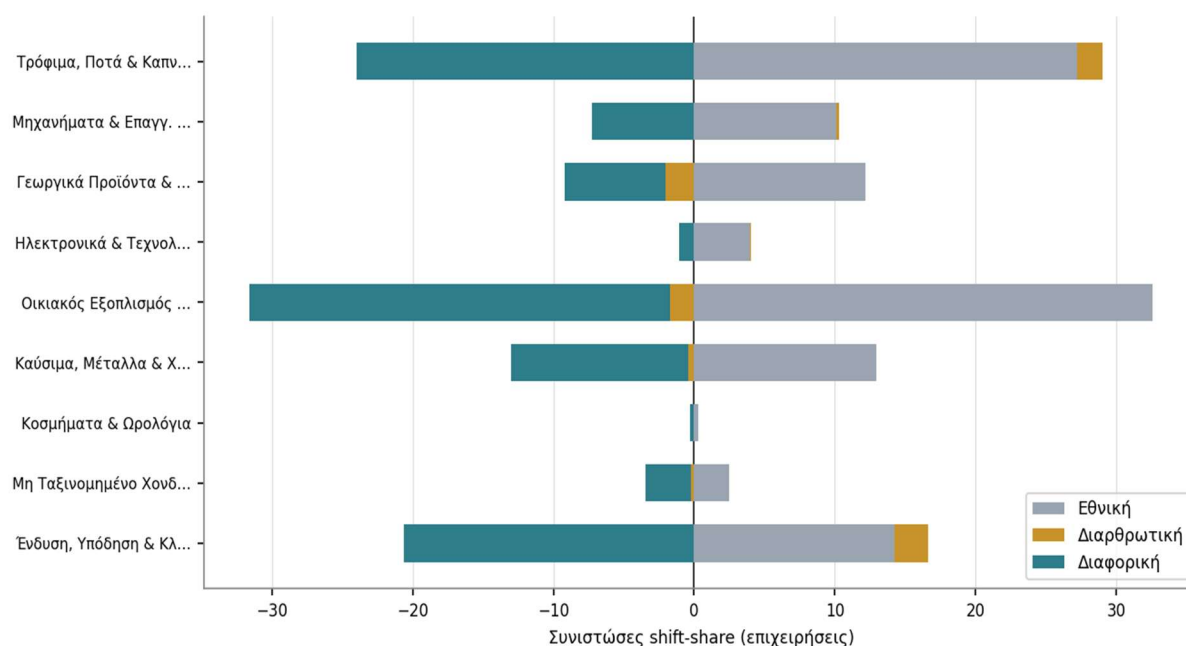
Πίνακας 4.7 — Shift-Share Χονδρικού Εμπορίου ανά Κατηγορία ΣΤΑΚΟΔ

#	Κατηγορία	Καθαρή Μεταβολή	Εθνική	Διαρθρωτική	Διαφορική
1	Τρόφιμα, Ποτά & Καπνός	+5	+27,25	+1,76	-24,02
2	Γεωργικά Προϊόντα & Ζωοτροφές	+3	+12,19	-2,04	-7,15
3	Μηχανήματα & Επαγγελματικός Εξοπλισμός	+3	+10,11	+0,18	-7,29
4	Ηλεκτρονικά & Τεχνολογία	+3	+3,96	+0,09	-1,06
5	Οικιακός Εξοπλισμός & Δόμηση	+1	+32,60	-1,74	-29,86
6	Καύσιμα, Μέταλλα & Χημικά	0	+12,98	-0,45	-12,53
7	Κοσμήματα & Ωρολόγια	0	+0,30	-0,05	-0,25
8	Μη Ταξινομημένο Χονδρικό	-1	+2,48	-0,23	-3,25
9	Ένδυση, Υπόδηση & Κλωστοϋφαντουργία	-4	+14,27	+2,36	-20,63
	ΣΥΝΟΛΟ ΧΟΝΔΡΙΚΟΥ	+10	+116,14	-0,11	-106,03

Η ανάλυση κατά κατηγορία ΣΤΑΚΟΔ δείχνει ότι η υστέρηση είναι καθολική: και οι εννέα κατηγορίες χονδρικού εμπορίου εμφανίζουν αρνητική διαφορική συνιστώσα. Οι μεγαλύτερες αρνητικές αποκλίσεις καταγράφονται στις βαρύνουσες κατηγορίες, στον Οικιακό Εξοπλισμό και τη Δόμηση (-29,86), στα Τρόφιμα, Ποτά και Καπνός (-24,02) και

στην Ένδυση, Υπόδηση και Κλωστοϋφαντουργία (-20,63), ενώ οι μικρότερες κατηγορίες (Ηλεκτρονικά, Κοσμήματα) εμφανίζουν οριακά αρνητικές τιμές.

Γράφημα 4.3στ — Διαφορική Συνιστώσα Shift-Share ανά Κατηγορία Χονδρικού

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το χονδρικό εμπόριο Ένδυσης, Υπόδησης και Κλωστοϋφαντουργίας, κατηγορία συνδεδεμένη με τη χαρακτηριστική παρουσία των ειδών γούνας στην ΠΕ Καστοριάς. Παρά τη διαρθρωτική αυτή ιδιαιτερότητα, την περίοδο αναφοράς η κατηγορία κατέγραψε αρνητική απόλυτη μεταβολή (-4 επιχειρήσεις) και αρνητική διαφορική συνιστώσα (-20,63), αναπτυσσόμενη βραδύτερα από τον αντίστοιχο εθνικό ρυθμό. Το εύρημα δείχνει ότι το παραδοσιακό αυτό σύμπλεγμα δέχθηκε πιέσεις και δεν λειτούργησε ως τοπικό αντιστάθμισμα στη γενικότερη υστέρηση του κλάδου.

4.3.7 — Κρίσιμα Σημεία Χονδρικού Εμπορίου

Η ανάλυση του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας αναδεικνύει τα ακόλουθα κρίσιμα σημεία:

- **Υποεκπροσώπηση δομής με ηπίως θετική δυναμική.** Το χονδρικό εμπόριο αριθμεί **1.182 ενεργές επιχειρήσεις** ($LQ=0,70$) — υπολείπεται του εθνικού προτύπου, με **ηπίως θετικό CGR Χονδρικού Εμπορίου (+0,85%)**, σαφώς χαμηλότερο σε σχέση με άλλες Περιφέρειες με αναπτυσσόμενο χονδρικό εμπόριο.
- **Έντονη συγκέντρωση τύπου Pareto σε δύο επίπεδα.** Το **77,5%** των επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου συγκεντρώνεται σε πέντε Δήμους (Δήμος Κοζάνης, Δήμος Καστοριάς, Δήμος Εορδαίας, Δήμος Φλώρινας, Δήμος Γρεβενών) και το **63,5%** σε τρεις κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ (Οικιακός Εξοπλισμός, Τρόφιμα, Ένδυση).

• **Δήμος Καστοριάς ως #2 πόλος χονδρικού (vs #3 σε λιανικό).** Σε αντίθεση με το λιανικό εμπόριο όπου ο Δήμος Καστοριάς εμφανίζεται 3ος, στο χονδρικό εμπόριο κατατάσσεται **2ος** με 232 επιχειρήσεις (έναντι 314 του Δήμου Κοζάνης). Είναι ο μοναδικός Δήμος με σημαντική απόλυτη βάση χονδρικού εμπορίου που εμφανίζει **LQ Χονδρικού > 1 (1,01)** — εικόνα συμβατή με την ιδιαίτερη παρουσία **ειδών γούνας** στην ΠΕ Καστοριάς.

• **Μοναδική κατηγορία με σαφή υπερεκπροσώπηση: Γεωργικά Προϊόντα & Ζωοτροφές (LQ=1,42).** Σε αντίθεση με το λιανικό εμπόριο όπου εντοπίστηκαν τέσσερις κατηγορίες με $LQ > 1$, στο χονδρικό εμπόριο μόνο τα **Γεωργικά Προϊόντα & Ζωοτροφές** εμφανίζουν σαφή υπερεκπροσώπηση. Εύρημα συμβατό με την έντονη γεωργική-κτηνοτροφική παρουσία στις ΠΕ Φλώρινας και Γρεβενών.

• **Ιεραρχία κορυφαίων κατηγοριών συμβατή με το εθνικό πρότυπο.** Στη Δυτική Μακεδονία η ιεραρχία **Οικιακός Εξοπλισμός → Τρόφιμα → Ένδυση** ταυτίζεται με το εθνικό πρότυπο, αν και με ελαφρά μικρότερα ποσοστά συγκέντρωσης ανά κατηγορία.

• **Υστέρηση της τοπικής δυναμικής και στο χονδρικό εμπόριο.** Η ανάλυση Shift-Share αποκαλύπτει έντονα αρνητική διαφορική συνιστώσα (-106,03): η οριακά θετική καθαρή μεταβολή (+10) στηρίχθηκε εξ ολοκλήρου στην εθνική συνιστώσα (+116,14), ενώ το χονδρικό εμπόριο αναπτύχθηκε με ρυθμό (CGR +0,85%) πολύ χαμηλότερο του εθνικού (+9,91%). Και οι εννέα κατηγορίες εμφανίζουν αρνητική διαφορική συνιστώσα, με μεγαλύτερη τον Οικιακό Εξοπλισμό και τη Δόμηση (-29,86).

• **Ανισότητα κυρίως μεταξύ ΠΕ.** Η αποάθροιση Theil αποκαλύπτει ότι το **59,8%** της χωρικής ανισότητας του χονδρικού εμπορίου προέρχεται από αποκλίσεις μεταξύ των ΠΕ — **αντίστροφο πρότυπο από το λιανικό εμπόριο** (within 63,5% / between 36,5%). Αντικατοπτρίζει την εξειδίκευση της ΠΕ Καστοριάς στον χονδρικό κλάδο.

• **Χωρική κατανομή που αποκλίνει εντονότερα από τον πληθυσμό σε σχέση με το λιανικό.** Ο Hoover Index του χονδρικού εμπορίου (**0,161**) υπερβαίνει τόσο τον αντίστοιχο του λιανικού εμπορίου (0,139) όσο και της συνολικής επιχειρηματικότητας (0,071), εύρημα συμβατό με τη **λογική οικονομικών κέντρων** (logistics, διοικητικά-εμπορικά κέντρα) που χαρακτηρίζει το χονδρικό εμπόριο.

• **Σημείο διαχρονικής παρακολούθησης.** Η καθολική αρνητική διαφορική συνιστώσα και στις εννέα κατηγορίες συνδέεται εν μέρει με τον υψηλό Ρυθμό Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων και την εκκαθάριση του μητρώου του ΓΕΜΗ, που συμπίεσε την καθαρή μεταβολή. Η εικόνα χρήζει παρακολούθησης σε επόμενες περιόδους αναφοράς, ώστε να διαπιστωθεί αν αποτυπώνει εδραιωμένη υστέρηση ή συγκυριακό φαινόμενο σχετιζόμενο με την εκκαθάριση.

Πίνακας 4.8 — Σύνοψη Key Indicators Χονδρικού Εμπορίου Δυτικής Μακεδονίας

Κατηγορία Δείκτη	Δείκτης	Τιμή
Μέγεθος	Επιχειρήσεις χονδρικού εμπορίου	1.182
	Μερίδιο επί συνολικής επιχειρηματικότητας	5,75%
Εξειδίκευση	LQ Χονδρικού Εμπορίου (vs εθνικό)	0,70
	Δείκτης Εντροπίας	1,86
Δυναμική	CGR Χονδρικού Εμπορίου	+0,85%
	WBF (μερίδιο χονδρικού στις νέες εγγραφές)	10,20%
	CBCR Χονδρικού Εμπορίου (παύση)	7,17%
Συγκέντρωση	Top-5 Δήμοι (% Χονδ.)	77,5%
	Top-3 Κατηγορίες (% Χονδ.)	63,5%
Ανισότητα	Gini Δήμων Χονδρικού Εμπορίου	0,413
	Hoover Index Χονδρικού Εμπορίου	0,161
	Theil between (% συνόλου)	59,8%
Ανταγωνιστικότητα	Διαφορική Shift-Share	-106
	Top συνεισφέρουσα κατηγορία	Οικιακός Εξοπλισμός (-29,86)

Κεφάλαιο 5 — Το Εμπόριο σε Αριθμούς: Συνθετική Ανάγνωση

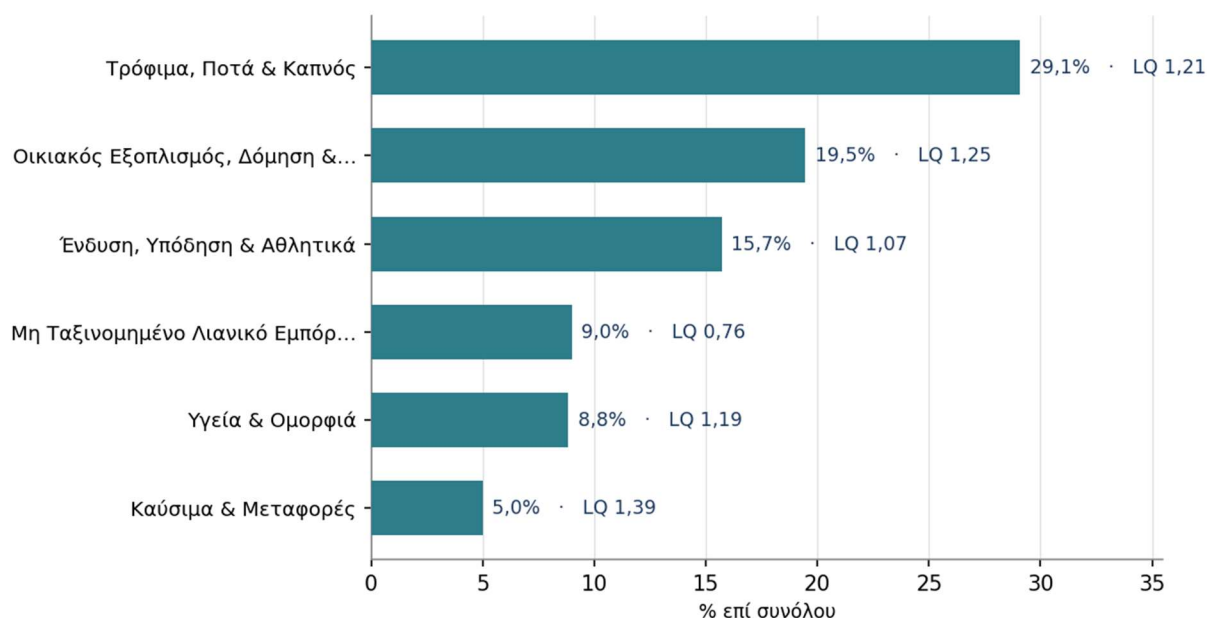
Το παρόν κεφάλαιο συνθέτει τα ευρήματα των προηγούμενων ενοτήτων του εμπορικού τομέα, εστιάζοντας στις κρίσιμες κατηγορίες, τη δυναμική και τη χωρική τυπολογία των εμπορικών πόλων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Αποτελεί συμπληρωματική, συνθετική αναφορά ως προς τις αναλυτικές ενότητες των Κεφαλαίων 4α και 4β.

5.1 Κυρίαρχοι Κλάδοι του Εμπορίου

Στο **λιανικό εμπόριο** (βλ. Παρ. 4.2.2), οι τρεις κορυφαίες κατηγορίες σε απόλυτο μέγεθος είναι το **λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (1.078 επιχειρήσεις, 29,09% του λιανικού εμπορίου), το **λιανικό εμπόριο οικιακού εξοπλισμού, ειδών δόμησης και κήπου** (721 επιχειρήσεις, 19,45%) και το **λιανικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης και αθλητικών** (582 επιχειρήσεις, 15,70%), κατηγορίες που συγκεντρώνουν συνολικά το **64,25%** του λιανικού εμπορίου. Η εικόνα αυτή χαρακτηρίζεται από σαφή κυριαρχία βασικών καταναλωτικών κατηγοριών και αντανakλά ένα εμπορικό σύστημα προσανατολισμένο πρωτίστως στην κάλυψη των αναγκών του μόνιμου πληθυσμού, σε αρμονία με τον ηπειρωτικό, μη τουριστικό χαρακτήρα της Περιφέρειας.

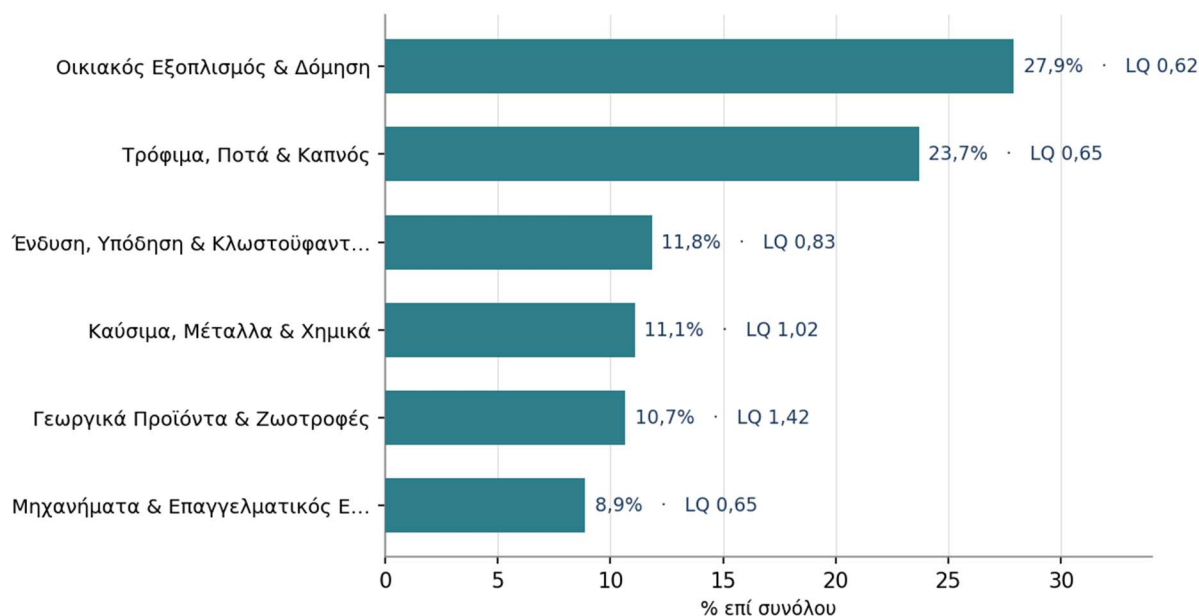
Σε επίπεδο εξειδίκευσης, όπως αποτυπώνεται από τον **Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ)**, ξεχωρίζουν το **λιανικό εμπόριο καυσίμων και μεταφορών** (LQ=1,39), το **λιανικό εμπόριο οικιακού εξοπλισμού, ειδών δόμησης και κήπου** (LQ=1,25) και το **λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (LQ=1,21). Και οι τρεις κατηγορίες υπερβαίνουν τον εθνικό μέσο όρο, ενώ οι δύο τελευταίες συνδυάζουν την υπερεκπροσώπηση με μεγάλη απόλυτη βάση, στοιχείο που επιβεβαιώνει ότι η κυριαρχία τους αποτελεί πραγματική συγκριτική εξειδίκευση και όχι απλώς συνάρτηση του μεγέθους της Περιφέρειας.

Γράφημα 5.1α — Κορυφαίες κατηγορίες λιανικού εμπορίου: ποσοστό επί συνόλου και LQ

Αντίστοιχα (βλ. Παρ. 4.3.2), οι τρεις κορυφαίες κατηγορίες είναι το **χονδρικό εμπόριο οικιακού εξοπλισμού και ειδών δόμησης** (330 επιχειρήσεις, 27,92% του χονδρικού εμπορίου), το **χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (280 επιχειρήσεις, 23,69%) και το **χονδρικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης και κλωστοϋφαντουργίας** (140 επιχειρήσεις, 11,84%), κατηγορίες που συγκεντρώνουν συνολικά το **63,45%** του χονδρικού εμπορίου. Ιδιαίτερη σημασία φέρει το **χονδρικό εμπόριο γεωργικών προϊόντων και ζωοτροφών** (126 επιχειρήσεις) που, με **LQ=1,42**, αποτελεί τη μόνη κατηγορία του χονδρικού εμπορίου με σαφή υπερεκπροσώπηση έναντι του εθνικού μέσου, εύρημα συμπληρωματικό της έντονης αγροτοκτηνοτροφικής βάσης της Περιφέρειας (βλ. Παρ. 1.5).

Γράφημα 5.1β — Κορυφαίες κατηγορίες χονδρικού εμπορίου: ποσοστό επί συνόλου και LQ

Η εξειδίκευση του χονδρικού εμπορίου αποκτά μεγαλύτερη ευκρίνεια όταν εξεταστεί σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας, όπου αναδεικνύονται τρεις διακριτές τοπικές ταυτότητες, σε άμεση συνάφεια με το παραγωγικό μοντέλο κάθε περιοχής. Στην **ΠΕ Καστοριάς**, η παραδοσιακή βιομηχανία γούνας οδηγεί στην υψηλότερη υπερεκπροσώπηση ολόκληρης της Περιφέρειας στο **χονδρικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης και κλωστοϋφαντουργίας** ($LQ=3,03$). Η **ΠΕ Γρεβενών** καταγράφει αντίστοιχη υπερεκπροσώπηση στο **χονδρικό εμπόριο γεωργικών προϊόντων και ζωοτροφών** ($LQ=2,89$), εύρημα που εκφράζει την κυρίαρχη αγροτοκτηνοτροφική της δραστηριότητα. Στην **ΠΕ Φλώρινας**, τέλος, υπερεκπροσωπούνται έντονα τα **καύσιμα** σε αμφότερους τους κλάδους (LQ χονδρικού εμπορίου 2,06, λιανικού εμπορίου 1,80), εικόνα που συνδέεται τόσο με την εντατική εξορυκτική δραστηριότητα της ευρύτερης περιοχής όσο και με τις ιδιαίτερα ψυχρές κλιματολογικές συνθήκες που ενισχύουν τη ζήτηση καυσίμων θέρμανσης.

Η σύγκριση λιανικού και χονδρικού εμπορίου αναδεικνύει ένα σημείο σύγκλισης και μια σαφή διαφοροποίηση ως προς την εξειδίκευση. Το κοινό στοιχείο και των δύο σκελών είναι η ταύτιση των τριών κορυφαίων κατηγοριών, του εμπορίου τροφίμων, ποτών και καπνού,

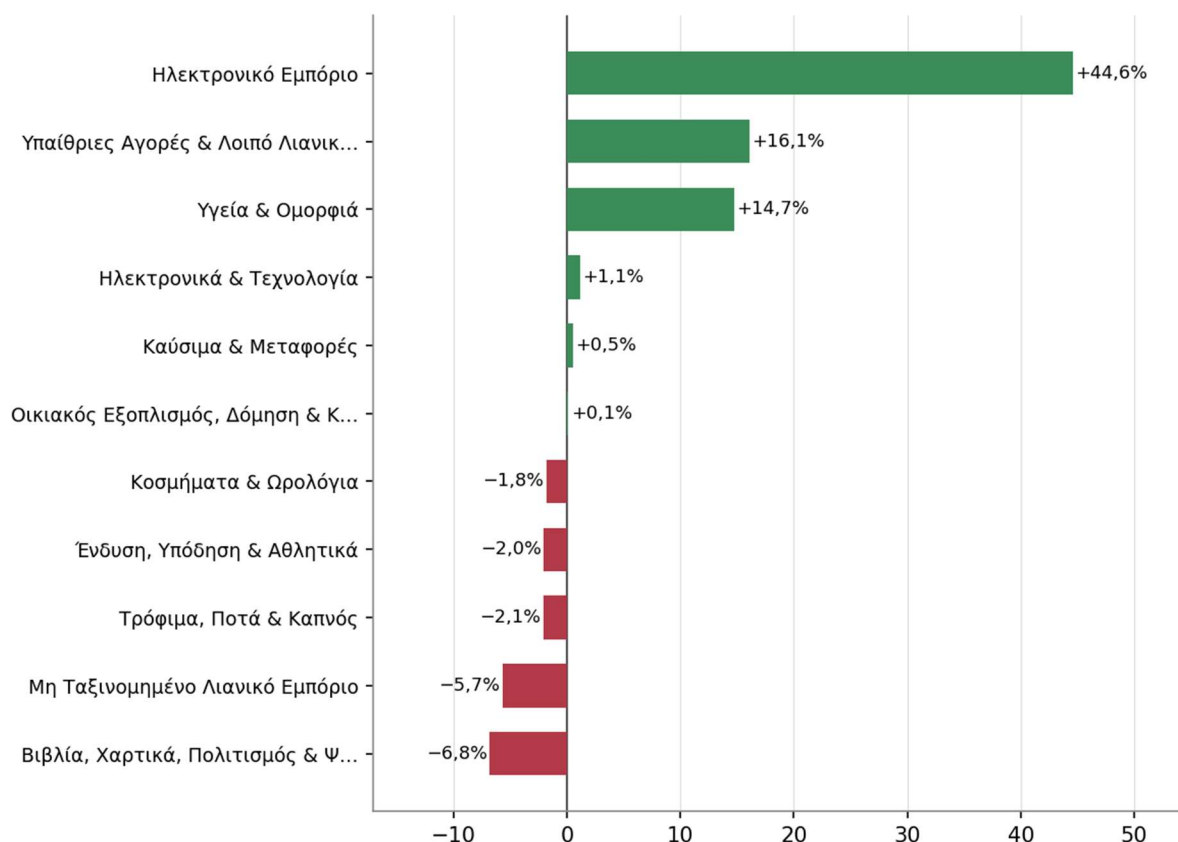
του οικιακού εξοπλισμού και της ένδυσης, εύρημα που αποτυπώνει μια αγορά εξυπηρέτησης βασικών καταναλωτικών αναγκών του μόνιμου πληθυσμού. Σε επίπεδο εξειδίκευσης, όμως, τα δύο σκέλη διαφοροποιούνται: το λιανικό εμπόριο εμφανίζει ευρύ φάσμα υπερεκπροσώπησης, με 8 από τις 11 κατηγορίες να υπερβαίνουν τον εθνικό μέσο (LQ άνω της μονάδας), τη στιγμή που στο χονδρικό εμπόριο η υπερεκπροσώπηση συγκεντρώνεται ουσιαστικά στο χονδρικό εμπόριο γεωργικών προϊόντων και ζωοτροφών (LQ=1,42), με το χονδρικό εμπόριο καυσίμων, μετάλλων και χημικών να βρίσκεται οριακά πάνω από τον εθνικό μέσο (LQ=1,02). Η διαφοροποίηση αυτή αποτελεί ένδειξη ότι η εξειδίκευση του χονδρικού εμπορίου της Περιφέρειας συνδέεται στενά με την αγροτική παραγωγή, με τις υπόλοιπες εφοδιαστικές ανάγκες να καλύπτονται σε σημαντικό βαθμό από κέντρα διανομής εκτός των ορίων της.

5.2 Δυναμική και Μεταβολές

Η ανάλυση των ρυθμών ανάπτυξης ανά κατηγορία αποτυπώνει διαφοροποιημένη εικόνα, τόσο εντός του λιανικού όσο και εντός του χονδρικού εμπορίου.

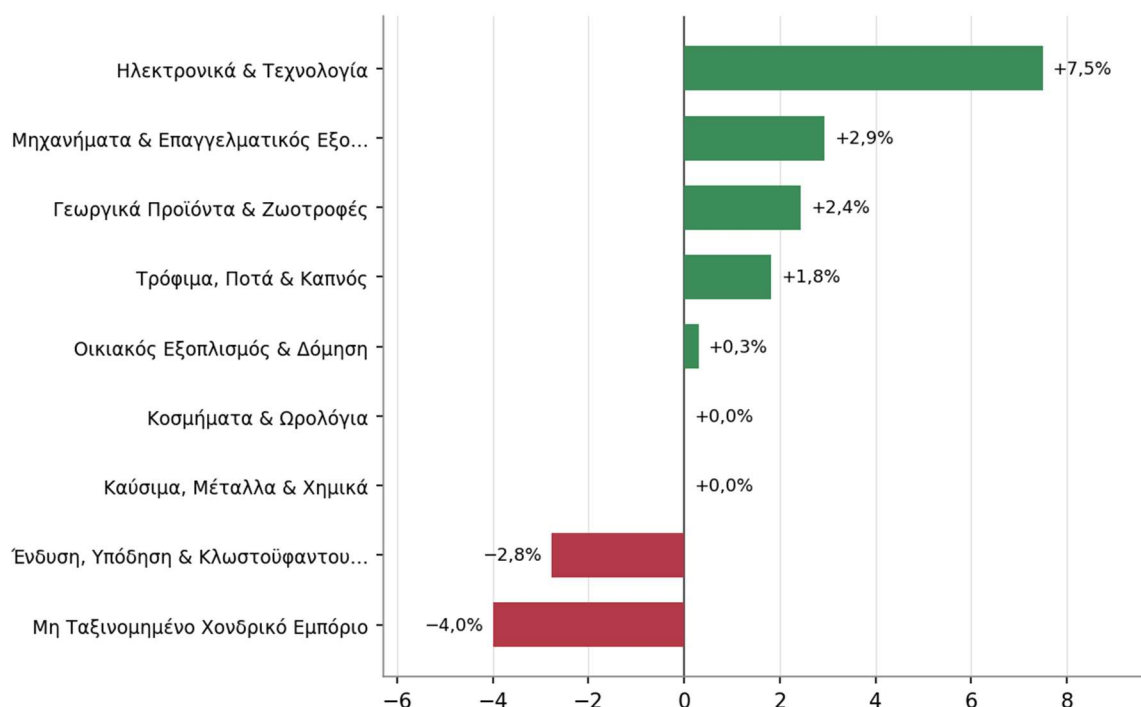
Στο **λιανικό εμπόριο** (βλ. Παρ. 4.2.2), η σημαντικότερη ανάπτυξη σε απόλυτους όρους καταγράφεται στο **λιανικό εμπόριο ειδών υγείας και ομορφιάς** (ρυθμός ανάπτυξης +14,74%, +42 επιχειρήσεις σε βάση 285), τη μεγαλύτερη θετική μεταβολή του κλάδου. Υψηλότερους ονομαστικούς ρυθμούς εμφανίζουν το **ηλεκτρονικό εμπόριο** (+44,58%, +37 επιχειρήσεις) και το **λιανικό εμπόριο υπαίθριων αγορών και λοιπό λιανικό εμπόριο** (+16,13%, +15 επιχειρήσεις), η μικρή τους όμως αρχική βάση συνεπάγεται υψηλή μεταβλητότητα και επιβάλλει επιφύλαξη ως προς την ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Στον αντίποδα, αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης καταγράφουν οι τρεις μεγαλύτερες κατηγορίες του κλάδου, το **λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού** (-2,09%, -23 επιχειρήσεις σε βάση 1.078), το **λιανικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης και αθλητικών** (-2,02%, -12 επιχειρήσεις) και το **μη ταξινομημένο λιανικό εμπόριο** (-5,67%, -20 επιχειρήσεις). Αρνητικό ρυθμό σημειώνει και το **λιανικό εμπόριο βιβλίων, χαρτικών, πολιτισμού και ψυχαγωγίας** (-6,78%, -8 επιχειρήσεις). Η συρρίκνωση των μεγαλύτερων κατηγοριών είναι πραγματική και συνδέεται εν μέρει με την επίδραση των εκκαθαρίσεων του ΓΕΜΗ, χρήζοντας διαχρονικής παρακολούθησης.

Γράφημα 5.2α — Ρυθμοί ανάπτυξης κατηγοριών λιανικού εμπορίου

Στο **χονδρικό εμπόριο** (βλ. Παρ. 4.3.2), οι υψηλότεροι θετικοί ρυθμοί καταγράφονται στο **χονδρικό εμπόριο ηλεκτρονικών και τεχνολογίας** (+7,50%, +3 επιχειρήσεις), στο **χονδρικό εμπόριο μηχανημάτων και επαγγελματικού εξοπλισμού** (+2,94%, +3 επιχειρήσεις) και στο **χονδρικό εμπόριο γεωργικών προϊόντων και ζωοτροφών** (+2,44%, +3 επιχειρήσεις). Ιδιαίτερη σημασία έχει το χονδρικό εμπόριο γεωργικών προϊόντων και ζωοτροφών, η μόνη κατηγορία του κλάδου που συνδυάζει θετική αναπτυξιακή τάση με υπερεκπροσώπηση έναντι του εθνικού μέσου όρου ($LQ=1,42$). Οι ρυθμοί αυτοί στηρίζονται σε μικρή απόλυτη βάση και απαιτούν επιφύλαξη ως προς την ερμηνεία τους. Η μεγαλύτερη κατηγορία του κλάδου, το **χονδρικό εμπόριο οικιακού εξοπλισμού και ειδών δόμησης**, παραμένει σε στασιμότητα (+0,30%), όπως και το **χονδρικό εμπόριο καυσίμων, μετάλλων και χημικών** (0,00%). Σαφή αρνητικό ρυθμό σημειώνει το **χονδρικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης και κλωστοϋφαντουργίας** (-2,78%, -4 επιχειρήσεις), εύρημα που χρήζει διαχρονικής παρακολούθησης δεδομένης της ιδιαίτερης παρουσίας ειδών γούνας στην ΠΕ Καστοριάς (βλ. Παρ. 4.3.6).

Γράφημα 5.2β — Ρυθμοί ανάπτυξης κατηγοριών χονδρικού εμπορίου

Σε επίπεδο συνόλου, ο ρυθμός ανάπτυξης του λιανικού εμπορίου της Περιφέρειας (+0,90%) υπολείπεται κατά πολύ του εθνικού ρυθμού ανάπτυξης του λιανικού εμπορίου (+8,25%), όπως και ο ρυθμός του χονδρικού εμπορίου (+0,85%) έναντι του αντίστοιχου εθνικού (+9,91%). Η υστέρηση αποτυπώνεται στις έντονα αρνητικές Διαφορικές Συνιστώσες της Shift-Share Ανάλυσης, στο λιανικό (-265,39) και στο χονδρικό εμπόριο (-106,03): και στα δύο σκέλη η Περιφέρεια αναπτύχθηκε σαφώς βραδύτερα από τον εθνικό ρυθμό. Η οριακά θετική συνολική μεταβολή (+33 στο λιανικό και +10 στο χονδρικό) οφείλεται αποκλειστικά στην εθνική δυναμική, η οποία αντιστάθμισε την αρνητική τοπική συνιστώσα.

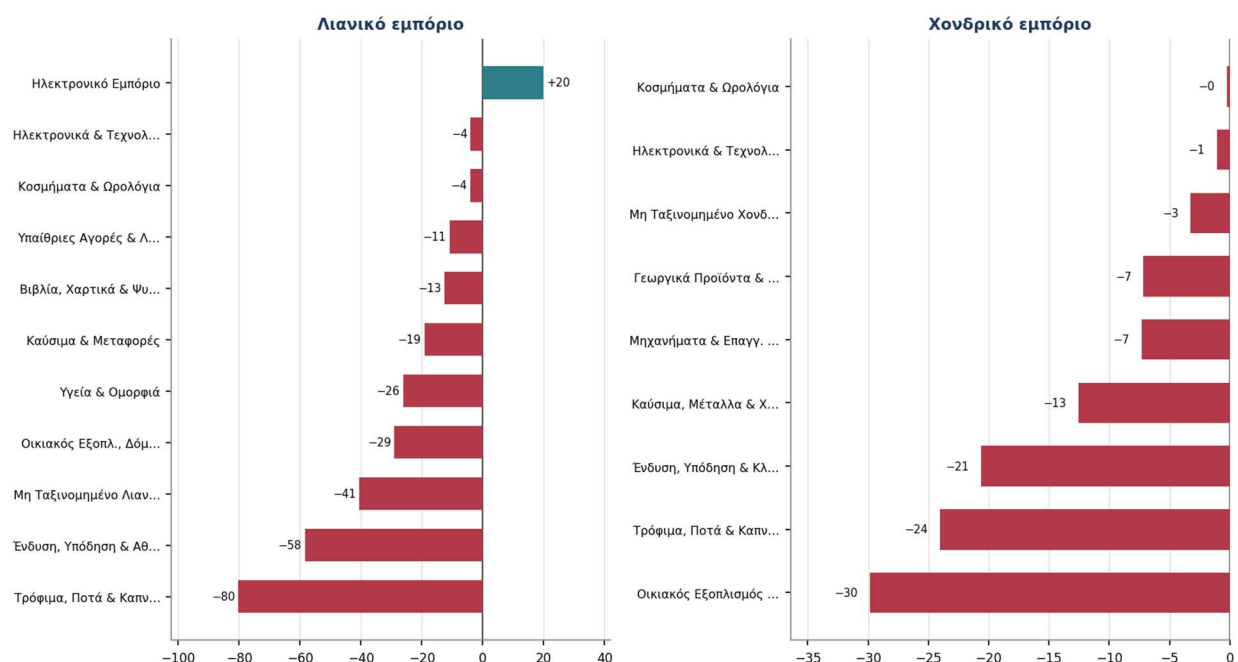
5.3 Σχέση με την Τοπική Οικονομία

Η ανάλυση Shift-Share επιτρέπει να διαχωριστεί η καθαρή μεταβολή του αριθμού των επιχειρήσεων σε τρεις συνιστώσες: την **Εθνική** (επίδραση της γενικής εθνικής τάσης), τη **Διαρθρωτική** (επίδραση της κλαδικής σύνθεσης) και τη **Διαφορική** (τοπικό ανταγωνιστικό αποτέλεσμα). Η τελευταία απομονώνει τη συμβολή των αποκλειστικά τοπικών παραγόντων, πέρα από ό,τι θα προέβλεπε η εθνική πορεία και η σύνθεση των κλάδων.

Στο λιανικό εμπόριο, η καθαρή αύξηση των +33 επιχειρήσεων προκύπτει χάρη στην ισχυρά θετική Εθνική Συνιστώσα (+302,87), την οποία αντισταθμίζουν η οριακά αρνητική Διαρθρωτική (-4,48) και κυρίως η έντονα αρνητική Διαφορική Συνιστώσα (-265,39). Παρόμοια εικόνα στο χονδρικό εμπόριο: η καθαρή αύξηση των +10 επιχειρήσεων στηρίζεται στην Εθνική Συνιστώσα (+116,14), ενώ η Διαφορική Συνιστώσα είναι έντονα αρνητική (-106,03). Σε αμφότερους τους κλάδους η τοπική συνιστώσα είναι αρνητική σχεδόν σε όλες τις κατηγορίες· μοναδική θετική εξαίρεση στο λιανικό εμπόριο αποτελεί το

Ηλεκτρονικό Εμπόριο (Διαφορική Συνιστώσα +19,98), ενώ στο χονδρικό εμπόριο καμία κατηγορία δεν εμφανίζει θετική τοπική συνεισφορά.

Γράφημα 5.3 — Διαφορική Συνιστώσα λιανικού και χονδρικού εμπορίου ανά κατηγορία

Η ερμηνεία των ευρημάτων αυτών συνδέεται με την τυπολογία της Περιφέρειας. Η Δυτική Μακεδονία συγκροτεί μια ηπειρωτική Περιφέρεια με έντονο παραγωγικό-βιομηχανικό προφίλ, όπως αποτυπώνεται από την υψηλή εξειδίκευση στους πρωτογενείς και δευτερογενείς τομείς (Συντελεστής Χωροθέτησης Ενέργειας 4,05, Ορυχείων και Λατομείων 2,75, Γεωργίας 2,50, Μεταποίησης 1,55 και Κατασκευών 1,11, βλ. Παρ. 2.4), σε συνδυασμό με την υποεκπροσώπηση του τομέα Καταλυμάτων και Εστίασης (Συντελεστής Χωροθέτησης 0,90). Στο πλαίσιο αυτό, ο εμπορικός τομέας επιτελεί δύο διακριτούς ρόλους.

Πρώτον, λειτουργεί ως **δομή εξυπηρέτησης του μόνιμου πληθυσμού**. Η ταύτιση των τριών κορυφαίων κατηγοριών λιανικού και χονδρικού εμπορίου (τρόφιμα, οικιακός εξοπλισμός, ένδυση) αποτυπώνει μια αγορά προσανατολισμένη στην κάλυψη βασικών καταναλωτικών αναγκών. Το συνολικό εμπόριο εμφανίζει Συντελεστή Χωροθέτησης 0,96, πρακτικά ταυτόσημο με το εθνικό πρότυπο, ο οποίος όμως προκύπτει από δύο αντίρροπες τάσεις: οριακή υπερεκπροσώπηση του λιανικού εμπορίου (Συντελεστής Χωροθέτησης 1,10) και σαφή υποεκπροσώπηση του χονδρικού εμπορίου (Συντελεστής Χωροθέτησης 0,70). Η αναλογία λιανικού προς χονδρικό εμπόριο διαμορφώνεται στο 3,14:1, σημαντικά υψηλότερη από την εθνική (2,00:1, βλ. Παρ. 4.3.1), αποτυπώνοντας μια εμπορική δομή που κλίνει εντονότερα προς το λιανικό εμπόριο.

Δεύτερον, ο εμπορικός τομέας λειτουργεί ως μηχανισμός εφοδιασμού της παραγωγικής βάσης. Το χονδρικό εμπόριο της Περιφέρειας συνδέεται κυρίως με τον άξονα οικιακού εξοπλισμού και δόμησης, εύρημα συμπληρωματικό της υπερεκπροσώπησης του τομέα Κατασκευών (Συντελεστής Χωροθέτησης 1,11), καθώς και με τα γεωργικά προϊόντα και

ζωοτροφές, που συνδέονται με την αγροτοκτηνοτροφική βάση των ΠΕ Γρεβενών και Φλώρινας. Παρά τη διαρθρωτική αυτή σύνδεση, η τοπική δυναμική και των δύο σκελών του εμπορίου υπολείπεται του εθνικού ρυθμού (αρνητική Διαφορική Συνιστώσα), με τη μοναδική θετική τοπική συνεισφορά στο λιανικό να εντοπίζεται στο Ηλεκτρονικό Εμπόριο.

Συνολικά, ο εμπορικός τομέας της Περιφέρειας λειτουργεί κυρίως ως δομή εξυπηρέτησης του μόνιμου πληθυσμού και εφοδιασμού της παραγωγικής της βάσης, χωρίς τη δυναμική μιας τουριστικής ή μητροπολιτικής αγοράς. Η σχεδόν μηδενική Διαφορική Συνιστώσα του λιανικού εμπορίου δείχνει ότι η ανάπτυξη του κλάδου ακολουθεί την εθνική τάση, τη στιγμή που η ισχυρή Διαφορική Συνιστώσα του χονδρικού εμπορίου αποτελεί ένδειξη μετρήσιμης τοπικής ανθεκτικότητας στον εφοδιασμό της παραγωγικής βάσης. Το εύρημα χρήζει διαχρονικής παρακολούθησης, ώστε να διαπιστωθεί αν αποτυπώνει σταθερή τάση ή συγκυρία σχετιζόμενη με την εκκαθάριση του Μητρώου ΓΕΜΗ μεταξύ των δύο περιόδων αναφοράς.

5.4 Εμπορικές Ενότητες με Σημείο Αναφοράς

Η συνδυαστική ανάγνωση της εμπορικής βάσης κάθε Δήμου με τα δομικά του χαρακτηριστικά οργανώνει τους 13 Δήμους της Περιφέρειας στην πενταβάθμια τυπολογία του Κεφαλαίου 3 (βλ. Παρ. 3.3), η οποία διαβάζεται εδώ υπό εμπορική οπτική.

Πίνακας 5.4 — Τυπολογία Εμπορικών Πόλων EL53 (5 τύποι, Κεφ. 3)

Τύπος (Κεφ. 3)	Δήμοι	Εμπορικές επιχ.	Ρυθμός ανάπτυξης εμπορίου
Α Πρωτεύον Διοικητικό-Εμπορικό Κέντρο	Κοζάνης	1.400	+1,97%
Β Δευτερεύοντα Διοικητικά Κέντρα (έδρες ΠΕ)	Καστοριάς, Φλώρινας	763 / 501 / 356	-8,01% έως +6,71%
Γ Ενεργειακοί Πόλοι	Εορδαίας, Αμυνταίου, Σερβίων	857 / 235 / 184	+0,55% έως +2,02%
Δ Δήμοι Μεταποιητικής Εξειδίκευσης (Γουνοποιία)	Βοΐου, Άργους Ορεστικού	282 / 172	-2,76% / +6,17%
Ε Αγροτικοί / Μικροί Δήμοι	Δεσκάτης, Βελβεντού, Πρεσπών, Νεστορίου	70 / 26 / 22 / 20	-16,13% έως +11,11%

Στην κορυφή της ιεραρχίας βρίσκεται το **Πρωτεύον Διοικητικό-Εμπορικό Κέντρο** της Περιφέρειας (Τύπος Α), ο Δήμος Κοζάνης, έδρα τόσο της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας όσο και της ΠΕ Κοζάνης. Με 1.400 εμπορικές επιχειρήσεις συγκεντρώνει το 28,64% της εμπορικής δραστηριότητας της Περιφέρειας, αποτελώντας τον μοναδικό Δήμο με συνολική επιχειρηματική βάση άνω των 5.000 επιχειρήσεων. Ο συνολικός ρυθμός ανάπτυξης του εμπορίου του (+1,97%) παραμένει σταθερά θετικός, με τον Δήμο να λειτουργεί ως το βασικό αστικό κέντρο διοικητικής, εμπορικής και ενεργειακής δραστηριότητας της Περιφέρειας.

Δεύτερη βαθμίδα συγκροτούν τα **Δευτερεύοντα Διοικητικά Κέντρα** (Τύπος Β), οι έδρες των υπόλοιπων Περιφερειακών Ενοτήτων, δηλαδή οι Δήμοι Καστοριάς (763 εμπορικές

επιχειρήσεις, +6,71%), Φλώρινας (501, -3,28%) και Γρεβενών (356, -8,01%), που διατηρούν τον διοικητικό τους ρόλο σε μικρότερη κλίμακα. Διαφοροποιούνται σαφώς ως προς τη δυναμική τους: ο Δήμος Καστοριάς εμφανίζει την ισχυρότερη θετική πορεία, συνδεδεμένη με την παρουσία της γουνοποιίας, τη στιγμή που οι Δήμοι Φλώρινας και Γρεβενών καταγράφουν αρνητικούς ρυθμούς που χρήζουν διαχρονικής παρακολούθησης, καθώς ενδέχεται εν μέρει να αντανakλούν την εκκαθάριση του Μητρώου ΓΕΜΗ (βλ. Κεφ. 2.2).

Γύρω από τον διοικητικό πυρήνα αναπτύσσεται η ζώνη των **Ενεργειακών Πόλων** (Τύπος Γ), οι Δήμοι Εορδαίας (857 εμπορικές επιχειρήσεις, +2,02%), Αμυνταίου (235, +1,73%) και Σερβίων (184, +0,55%), οι οποίοι δεν αποτελούν έδρες ΠΕ αλλά συγκεντρώνουν έντονη ενεργειακή δραστηριότητα. Ο Δήμος Εορδαίας, με έδρα την Πτολεμαΐδα, αποτελεί τον δεύτερο μεγαλύτερο εμπορικό πόλο της Περιφέρειας και συγκροτεί μαζί με τον Δήμο Κοζάνης το βασικό αναπτυξιακό δίπολο. Ο Δήμος Σερβίων καταγράφει την υψηλότερη ενεργειακή υπερεκπροσώπηση ολόκληρης της Περιφέρειας (Συντελεστής Χωροθέτησης Ενέργειας 9,72, βλ. Παρ. 3.2), παρά τη σχετικά μικρή εμπορική του βάση. Και οι τρεις Δήμοι διατηρούν θετικούς συνολικούς ρυθμούς ανάπτυξης εμπορίου.

Διακριτή εμπορική ταυτότητα φέρουν οι **Δήμοι Μεταποιητικής Εξειδίκευσης** (Τύπος Δ), οι Δήμοι Βοΐου (282 εμπορικές επιχειρήσεις, -2,76%) και Άργους Ορεστικού (172, +6,17%), των οποίων η εμπορική παρουσία συνδέεται με την παραδοσιακή βιοτεχνία γούνας. Παρότι ο Δήμος Βοΐου ανήκει διοικητικά στην ΠΕ Κοζάνης, η μεταποιητική του εξειδίκευση συνδέεται γεωγραφικά με τη ζώνη γουνοποιίας της ΠΕ Καστοριάς. Ο Δήμος Άργους Ορεστικού εμφανίζει τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης εμπορίου της ομάδας (+6,17%), εύρημα που αντανakλά την παρουσία ειδών γούνας.

Την κατάταξη συμπληρώνουν οι **Αγροτικοί και Μικροί Δήμοι** (Τύπος Ε), δηλαδή οι Δήμοι Δεσκάτης (70 εμπορικές επιχειρήσεις), Βελβεντού (26), Πρεσπών (22) και Νεστορίου (20), που συγκροτούν την εκτεταμένη περιφέρεια των ορεινών και αραιοκατοικημένων Δήμων της ενδοχώρας. Η πολύ μικρή απόλυτη εμπορική τους βάση καθιστά τους ρυθμούς ανάπτυξης ιδιαίτερα μεταβλητούς: ο υψηλός ρυθμός του Δήμου Νεστορίου (+11,11%) και ο έντονα αρνητικός του Δήμου Βελβεντού (-16,13%) αντιστοιχούν σε μεταβολές ελάχιστων επιχειρήσεων και χρήζουν ιδιαίτερης επιφύλαξης ως προς την ερμηνεία τους. Οι Δήμοι Δεσκάτης και Πρεσπών διακρίνονται για την ισχυρή αγροτική τους εξειδίκευση (Συντελεστής Χωροθέτησης Γεωργίας άνω του 7,5, βλ. Παρ. 3.2).

Συνολικά, η πενταβάθμια τυπολογία αποτυπώνει τον χαρακτήρα μιας ηπειρωτικής Περιφέρειας με έντονο παραγωγικό-βιομηχανικό προφίλ: το εμπόριο δεν οργανώνεται γύρω από μια τουριστική ή μητροπολιτική αγορά, αλλά γύρω από έναν κυρίαρχο πόλο, τον Δήμο Κοζάνης, και το αναπτυξιακό δίπολο με την Πτολεμαΐδα, με συμπληρωματικούς ρόλους ενεργειακής, μεταποιητικής και αγροτικής εξειδίκευσης που αντανakλούν τη χωρική διασπορά των παραγωγικών δραστηριοτήτων της Περιφέρειας.

— Τέλος Κεφαλαίου 5 —

Κεφάλαιο 6 — Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζεται ο **Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI — Regional Business Dynamics Index)**, ένας **σύνθετος δείκτης** που συνοψίζει τη δυναμική και τη διαρθρωτική φυσιогνωμία του εμπορικού κλάδου κάθε Περιφέρειας σε μία ενιαία τιμή στην κλίμακα [0,1]. Στόχος είναι η **συγκριτική αξιολόγηση** της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας έναντι των υπολοίπων 12 Περιφερειών της χώρας.

6.1 Σύνθεση του Δείκτη

Ο RBDI υπολογίζεται ως **σταθμισμένο άθροισμα τεσσάρων κανονικοποιημένων συνιστωσών**, καθεμιά εκ των οποίων αποτυπώνει διαφορετική διάσταση της εμπορικής δυναμικής:

6. **Ρυθμός Ίδρυσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBFR — Commercial Business Formation Rate, βάρος 35%)** — μερίδιο νέων εμπορικών επιχειρήσεων επί του συνόλου των νέων εγγραφών της Περιφέρειας. Αποτυπώνει τον **ρυθμό ίδρυσης** εμπορικών επιχειρήσεων.
7. **Ρυθμός Διατήρησης (Retention Rate, βάρος 20%)** — αναλογία $(nt - at) / nt - 1$, δηλαδή μερίδιο επιχειρήσεων που υφίσταντο στην αρχική περίοδο και παρέμειναν ενεργές. Αποτυπώνει τη **σταθερότητα του υφιστάμενου εμπορικού ιστού**¹.
8. **Συντελεστής Χωροθέτησης Εμπορίου (LQ — Location Quotient, βάρος 25%)** — αναλογία του μεριδίου εμπορικού κλάδου της Περιφέρειας προς το αντίστοιχο εθνικό μερίδιο. Αποτυπώνει τη **σχετική εξειδίκευση** στον εμπορικό κλάδο σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα.
9. **Δείκτης Εντροπίας Shannon (βάρος 20%)** — υπολογίζεται επί της κατανομής των ενεργών επιχειρήσεων στους 2-ψήφιους ΚΑΔ. Αποτυπώνει την **ποικιλομορφία** του εμπορικού κλάδου ως δομικό χαρακτηριστικό.

Όλες οι συνιστώσες υπόκεινται σε **λογαριθμικό μετασχηματισμό** για την εξομάλυνση ακραίων τιμών και κατόπιν σε **min-max κανονικοποίηση** στο διάστημα [0,1] σε επίπεδο 13 Περιφερειών. Η τελική τιμή RBDI είναι το σταθμισμένο άθροισμα των 4 κανονικοποιημένων συνιστωσών.

6.2 Κατάταξη Περιφερειών — Η Θέση της Δυτικής Μακεδονίας

Με βάση τις τιμές RBDI για τον Μάρτιο 2026, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας κατατάσσεται **11η μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας** με τιμή **RBDI=0,3273**. Η τιμή αυτή είναι σημαντικά χαμηλότερη του εθνικού μέσου όρου (0,4878), παραμένει ωστόσο εμφανώς υψηλότερη των δύο τελευταίων Περιφερειών (Νοτίου Αιγαίου με 0,3229 και Ιονίων Νήσων με 0,2833).

Πίνακας 6.1 — Κατάταξη Περιφερειών κατά RBDI και Συνιστώσες (Μάρτιος 2026)

#	Περιφέρεια	RBDI	CBFR	Δείκτης Διατήρησης	LQ Εμπορίου	Δείκτης Εντροπίας
1	Δυτική Ελλάδα	0,842	0,638	0,973	1,15	3,29
2	Κεντρική Μακεδονία	0,739	0,615	0,966	1,13	3,37
3	Αν. Μακεδονία & Θράκη	0,614	0,617	0,925	1,17	3,20
4	Θεσσαλία	0,570	0,597	0,948	1,10	3,27
5	Αττική	0,520	0,559	0,996	0,94	3,54
6	Στερεά Ελλάδα	0,500	0,581	0,956	1,07	3,25
7	Πελοπόννησος	0,432	0,565	0,966	1,04	3,24
8	Κρήτη	0,427	0,580	0,960	0,93	3,25
9	Ήπειρος	0,401	0,571	0,961	0,93	3,29
10	Βόρειο Αιγαίο	0,363	0,568	0,949	1,04	3,12
11	Δυτική Μακεδονία	0,327	0,577	0,919	0,96	3,24
12	Νότιο Αιγαίο	0,323	0,568	1,001	0,86	2,93
13	Ιόνια Νησιά	0,283	0,590	0,974	0,72	2,95

Η ανάλυση ανά συνιστώσα αναδεικνύει ένα προφίλ που διαφέρει αισθητά από εκείνο των δύο **τελευταίων στην κατάταξη** νησιωτικών Περιφερειών (Νοτίου Αιγαίου, Ιονίων Νήσων), οι οποίες εμφανίζουν έντονη ασυμμετρία μεταξύ ισχυρών δυναμικών συνιστωσών και χαμηλών διαρθρωτικών συνιστωσών. **Ωστόσο, περισσότερο συνεκτικό** πλαίσιο σύγκρισης προσφέρει η όμορη Περιφέρεια Ηπείρου (9η/13, RBDI=0,4012), επίσης ηπειρωτική και ορεινή, με σχεδόν ταυτόσημο Συντελεστή Χωροθέτησης (LQ) Εμπορίου (0,93 έναντι 0,96 της Δυτικής Μακεδονίας). Στο πλαίσιο αυτό, οι περισσότερες συνιστώσες της Δυτικής Μακεδονίας κινούνται κοντά στον εθνικό μέσο όρο, με μία σημαντική εξαίρεση που χρήζει ιδιαίτερης ερμηνείας:

1. **Συντελεστής Χωροθέτησης (LQ) Εμπορίου:** η Περιφέρεια κατατάσσεται **8η/13** με τιμή **0,96**, σχεδόν ταυτόσημη με το εθνικό πρότυπο (1,01) και κοντά στην τιμή της Ηπείρου (0,93) — εικόνα συμβατή με τον **ηπειρωτικό χαρακτήρα και το έντονο ορεινό ανάγλυφο** αμφότερων των Περιφερειών. Ο εμπορικός κλάδος της Δυτικής Μακεδονίας διατηρεί στη συνολική επιχειρηματικότητα **μερίδιο που προσεγγίζει το εθνικό πρότυπο**, χωρίς ένδειξη ιδιαίτερης εξειδίκευσης ή υποεκπροσώπησης.
2. **Δείκτης Εντροπίας Shannon (ποικιλομορφία):** **9η/13** με τιμή **3,24**, ταυτόσημη με τον εθνικό μέσο όρο και κοντά στην τιμή της Ηπείρου (3,29). Ο εμπορικός κλάδος της Περιφέρειας εμφανίζει τυπική διαφοροποίηση: οι τρεις κορυφαίες κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ συγκεντρώνουν το **64,25%** του λιανικού εμπορίου και το **63,45%** του χονδρικού εμπορίου (βλ. Παρ. 5.1), χωρίς την έντονη συγκέντρωση τύπου Pareto που χαρακτηρίζει τις δύο τελευταίες στην κατάταξη Περιφέρειες (Νοτίου Αιγαίου και Ιονίων Νήσων, με Δείκτες Εντροπίας 2,93 και 2,95 αντίστοιχα).

3. **Ρυθμός Ίδρυσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBFR): 8η/13** με τιμή **0,577**, ελαφρώς κάτω του εθνικού μέσου (0,587). Σχεδόν **6 στις 10 νέες επιχειρήσεις** που εγγράφονται στο μητρώο της Περιφέρειας ανήκουν στον εμπορικό κλάδο — αναλογία **υπερδιπλάσια του βασικού μεριδίου** του κλάδου στη συνολική επιχειρηματικότητα. Πρόκειται για **πρότυπο εθνικά διαδεδομένο**: ο CBFR εμφανίζει **περιορισμένο εύρος** μεταξύ των 13 Περιφερειών (από 0,559 έως 0,638), υποδηλώνοντας ότι **ο εν λόγω δείκτης αν και σημαντικός δεν αποτελεί συνιστώσα με έντονα διαφοροποιητικό χαρακτήρα μεταξύ των Περιφερειών**.
4. **Ρυθμός Διατήρησης (Retention Rate):** η Περιφέρεια **σημειώνει τη χαμηλότερη επίδοση** μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας (13η/13) με τιμή **0,919**, σαφώς κάτω του μέσου όρου (0,961). Σημειωτέον ότι στην όμορη Περιφέρεια Ηπείρου ο Ρυθμός Διατήρησης διαμορφώνεται στο **0,961**, ταυτόσημος με τον εθνικό μέσο — η απόκλιση της Δυτικής Μακεδονίας δεν αντανakλά συνεπώς κοινό χαρακτηριστικό ηπειρωτικών-ορεινών Περιφερειών αλλά **χρήζει ειδικής ερμηνείας. Θα πρέπει λοιπόν να διερευνηθεί διεξοδικότερα σε επόμενες επικαιροποιήσεις** ώστε να διαπιστωθεί αν πρόκειται για **σταθερή τάση** ή για **συγκυριακή προσαρμογή** που σχετίζεται με τη γενική εκκαθάριση επιχειρήσεων από το ΓΕΜΗ η οποία και πραγματοποιήθηκε μεταξύ των δύο περιόδων αναφοράς και φαίνεται να επηρέασε σημαντικά τη Δυτική Μακεδονία (πτώση συνολικών επιχειρήσεων **-3,1%**, βλ. Κεφ. 2.2). Η υπόθεση της συγκυριακής προσαρμογής **ενισχύεται** από το γεγονός ότι ο Ρυθμός Ανάπτυξης (CGR) του εμπορικού κλάδου παραμένει θετικός (**+0,89%**, βλ. Κεφ. 4) — εύρημα που υποδηλώνει ότι η εκκαθάριση επηρέασε κυρίως μη-εμπορικούς κλάδους.

Συνολικά, η εικόνα που προκύπτει από τις τέσσερις συνιστώσες υποδηλώνει ότι η θέση της Δυτικής Μακεδονίας στην κατάταξη RBDI προκύπτει κυρίως από την **ιδιαίτερα χαμηλή τιμή του Ρυθμού Διατήρησης**, ενώ οι υπόλοιπες τρεις συνιστώσες κινούνται κοντά στον εθνικό μέσο. Δεδομένου ότι ο εμπορικός κλάδος βρίσκεται κοντά στο εθνικό πρότυπο τόσο σε όρους εξειδίκευσης όσο και ποικιλομορφίας, η χαμηλή τιμή του RBDI ενδέχεται να σχετίζεται με τον συνδυασμό δύο παραγόντων: αφενός τη συγκυριακή πίεση της εκκαθάρισης ΓΕΜΗ που εξετάστηκε παραπάνω, αφετέρου το ιδιαίτερο **παραγωγικό-βιομηχανικό μοντέλο** της Περιφέρειας με κυρίαρχους τους πρωτογενείς και δευτερογενείς τομείς. Η περαιτέρω εμβάθυνση σε αυτή τη διαρθρωτική ανάγνωση παρουσιάζεται στην επόμενη ενότητα.

6.3 Διαρθρωτική Ανάγνωση

Η χαμηλή θέση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στον RBDI (**11η/13**) **επιδέχεται διττή ερμηνεία**: αφενός ως ένδειξη **πραγματικής στασιμότητας** του εμπορικού κλάδου, αφετέρου ως ένδειξη **διαρθρωτικής εξειδίκευσης** της τοπικής οικονομίας σε άλλους παραγωγικούς κλάδους. Ο RBDI ως σύνθετος δείκτης δεν διακρίνει αυτόματα μεταξύ των δύο αυτών εκδοχών — η διάκριση προκύπτει μόνο μέσα από την **ανάγνωση των επιμέρους συνιστωσών** σε συνδυασμό με τα ευρήματα των προηγούμενων κεφαλαίων.

Εξετάζοντας τις τρεις Περιφέρειες με τη χαμηλότερη τιμή RBDI — **Δυτικής Μακεδονίας** (0,3273), **Νοτίου Αιγαίου** (0,3229) και **Ιονίων Νήσων** (0,2833) — διαπιστώνεται ότι, παρά τις παρόμοιες συνολικές τιμές, τα υποκείμενα προφίλ **διαφέρουν αισθητά**. Οι Περιφέρειες **Νοτίου Αιγαίου** και **Ιονίων Νήσων** εμφανίζουν σαφώς χαμηλές τιμές στις **διαρθρωτικές συνιστώσες** (Συντελεστής Χωροθέτησης (LQ) Εμπορίου **0,86** και **0,72** αντίστοιχα, Δείκτες Εντροπίας 2,93 και 2,95) — πρότυπο συμβατό με **έντονη εξειδίκευση** της τοπικής οικονομίας στον τουριστικό τομέα. Πρόκειται για τις δύο πιο τουριστικές Περιφέρειες της χώρας. Η **Δυτική Μακεδονία**, αντίθετα, εμφανίζει διαρθρωτικές συνιστώσες σαφώς **πλησιέστερα στο εθνικό πρότυπο** (Συντελεστής Χωροθέτησης **0,96**, Δείκτης Εντροπίας **3,24**), εικόνα **ασύμβατη με την υπόθεση της τουριστικής εξειδίκευσης**.

Συγκρίνοντας δε τις τιμές του δείκτη RBDI της Δυτικής Μακεδονίας με αυτές της **όμορης και με σημαντικές ομοιότητες ως προς τη μορφολογία** Περιφέρειας Ηπείρου (9η/13, RBDI=0,4012), διαπιστώνεται ότι οι τιμές των **διαρθρωτικών συνιστωσών είναι σχεδόν ταυτόσημες** (Συντελεστής Χωροθέτησης **0,93** έναντι **0,96**, Δείκτης Εντροπίας **3,29** έναντι **3,24**). Η σαφώς **υψηλότερη συνολική τιμή RBDI** της Ηπείρου οφείλεται κυρίως στον Ρυθμό Διατήρησης (**0,961**, ταυτόσημος με τον εθνικό μέσο, έναντι **0,919** της Δυτικής Μακεδονίας) — **στοιχείο που πιθανώς υποδεικνύει ότι η θέση της Δυτικής Μακεδονίας στην κατάταξη RBDI οφείλεται στη συγκυριακή προσαρμογή του Μητρώου ΓΕΜΗ παρά σε διαρθρωτική αδυναμία του εμπορικού κλάδου**.

Η ερμηνεία της θέσης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στον RBDI απαιτεί προσεκτική ανάγνωση των ευρημάτων των Κεφαλαίων 4 και 5. Ο εμπορικός κλάδος της Περιφέρειας δεν εμφανίζει στοιχεία έντονης τοπικής δυναμικής: ο συνολικός Ρυθμός Ανάπτυξης (CGR) διαμορφώνεται μόλις στο +0,89%, δέκα φορές χαμηλότερος του εθνικού μέσου (+8,79%, βλ. Παρ. 1.4), ενώ ο Ρυθμός Παύσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBCR) ανέρχεται σε 8,52%, σαφώς υψηλότερος του εθνικού μέσου (5,48%, βλ. Παρ. 1.4). Στην ίδια κατεύθυνση, η διαφορική συνιστώσα Shift-Share είναι αρνητική και στα δύο σκέλη (-265,39 στο λιανικό και -106,03 στο χονδρικό εμπόριο, βλ. Παρ. 4.2.6 και 4.3.6), εύρημα που επιβεβαιώνει ότι η αύξηση των επιχειρήσεων οφείλεται στην εθνική και όχι στην τοπική δυναμική. Παράλληλα, ο Ρυθμός Ίδρυσης Εμπορικών Επιχειρήσεων (CBFR) διατηρείται κοντά στο εθνικό πρότυπο (57,69% έναντι ~58,7%). Η συνύπαρξη υψηλών ρυθμών νέων εγγραφών και διαγραφών υποδηλώνει εμπορικό κλάδο σε φάση διαρθρωτικού μετασχηματισμού, φαινόμενο που ενδέχεται να συνδέεται με τη γενικότερη οικονομική αναδιάρθρωση της Περιφέρειας στο πλαίσιο της απολιγνιτοποίησης (πρβλ. Παρ. 1.4).

Με βάση τα παραπάνω, ο RBDI **δεν αποτελεί δείκτη επίδοσης**, αλλά **εργαλείο διαρθρωτικής ανάγνωσης** του εμπορικού προφίλ της Περιφέρειας. Στη Δυτική Μακεδονία, η χαμηλή τιμή του δείκτη ενδέχεται να αντανakλά αφενός το **παραγωγικό-βιομηχανικό μοντέλο** της Περιφέρειας με κυρίαρχους τους πρωτογενείς και δευτερογενείς τομείς (βλ. Παρ. 2.4), αφετέρου τη **συγκυριακή προσαρμογή** του Μητρώου ΓΕΜΗ της περιόδου αναφοράς. Η Περιφέρεια διανύει εξάλλου μια φάση **οικονομικής αναδιάρθρωσης σε εξέλιξη** στο πλαίσιο της **απολιγνιτοποίησης** και της ενεργειακής μετάβασης, διαδικασία που ενδέχεται να επηρεάσει τόσο τη συνολική επιχειρηματική σύνθεση όσο και τη δυναμική του εμπορικού κλάδου τα επόμενα έτη. Στο πλαίσιο αυτό, οι παρεμβάσεις

ενίσχυσης του εμπορικού κλάδου της Περιφέρειας θα πρέπει να σχεδιάζονται όχι ως αυτόνομες τομεακές δράσεις, αλλά **με γνώμονα τη σύνδεσή τους με τις ευρύτερες διαρθρωτικές αλλαγές** της τοπικής οικονομίας στο πλαίσιο της ενεργειακής μετάβασης.

Κεφάλαιο 7 — Σύνοψη

Η ανάλυση του εμπορικού κλάδου της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας αναδεικνύει τα ακόλουθα κύρια συμπεράσματα:

1. Διαρθρωτική θέση κοντά στο εθνικό πρότυπο με συγκρατημένη δυναμική. Ο εμπορικός κλάδος της Περιφέρειας αριθμεί 4.888 ενεργές επιχειρήσεις (23,77% επί του συνόλου), μερίδιο οριακά χαμηλότερο του εθνικού προτύπου (24,68%, Συντελεστής Χωροθέτησης (LQ)=0,96). Σε όρους δυναμικής, ο Ρυθμός Ανάπτυξης (CGR) του κλάδου διαμορφώνεται στο +0,89%, δέκα φορές χαμηλότερος του εθνικού (+8,79%), με υψηλό Ρυθμό Παύσης (CBCR 8,52% έναντι εθνικού 5,48%) που υποδηλώνει έντονη κινητικότητα νέων εγγραφών και διαγραφών. Η ανάλυση Shift-Share αποδίδει την οριακά θετική μεταβολή στην εθνική δυναμική, καθώς η διαφορική (τοπική) συνιστώσα είναι αρνητική και στα δύο σκέλη (-265,39 στο λιανικό και -106,03 στο χονδρικό εμπόριο).
2. **Έντονη συγκέντρωση τύπου Pareto σε δύο επίπεδα.** Το **79,3%** του εμπορίου συγκεντρώνεται σε **πέντε Δήμους** — Κοζάνης, Εορδαίας, Καστοριάς, Φλώρινας και Γρεβενών — οι οποίοι λειτουργούν ως **κεντρικά διοικητικά-εμπορικά κέντρα** της Περιφέρειας. Παράλληλα, οι τρεις κορυφαίες κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ συγκεντρώνουν το **64,25%** του λιανικού εμπορίου και το **63,45%** του χονδρικού εμπορίου.
3. **Συμμετρία λιανικού και χονδρικού στις κορυφαίες κατηγορίες.** Οι **τρεις κορυφαίες κατηγορίες ΣΤΑΚΟΔ είναι οι ίδιες** στο λιανικό και στο χονδρικό εμπόριο της Περιφέρειας — **Τρόφιμα/Ποτά/Καπνός, Οικιακός Εξοπλισμός/Δόμηση και Ένδυση/Υπόδηση** — εύρημα συμβατό με τον ηπειρωτικό, μη τουριστικό χαρακτήρα της Περιφέρειας και τη λειτουργία του εμπορικού κλάδου ως δομής εξυπηρέτησης βασικών καταναλωτικών αναγκών μόνιμου πληθυσμού.
4. **Κατακερματισμένη εμπορική γεωγραφία αντίστοιχη του παραγωγικού προφίλ.** Η εμπορική δραστηριότητα κατανέμεται σε διακριτούς πόλους που αντανακλούν τη χωρική διασπορά των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Η ανάλυση οργάνωσε τους 13 Δήμους στην πενταβάθμια τυπολογία του Κεφαλαίου 3 (βλ. Παρ. 5.4): **Πρωτεύον Διοικητικό-Εμπορικό Κέντρο** (Δήμος Κοζάνης, **28,64%**), **Δευτερεύοντα Διοικητικά Κέντρα** (έδρες ΠΕ Καστοριάς, Φλώρινας και Γρεβενών, **33,14%**), **Ενεργειακοί Πόλοι** (Δήμοι Εορδαίας, Αμυνταίου και Σερβίων, **26,10%**), **Δήμοι Μεταποιητικής Εξειδίκευσης** στη γουνοποιία (Βοΐου και Άργους Ορεστικού, **9,29%**) και **Αγροτικοί και Μικροί Δήμοι** (Δεσκάτης, Βελβεντού, Πρεσπών, Νεστορίου, **2,82%**).
5. **Παραγωγικό-βιομηχανικό προφίλ ως πλαίσιο ανάγνωσης του εμπορικού κλάδου.** Η Δυτική Μακεδονία εμφανίζει σαφή υπερεκπροσώπηση στους

πρωτογενείς και δευτερογενείς τομείς (Ενέργεια $LQ=4,05$, Ορυχεία 2,75, Γεωργία 2,50, Μεταποίηση 1,55) και υποεκπροσώπηση στις υπηρεσίες υψηλής εξειδίκευσης. Στο πλαίσιο αυτό, ο εμπορικός κλάδος **λειτουργεί κυρίως ως δομή εξυπηρέτησης του μόνιμου πληθυσμού** και ως **μηχανισμός εφοδιασμού της παραγωγικής βάσης**, με τη δυναμική του να συνδέεται στενά με τη γενικότερη οικονομική αναδιάρθρωση της Περιφέρειας στο πλαίσιο της **απολιγνιτοποίησης**.

6. **Θέση 11η/13 στον RBDI ως διαρθρωτική ένδειξη.** Η Περιφέρεια κατατάσσεται **11η/13** στον σύνθετο δείκτη ($RBDI=0,3273$), θέση που οφείλεται κυρίως στην **ιδιαίτερα χαμηλή τιμή του Ρυθμού Διατήρησης (Retention Rate)** (0,919, 13η/13 πανελλαδικά) — εύρημα που ενδέχεται να αντανakλά **συγκυριακή προσαρμογή του Μητρώου ΓΕΜΗ** μάλλον παρά πραγματική αδυναμία του εμπορικού κλάδου. Οι υπόλοιπες τρεις συνιστώσες κινούνται κοντά στον εθνικό μέσο όρο. Ο RBDI πρέπει να αναγνωστεί ως **εργαλείο διαρθρωτικής ανάγνωσης** και όχι ως δείκτης οικονομικής επίδοσης.

Μεθοδολογικές Επισημάνσεις

Στην ενότητα αυτή, παρατίθενται συγκεντρωτικά οι μεθοδολογικές επιλογές αλλά και διάφορες άλλες επισημάνσεις που αφορούν την παρούσα αναφορά.

A. Πηγή Δεδομένων και Κάλυψη

Η ανάλυση βασίζεται στα δεδομένα του Γενικού Εμπορικού Μητρώου (ΓΕΜΗ) και αφορά την περίοδο αναφοράς Οκτώβριος 2024 → Μάρτιος 2026. Τα μεγέθη της Περιφέρειας υπολογίζονται με τα ακόλουθα φίλτρα:

7. Ενεργές επιχειρήσεις (`monitor=true`) — εξαιρούνται καταχωρίσεις χωρίς ενεργό status.
8. Κύρια δραστηριότητα (`scope=primary`, δηλαδή `act_type=1`) — λαμβάνεται υπόψη μόνο η κύρια καταχωρισμένη δραστηριότητα κάθε επιχείρησης, αποφεύγοντας διπλομέτρηση.
9. Έγκυρη γεωκωδικοποίηση (`municipality_id_new ≥ 61000`) — εξαιρούνται καταχωρίσεις χωρίς αξιόπιστη χωρική τοποθέτηση από αναλύσεις σε επίπεδο Δήμου ή ΠΕ. Σημειώνεται ότι τα αποτελέσματα της παρούσας ανάλυσης είναι προσωρινά και ενδέχεται να διαφοροποιηθούν όταν ολοκληρωθεί ο ποιοτικός έλεγχος των πληροφοριών που αφορούν τη γεωγραφική θέση των επιχειρήσεων.

Σε εθνικό επίπεδο, το γεωγραφικό φίλτρο δεν εφαρμόζεται. Συνεπώς, ορισμένες συγκριτικές αναλογίες (π.χ. εθνικό CGR) ενδέχεται να εμφανίζουν μικρή διαφοροποίηση από τις αμιγώς γεωγραφικά φιλτραρισμένες τιμές.

B. Εκκαθάριση Μητρώου ΓΕΜΗ

Εντός της περιόδου αναφοράς πραγματοποιήθηκε εκκαθάριση του Μητρώου ΓΕΜΗ, η οποία οδήγησε στη διαγραφή 65.334 εταιρειών που δεν διέθεταν ενεργή καταχώριση. Από αυτές, περίπου 15 χιλιάδες ήταν εμπορικές επιχειρήσεις ($\approx 2,6\%$ του εμπορικού κλάδου της προηγούμενης περιόδου).

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας επηρεάστηκε σημαντικά από την εκκαθάριση αυτή, με πτώση συνολικών επιχειρήσεων $-3,1\%$ ($21.211 \rightarrow 20.560$) — αντίθετα με τον θετικό Ρυθμό Ανάπτυξης (CGR) του εμπορικού κλάδου της Περιφέρειας ($+0,89\%$, βλ. Παρ. 1.4 και Κεφ. 4). Το εύρημα αυτό υποδηλώνει ότι η εκκαθάριση επηρέασε κυρίως μη-εμπορικούς κλάδους, ωστόσο επηρέασε αρνητικά τη συνιστώσα Ρυθμού Διατήρησης (Retention Rate) του δείκτη RBDI της Περιφέρειας.

Η εκκαθάριση αυτή επηρεάζει την ερμηνεία των δεικτών δυναμικής: το CBCR (Closure Rate) εμφανίζει αυξημένες τιμές, το Retention Rate μειωμένες και το CGR (Net Growth Rate) σε επίπεδο γενικής επιχειρηματικότητας μπορεί να εμφανίζει αρνητικές τιμές που δεν αντανακλούν πραγματική συρρίκνωση αλλά διοικητική εκκαθάριση παλαιότερων

καταχωρίσεων. Σε όλα τα κεφάλαια όπου παρουσιάζονται αρνητικές τιμές αυτών των δεικτών, η ερμηνεία γίνεται με την παρούσα επιφύλαξη.

Γ. Ομαδοποίηση Κατηγοριών ΣΤΑΚΟΔ

Για τη διευκόλυνση της ανάλυσης, οι διψήφιοι κωδικοί ΣΤΑΚΟΔ ομαδοποιήθηκαν σε 11 κατηγορίες λιανικού εμπορίου και 9 κατηγορίες χονδρικού εμπορίου. Κριτήριο της ομαδοποίησης ήταν η μέγιστη δυνατή ομοιογένεια των επιμέρους κλάδων εντός κάθε κατηγορίας.

Δύο κατηγορίες χρήζουν ιδιαίτερης μνείας:

10. Μη Ταξινομημένο Λιανικό Εμπόριο (RET_MISC, ΣΤΑΚΟΔ 4778, 4719): Συγκεντρώνει τόσο εξειδικευμένες δραστηριότητες που δεν εντάσσονται στις υπόλοιπες κατηγορίες (οπτικά, φωτογραφικός εξοπλισμός, μουσικά όργανα, είδη λαϊκής τέχνης) όσο και μη εξειδικευμένα καταστήματα γενικού εμπορίου.
11. Μη Ταξινομημένο Χονδρικό Εμπόριο (WHO_MISC, ΣΤΑΚΟΔ 4615, 4618, 4619, 4665, 4690): Συγκεντρώνει μη εξειδικευμένες χονδρικές δραστηριότητες, εμπορικούς αντιπροσώπους μικτού ή αδιευκρίνιστου αντικειμένου, καθώς και κωδικούς για τους οποίους δεν είναι διαθέσιμη περιγραφή στο μητρώο ΣΤΑΚΟΔ.

Δ. Δείκτες Ανισότητας και Συγκέντρωσης

Για την ανάλυση της χωρικής ανισοκατανομής χρησιμοποιήθηκαν τέσσερις συμπληρωματικοί δείκτες:

12. Συντελεστής Gini: μετρά την ανισότητα κατανομής μεταξύ μονάδων (Δήμοι ή ΠΕ). Τιμές κοντά στο 0 υποδηλώνουν ισοκατανομή, κοντά στο 1 έντονη ανισοκατανομή.
13. Δείκτης Theil: αναλύεται σε between (μεταξύ ΠΕ) και within (εντός κάθε ΠΕ) συνιστώσες, επιτρέποντας την αποάθροιση της ολικής ανισότητας στις δύο πηγές της.
14. Hoover Index: εκφράζει το ποσοστό των επιχειρήσεων που θα έπρεπε να ανακατανεμηθούν για να επιτευχθεί ισοκατανομή ως προς τον πληθυσμό. Αποτυπώνει την απόκλιση από την πληθυσμιακή κατανομή.
15. Σταθμισμένος Συντελεστής Μεταβλητότητας (Weighted CV): μετρά τη διασπορά γύρω από τον περιφερειακό μέσο, σταθμισμένη ως προς τον πληθυσμό κάθε μονάδας.

Παράλληλα, ως δείκτης ποικιλομορφίας χρησιμοποιήθηκε ο Δείκτης Εντροπίας Shannon επί της κατανομής των επιχειρήσεων σε ΣΤΑΚΟΔ. Υψηλότερες τιμές υποδηλώνουν μεγαλύτερη ποικιλομορφία· χαμηλότερες τιμές υποδηλώνουν συγκέντρωση σε λίγες κατηγορίες.

E. Ανάλυση Shift-Share

Η ανάλυση Shift-Share αποαθροίζει την καθαρή μεταβολή των εμπορικών επιχειρήσεων μιας Περιφέρειας σε τρεις συνιστώσες:

1. Εθνική Συνιστώσα: η μεταβολή που θα αναμενόταν αν η Περιφέρεια ακολουθούσε τον εθνικό ρυθμό μεταβολής της συνολικής επιχειρηματικότητας.
2. Διαρθρωτική (Industry Mix) Συνιστώσα: η επιπλέον μεταβολή που θα αναμενόταν λόγω της ιδιαίτερης κλαδικής σύνθεσης της Περιφέρειας, σε σύγκριση με το εθνικό μέσο.
3. Διαφορική (Competitive) Συνιστώσα: η μεταβολή που αποδίδεται καθαρά σε τοπικούς παράγοντες — δηλαδή στο πόσο καλύτερα ή χειρότερα αποδίδει η Περιφέρεια σε σύγκριση με το εθνικό πρότυπο, ανά κλάδο.

Η αποάθροιση αυτή επιτρέπει τη διάκριση μεταξύ εξωγενών και ενδογενών παραγόντων της εμπορικής δυναμικής της Περιφέρειας.

Σημείωση: Ο εθνικός ρυθμός που χρησιμοποιείται στην ανάλυση Shift-Share υπολογίζεται επί του εκκαθαρισμένου συνόλου ενεργών εγγραφών της βάσης δεδομένων (καθαρά δεδομένα), ώστε να εξασφαλίζεται η συμβατότητα με τα αντίστοιχα περιφερειακά μεγέθη και να ισχύει η ταυτότητα σύμφωνα με την οποία το άθροισμα των Διαφορικών Συνιστωσών όλων των Περιφερειών ισούται με μηδέν σε εθνικό επίπεδο.

ΣΤ. Δείκτης Περιφερειακής Επιχειρηματικής Δυναμικής (RBDI)

Ο RBDI είναι σύνθετος δείκτης που υπολογίζεται ως σταθμισμένο άθροισμα τεσσάρων κανονικοποιημένων συνιστωσών: CBFR (35%), Ρυθμός Διατήρησης (Retention Rate, 20%), Συντελεστής Χωροθέτησης (LQ) Εμπορίου (25%) και Δείκτης Εντροπίας (20%). Όλες οι συνιστώσες υπόκεινται σε λογαριθμικό μετασχηματισμό για την εξομάλυνση ακραίων τιμών και κατόπιν σε min-max κανονικοποίηση στο διάστημα $[0,1]$ σε επίπεδο 13 Περιφερειών.

Καίρια ερμηνευτική επισήμανση: ο RBDI αποτελεί εργαλείο διαρθρωτικής ανάγνωσης του εμπορικού προφίλ μιας Περιφέρειας και όχι δείκτη οικονομικής επίδοσης. Χαμηλές τιμές μπορεί να αντανakλούν είτε πραγματική στασιμότητα του εμπορικού κλάδου είτε διαρθρωτική εξειδίκευση σε άλλο τομέα της οικονομίας (π.χ. τουρισμό, ενεργειακή παραγωγή, μεταποίηση). Η διάκριση μεταξύ των δύο περιπτώσεων προκύπτει μόνο μέσα από την ανάγνωση των επιμέρους συνιστωσών σε συνδυασμό με τα δομικά ευρήματα της Περιφέρειας (βλ. Παρ. 6.3).

Z. Επιφυλάξεις Ερμηνείας

Οι ακόλουθες επιφυλάξεις πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ερμηνεία των ευρημάτων:

1. Δήμοι μικρής εμπορικής βάσης: Όταν ένας Δήμος εμφανίζει πολύ μικρό απόλυτο αριθμό επιχειρήσεων (π.χ. <50), τα ποσοστά μεταβολής (CGR) μπορεί να εμφανίζουν ιδιαίτερα μεγάλες τιμές που οφείλονται στη μικρή βάση και όχι σε ουσιαστική δυναμική. Στη Δυτική Μακεδονία αυτό αφορά ιδιαίτερα τους Δήμους Δεσκάτης, Βελβεντού, Πρεσπών και Νεστορίου (βλ. Παρ. 5.4 — Πόλοι Μικρής Εμπορικής Κλίμακας). Σε αυτές τις περιπτώσεις, το CGR ερμηνεύεται με προσοχή και χρήζει διαχρονικής παρακολούθησης σε επόμενες περιόδους αναφοράς.
2. Εθνικά μεγέθη συγκριτικής αναφοράς: Λόγω του διαφορετικού γεωγραφικού φίλτρου που εφαρμόζεται σε εθνικό επίπεδο σε σύγκριση με το επίπεδο Δήμου/ΠΕ, ορισμένες συγκριτικές αναλογίες ενδέχεται να εμφανίζουν μικρή διαφοροποίηση. Στις περιπτώσεις αυτές, οι τιμές που παρουσιάζονται προέρχονται από τις πιο συμβατές πηγές αναφοράς για κάθε ανάλυση.
3. Ερμηνεία Περιφερειών με παραγωγικό-βιομηχανικό προφίλ: Σε Περιφέρειες με έντονο παραγωγικό-βιομηχανικό προφίλ όπως η Δυτική Μακεδονία, οι δείκτες εμπορικής δυναμικής (LQ Εμπορίου, Εντροπία) ενδέχεται να εμφανίζουν τιμές κοντά ή ελαφρώς κάτω του εθνικού μέσου, που δεν αντανakλούν αδυναμία του εμπορικού κλάδου, αλλά διαρθρωτική συμπληρωματικότητα προς τους πρωτογενείς και δευτερογενείς τομείς (Ενέργεια, Ορυχεία, Γεωργία, Μεταποίηση). Στη συγκεκριμένη Περιφέρεια, η ερμηνεία πρέπει επιπλέον να λαμβάνει υπόψη τη φάση οικονομικής αναδιάρθρωσης σε εξέλιξη στο πλαίσιο της απολιγνιτοποίησης και της ενεργειακής μετάβασης. Η ορθή ερμηνεία απαιτεί τη συνεξέταση των δεικτών με τα δομικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας.
4. Διαχρονική σύγκριση: Η παρούσα ανάλυση αφορά μία και μοναδική περίοδο αναφοράς (Μάρτιος 2026 vs Οκτώβριος 2024). Διαχρονικές τάσεις θα μπορέσουν να επιβεβαιωθούν μόνο σε επόμενες εκδόσεις του Δελτίου.